

V nedeljo, 30. marca je iz rudarskega središča Istre, Labina, že tridesetih krenila na pot štafeta mladosti, ki bo 25. maja izročila maršalu Titu pozdrave in čestitke vsejugoslovanske mladine za njegov 83. rojstni dan. Na 57 dni dolgi poti se je štafeta mladosti v četrtek ustavila v Ljubljani. Ob tej priložnosti so imeli mladi v hali Tivoli slovesno prireditev. Štafeta mladosti bo v naslednjih dneh obšla številne slovenske kraje, v nedeljo, 6. aprila, pa jo bodo v murskem Središču predali hrvaškim mladincem.

Po letu dni

V družbenopolitičnem življenju minulega tedna je nedvomno osrednji dogodek ponedeljkova seja republiške konference SZDL Slovenije. To predvsem žavaljo razprave o uresničevanju delegatskih razmerij in delegatskega sistema.

Konferenca sicer ugotavlja, da je od uveljavitve nove ustave in prvih začetkov uveljavljanja delegatskih odnosov poteklo sorazmerno malo časa, vendar pa izkušnje, ki smo si jih nabrali v tem dobrem letu dni, vendarle dovoljujejo oceno, da smo na dobri poti celovite preobrazbe družbe na temelju nove ustave in dokumentov zveze komunistov in drugih družbenopolitičnih organizacij. Delegatski sistem v celoti, torej v katerikoli delu družbenega življenja in na katerikoli njegovi ravni že pomeni revolucionarno pridobitev, s pomočjo katere se utrjuje politična oblast delavcev, se spreminjajo družbenoekonomski odnosi, tako da delovni ljudje čedalje bolj suvereno odločajo o pogojih in rezultatih svojega dela, o celotni družbeni reprodukciji in drugih skupnih družbenih zadevah. Zato kljub vsem vprašanjem, na katera v tem trenutku pri razvijanju delegatskih odnosov še nimamo podrobnejših odgovorov, kljub nekaterim oviram in protislovjem vendarle lahko z neokaljnim zadovoljstvom ugotavljamo, da

Del svoje dejavnosti posvečajo naši zdravstveni delavci tudi pripravam na prvo pomoč v primeru vojne in naravnih katastrof. Naj se nanje spomnimo ob letošnjem svetovnem dnevu zdravstva. — Foto: A. Agnič

DE DELAVSKA ENOTNOST

5. IV. 1975 — ŠT. 13 — L. XXXII

smo v dobrem letu storili pomembna dejanja.

Zadovoljstvo pa kajpak ne dovoljuje počitka na lovorikah — treba je hiteti naprej po poti preobrazbe družbenih odnosov. To pa pomeni, da je treba tudi ugotoviti, v čem so ovire, kakšna so protislovja in kolikšna je njihova razsežnost, samokritično oceniti stare navade, da bi sploh lahko potegnili s sebe to železno srajco. In prav to je tudi po svoji vsebini pomenila minula seja republiške konference socialistične zveze. Spomnimo se le nekaterih šibkih točk, razpok, vrzeli: vse preveč razrahljane vezi med delegati in delegacijami ter njihovo bazo, še vedno nerazvit sistem pretoka informacij, neustreznost informacij samih in s tem pogojena ekstenzivnost dela prenekaterega organa in organizma v družbenem življenju; pogosto še vedno neustrezni materialni in drugi pogoji, ki že vnaprej onemogočajo uveljavljanja duha in bistva delegatskih razmerij; pa primere, ko delegati odločajo, ne da bi prav vedeli, kakšni so dejanski interesi tistih, ki so jih delegirali. In niso neosnovane trditve, da se delegati v skupščinskih klopek marsikdaj vedejo bolj kot klasični poslanci kot pa odposlanci posameznih delov delavskega razreda. Saj ne, da bi tako hoteli, temveč zato, ker jih objektivna dejstva neizbežno postavljajo v tako vlogo in tak položaj.

Se in še bi lahko naštevali te šibke točke in vrzeli v uresničevanju delegatskih razmerij tam od temeljne organizacije združenega dela pa vse do zvezne skupščine. Dokumenti pravkar minule republiške konference socialistične zveze jih jasno osvetljujejo in opredeljujejo njihov pomen. Opredeljujejo pa tudi našo akcijo, skupno akcijo vseh družbenopolitičnih sil v enotni fronti socialistične zveze.

Velja pa opozoriti zlasti na naslednjo ugotovitev minule konference: največ lahko store za preobrazbo družbenih odnosov prav samoupravljalci, če dosledno uresničujejo svoje samoupravne in politične pravice in dolžnosti ter organizirani v svojih družbenopolitičnih organizacijah enako zahtevajo od vseh drugih — od samoupravnih organov in služb v svojih temeljnih samoupravnih skupnostih, od svojih delegacij in delegatov, od vseh samoupravnih in izvršnih organov ter institucij.

Tako pa smo svojo vlogo razumeli tudi v sindikatih, ko smo na nedavnem kongresu opredeljevali svoje naloge pri razvijanju delegatskih razmerij.

S. B.

MARIBORSKI TAM ZARADI NIZKIH CEN SVOJIH VOZIL V HUDIH TEŽAVAH

ALI JE DRUŽBENI NADZOR NAD CENAMI ODPOVEDAL?

V zadnjem času sta kar dve občinski politični organizaciji — najprej komite ZK, nato pa še predsedstvo občinskega sindikalnega sveta Maribor — razpravljali o razmerah v največji organizaciji združenega dela, v Tovarni avtomobilov in motorjev, ki zaposluje več kot 10 tisoč delavcev. TAM se je znašel v hudih težavah: cene reprodukcijskega materiala so se dvignile za 72 odstotkov, prodajna cena vozil pa le za 15 odstotkov.

Ni podjetja, ki bi lahko tako razliko poravnalo z zvišanjem storilnosti in z iskanjem skritih rezerv, zato predvidevajo za letos v TAM 9-odstotno plansko izgubo. Akumulacije praktično ni, le 2,2 odstotka, osebni dohodki delavcev, ki so s svojim položajem že zelo nezadovoljni, znašajo v poprečju 2646 dinarjev, podjetje ne more več plačevati računov dobaviteljem, ob nelikvidnosti pa mu grozi ustavev dobav reprodukcijskega materiala, ogrožene so naložbe za proizvodnjo 13.000 vozil na leto. Težak položaj onemogoča hitrejši izvoz, posebej še v dežele tretjega sveta. Močan padec akumulativnosti ter problemi, ki so s tem povezani, tudi bistveno zmanjšujejo zainteresiranost nadaljnjih vlaganj in celo nadaljnega sodelovanja z licenčnimi partnerji in finančnimi organizacijami, ki so pričeli že pred leti vlagati v razvoj TAM.

V TAM si že več mesecev prizadevajo, da bi dosegli vsaj delno zvišanje cen. Skupaj z drugimi proizvajalci gospodarskih vozil v Jugoslaviji jim je

uspelo, da so se dogovorili s kupci za 18-odstotno zvišanje cen in sporazum predložili zveznemu zavodu za cene. Če zavod nato v 60 dneh ne bi odgovoril, bi dogovorjene cene obveljale. V TAM pa so zadnji dan pred iztekom tega roka dobili uradno sporočilo zavoda, da tega dviga cen ne dovoljuje. Prav zaradi takega ravnanja je komite ZK Maribor in občinski sindikalni svet, potem ko sta soglasno ugotovila, da so v TAM storili vse, kar je bilo v njihovi moči, sklenila zadevo predložiti višjim organom ZK in zveze sindikatov.

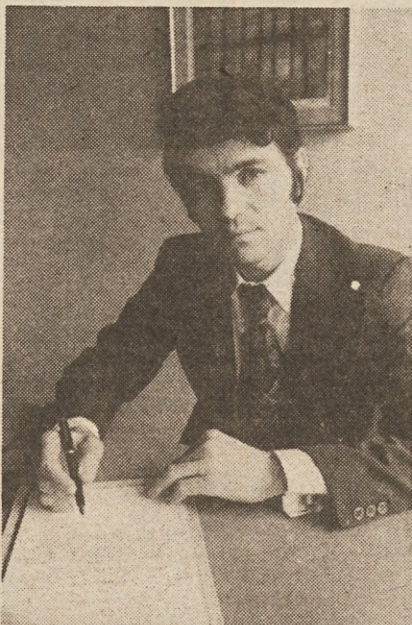
Tovarna avtomobilov Maribor predstavlja 16 odstotkov mariborskega gospodarstva, njen delež v celotni industriji občine pa predstavlja blizu 30%. S tolikšnim potencialom in s svojim delovanjem TAM pomembno vpliva na razvoj celotnega gospodarstva, pa tudi na zadovoljevanje splošnih in skupnih potreb v občini.

Zakaj je prišlo do takšnega razkoraka v cenah vozil? Predvsem zavoljo prevelikega preliivanja akumulacije v bazično industrijo, in to v taki

meri, da sta že ogrožena obstoj in reproduktivna sposobnost predelovalcev. Sicer je prav, da smo dali surovinski industriji prednost, ni pa pravilna zahteva, da na račun predelovalcev pokrijemo vse podražitve. Tudi ni sprejemljivo monopolistično vedenje nekaterih proizvajalcev surovin. Primer TAM kaže, da je politika cen, zlasti pa družbeni nadzor nad njimi skoraj v celoti odpovedal.

In še to — v Mariboru menijo, da je prav zavoljo dosedanje prakse treba čimprej uresničiti ustavno določilo, naj se gospodarstvo samo neposredno sporazumeva o zvišanju cen, ki so zdaj v velikem nesorazmerju s cenami surovin. Izboljšati pa je treba tudi odnos poslovnih bank do novih naložb in slednjič rešiti dolgoleten gorijski vozec kreditiranja serijske opreme. Tako Zveza komunistov kot sindikati v Mariboru sodijo, da morajo proizvajalci vozil poiskati dolgoročne rešitve nadaljnega enakopravnega razvoja avtomobilskih tovarn v Jugoslaviji in večjo povezanost proizvajalcev. To ne sme pomeniti ustvarjanja monopolne organizacije, ki bi temeljila izključno na delitvi trga ali asortimenta, temveč bi moral biti pomen povezovalna tudi v specializaciji dela na posameznih agregatih, s čimer bi bilo omogočeno povečanje gospodarnosti posameznih serij. J. U.

Vključevanje v družbeno dogajanje

začetek odpravljanja mezdnih odnosov med samostojnimi obrtniki in pri njih zaposlenimi delavci.

„Z uveljavitvijo kolektivne pogodbe se je začela v Ljubljani tudi široka akcija sindikatov za vključevanje delavcev pri zasebnih obrtnikih v sindikalno organizacijo. Kakšne so vaše izkušnje v tem primeru?“

„Na področju mesta Ljubljane sta bila že leta 1971 ustanovljena osnovna organizacija sindikata delavcev v zasebnem sektorju obrti in pododbor pri mestnem odboru sindikata delavcev storitvenih dejavnosti. Sprva delavcem nismo mogli nuditi sistemskih rešitev za reševanje njihovih problemov, ker je bila kolektivna pogodba uveljavljena šele leto kasneje, zato je bil med njimi slab odziv na povabilo za vstop v članstvo sindikata. Po sprejetju kolektivne pogodbe, posebno pa po ustanovitvi našega pododborja pri medobčinskem odboru sindikata delavcev storitvenih dejavnosti, pa je bilo v sindikalno organizacijo včlanjenih že več kot 500 delavcev pri zasebnih delodajalcih. Vedno večje število organiziranih delavcev v sindikatu, nove možnosti, ki se jim ponujajo na področju urejanja problematike zasebne obrti – vse to je ob koncu lanskega leta privedlo do formiranja osnovnih organizacij sindikata delavcev v zasebnem sektorju obrti v vseh ljubljanskih občinah.“

„Na katerih področjih naj bi osnovne organizacije sindikata najbolj tvorno delovale?“

„Skrbele naj bi za vključevanje čim večjega števila delavcev, zaposlenih v zasebnem sektorju obrti, v osnovne organizacije sindikata v občinah, njihovo sodelovanje pa pričakujemo tudi v delu medobčinskega sklada za dopolnilno izobraževanje delavcev v zasebnem sektorju obrti. Največ pa od njih pričakujemo pri razreševanju stanovanjskih problemov naših delavcev. Povem naj, da je dobilo lani deset delavcev stano-

Čedalje večja uporaba tehničnih gospodinskih pripomočkov, hkrati pa hiter razvoj motorizacije zahteva dobro razvito servisno dejavnost; z rasto življenjskega standarda pa hitro narašča tudi povpraševanje po osebnih obrtnih storitvah in po vseh tistih proizvodih, ki so izdelani po naročilu. Pri tem ne kaže pozabiti, da s pospešeno gradnjo stanovanj naraščajo tudi potrebe po gradbenih obrtnih storitvah, predvsem za zaključna dela in vzdrževanje. Pri kritju vseh teh potreb je v Ljubljani udeležen v dobri meri zasebni sektor obrti, saj je bilo konec lanskega septembra zaposlenih v njem več kot 3700 delavcev in 780 učencev v gospodarstvu.

Razumljivo je, da so se hkrati z naraščanjem števila zaposlenih v tej dejavnosti koptičili tudi problemi v medsebojnih odnosih med delavci in njihovimi delodajalci zlasti še, ker je bilo za to področje bolj ali manj vseskozi značilno posamično reševanje problemov. Šele novelirani zakon o delovnih razmerjih delavcev, ki delajo pri zasebnih delodajalcih, je uvedel nekatere pomembne novosti na področju urejanja delovnih razmerij.

„Zlasti bi želel opozoriti na kolektivno pogodbo,“ nam je v pogovoru dejal Rade Milošević, sekretar medobčinskega odbora sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Ljubljane, „s katero se urejajo vsa tista vprašanja iz delovnih razmerij med delavci in zasebnimi delodajalci, ki delavcu zagotavljajo, da je njegov osebni dohodek sorazmeren z vložnim delom, da je upravičen do prejemkov, ki se v organizacijah združenega dela pokrivajo iz skladov skupne porabe in da mu je zagotovljena socialna varnost. Kolektivna pogodba pa obvezuje delavce in delodajalce, da sklenejo pogodbo o zaposlitvi. Prav ti dve novosti sta dali novo osnovo, z njo pa tudi nove možnosti za čim večje izenačevanje materialnih in drugih pogojev delavcev v zasebnem obrtnem sektorju s pogoji, ki jih imajo delavci v združenem delu. Potemtakem predstavljata

Več pomoči in več reda

Kakšni razlogi narekujejo sprejem družbenega dogovora o pomoči pri samoorganiziranju in prirejanju kulturnih in drugih prireditev za naše delavce na začasnem delu v tujini? O tem smo se pred dnevi pogovarjali s Matjažem Jančarjem, predsednikom koordinacijskega odbora za vprašanja naših delavcev v tujini pri republiški konferenci SZDL.

– Po daljšem času, zlasti pa po seji predsedstva SFRJ in predsedstva CK ZKJ, ki sta obravnavali naš odnos do naših delavcev v tujini, je bil ta odnos proglašen za družbeno skrb. Iz take opredelitve pa seveda izvirajo določene družbene obveznosti. Ena od njih je, da smo dolžni poskrbeti za obveščenost naših delavcev v tujini, da se jim nudi njihovo nacionalno kulturo in da jim pomagamo pri njihovem samoorganiziranju. Zato je SZDL pripravila predlog družbenega dogovora o tem, kako te cilje uresničevati.

Poleg tega pa smo ugotavljali, da bi morali na vsak način zajeti nekatere negativne pojave ob gostovanjih med našimi delavci. Razpasel se je komercializem in privatizem, mnogi so iskali le zlato jamo s svojimi nastopi med delavci v tujini. Pogosto so se posamezni pevci ali ansamblji, tudi dobri in priznani, povezovali s posamezniki, z lastniki lokalov, včasih celo s političnimi emigranti, in vse to je metalo čudno luč na Jugoslavijo. Slabosti pa smo razpoznali tudi v tem, da so tudi družbene organizacije na neorganiziran način trošile sredstva, saj so organizirale ponekod celo vrsto gostovanj, drugod nič, pa tudi časovno so bila gostovanja neušklajena.

Seveda pa te negativnosti niso bile osnovni razlog za ta družbeni dogovor. Z družbenim dogovorom naj bi konkretizirali načelo, da se uveljavi usklajen koledar prireditev med delavci v tujini, usklajen časovno in krajevno. In ta koledar je pomembna sestavina tega družbenega dogovora. Koledar prireditev izvira iz programa gostovanj tistih organizacij, ki že imajo stike z našimi delavci v tujini, in iz tega se oblikuje republiški koledar in potem tudi

zvezni. Drugo načelo, ki naj bi ga konkretiziral ta družbeni dogovor, pa je težnja, da družbena sredstva uporabimo le za tiste prireditev, ki so v koledarju.

– Kaj pa denar za te prirediteve in akcije?

– Zelo pomembno je, da bo pri gostovanjih, za katera bomo prispevali tudi družbena sredstva, precej manj stroškov odpadlo na klube in društva naših delavcev v tujini, ostal jim bo izkupiček, in to bo naš denarni prispevek za njihovo lastno kulturno dejavnost. Ta je namreč zelo pomembna in v koledar prireditev smo vključili tudi njihova gostovanja v domovini, pa tudi instruktorsko dejavnost za njihovo amatersko kulturno dejavnost.

Druga stvar so naši denarni viri za te prirediteve. Izvršni odbor RK SZDL je sprejel posebno stališče o financiranju teh dejavnosti. Gotovo imamo nekatere skupne naloge, ki jih je treba financirati s sredstvi, zbranimi v zvezi, denimo informativna dejavnost o naši politiki ali določene manifestacije, kot so proslave 29. novembra ali 1. maja. Vse druge programe pa bi morali financirati v skladu z našim ustavnim sistemom, to je prek programov samoupravnih interesnih skupnosti. Ne smeli bi namreč pozabiti, da gre za dejavnost med našo delavsko populacijo, za naše državljane, ki pošiljajo v domovino mnogo denarja, prispevek, ki je celo večji od turizma, in tudi to, da se naši delavci v tujini zelo odzivajo različnim samopriskomom.

– Slišati je bilo mnenje, naj bi ta družbeni dogovor posegel tudi na področje izobraževanja.

– Za to področje dejavnosti med našimi delavci v tujini obstaja neki zvezni predlog družbenega dogovora. Naš koordinacijski odbor je ta predlog v celoti zavrnil, ker ni zasnovan v skladu z novo ustavo, saj hoče v zvezi urejati zadeve, ki so v pristojnosti republik. Druga stvar pa je, da bi se republike vsakakor morale dogovoriti, denimo o tem, ali je smotno, da tri delavske univerze z istega jezikovnega področja delujejo v Muenchnu, dogovoriti bi se morali o etnotnih pogojih za pridobitev spričeval itd. Pri nas v Sloveniji smo se

dogovorili, da to dejavnost razvija dopisna delavska univerza, ki pa za to doslej ni imela denarja.

Ob koncu naj rečem še tole. Zvezni dogovor o kulturnih prireditvah med delavci v tujini, ki je bil sprejet že lani pomladi, obvezuje republike, da tudi same sprejmejo tak dogovor. Predlog slovenskega dogovora je v obravnavi, za praktično uporabo pa že imamo koledar prireditev za leto 1975. Vendar pa vse kaže, da bo naš družbeni dogovor med re-

publiški prvi sprejet, ker pač imamo v Sloveniji institucije, ki so že doslej z našimi delavci v tujini dobro sodelovale: Slovensko matico, ZKPO, RTV itd. Seveda pa bo dogovor obvezoval le podpisnice. Za to, da se bo z našimi cilji uskladila tudi dejavnost privatnikov, bo treba najti druga sredstva. Če pa bi ta privatniška dejavnost dobila politično ali davčno kaznivo obelježje, pa imamo za omejevanje takih ekscesov druge zakonske predpise.

S. G.

PRVOAPRILSKI DOGOVOR

Predsednik konference delegatov osnovnih organizacij sindikata v zelenodolski OZD „KOTO“ mi je pred dnevi pripovedoval:

„V zadnjem letu dni smo čudovito uredili naš sindikat. Že pred osmim kongresom smo začeli delati po novem, celjski delovni dogovor slovenskih sindikatov pa je še bolj spodbudil naša prizadevanja na tej poti. Lahko rečem, da pri nas ni več foramskega dela in da je naša organizacija že postala last delavcev.“

To svojo trditev je pojasnil takole:

„Nekoč je bil, denimo, še kar dober sindikat, če se je njegov izvršni odbor redno mesečno sestajal in če je sprejemal stališča, ki jih je potlej njegov predsednik zagovarjal na sestankih samoupravnih organov. Bila je tudi še kar dobra partijska organizacija, če se je sestajala pred vsako sejo delavskega sveta in so komunisti povedali svoje mnenje o problemih, ki so jih dali na dnevni red samoupravnega vrha. Zdaj oblikujejo svoja stališča delavci v svojih delovnih enotah (kot člani sindikata in partije ter kot samoupravljavci), torej jih oblikujejo tam, kjer volijo svoje delegate v samoupravna vodstva. Pri nas nič več ne ukazujemo, sindikat in partija le spodbujata in usmerjata zdajšnji razvoj. Tudi skrb za delavce, za njihov oddih in rekreacijo, za urejanje stanovanjskih in socialnih problemov ni več samo stvar vodilne strukture v sindikatu. Zdaj naši proizvajalci skrbje sami zase. Sami tudi odločajo, kakšne informacije potrebujejo, da bi lahko samoupravno delovali, in v zadnjem letu se ni zgodilo,

Nova stanovanjska politika, v kateri smo kot osnovno rdečo nit začrtali predvsem skrb za gradnjo delavskih stanovanj, in tej politiki ustrezajoči novi sistem zbiranja in usmerjanja sredstev za stanovanjsko gradnjo sta stanovanjsko perspektivo marsikaterega delavca skrajšala na povsem premostljivo časovno razdaljo. Seveda novi sistem še dolgo ne bo mogel v celoti nadomestiti dosežanjega velikega zaostanka v gradnji stanovanj, zlasti ne zato, ker cene stanovanjske gradnje rastejo in prehitro razvrednotijo zbrana sredstva. Prav zato imajo v velikih delovnih organizacijah, kjer se sicer nabirajo tudi dokaj znatna stanovanjska sredstva, veliko težav, kajti sredstva praviloma vedno zaostajajo za potrebami po stanovanjih. Zato tudi ni čudno, da je Marija Pušnik iz Mariborske tekstilne tovarne – ko smo se z njo in z Lučko Florijančič, predsednico sindikata v tej OZD, pogovarjali o njihovih stanovanjskih problemih – vzdihnila: „Kaj bi dala, da bi imeli na voljo hkrati kakih 50 milijonov dinarjev in bi lahko hkrati razdelili delavcem 200 stanovanj!“

KO BI IMELI 50 MILIJONOV...

„Vaš kolektiv šteje skoraj 5000 delavcev – prisilili za stanovanje so kajpak zelo številni,“ smo vprašali obe sogovornici.

„Da in ne. Glede na velikost kolektiva, 4700 nas je vseh skupaj, je število tistih, ki prosijo za stanovanje oziroma za posojilo, sorazmerno nizko,“ smo zvedeli iz njune pripovedi. „Trenutno ima naša komisija kakih 400 prošelj – številka pa je glede na potrebna sredstva kar prevelika.“

„Namenjate za stanovanja sredstva po občinskem ključu, se pravi 6-odstotkov od bruto osebnih dohodkov, ali pa podjetje dodaja še kaj iz drugih virov?“

„Držimo se občinskega ključa, kajti tudi če bi hoteli za ta namen odšteti kaj več sredstev, bi nas gospodarski položaj – smo namreč sredi velike 130 milijonov vredne investicije v novo proizvodno tehnologijo – prisilil, da takšne načrte opustimo. Zato se pač moramo skozi stanovanjske stiske prebijati s tistimi sredstvi, ki jih izločamo v skladu z občinskim dogovorom.“

„Kako se potemtakem prebijate skozi stanovanjske probleme?“

„Najprej naj se malo pohvalimo z dosežanjo stanovanjsko gradnjo. Od osvoboditve dalje smo zgradili kakih 1000 stanovanj, poleg tega pa prenovili lepo število starih, tako da smo po obsegu lastnega stanovanjskega fonda med prvimi podjetji v Sloveniji. Vsa leta gradimo dokaj tekoče, brez velikih sunkov in tudi brez daljših zastojev, ki so značilni za nekatera slovenska podjetja. Tempo reševanja stanovanjskih problemov pa je odvisen kajpak od naraščanja cen stanovanjske gradnje in prav to vprašanje nas najbolj skrbi. Tako smo lani poskrbeli nova stanovanja 22 delavcem, letos pa z postavili gradnjo dveh stolpičev, ki bosta vseljiva v prihodnjem letu: v

vsakem bo 40 stanovanj...“

„Petletni plan gradnje stanovanj, ki ste ga pripravili, bržčas ne zagotavlja, da boste v tem obdobju rešili vse stanovanjske probleme?“

„S sedanjim tempom gradnje lastnih stanovanj sicer petletni načrt gradnje presegamo, vendar pa so naše potrebe še vedno tako velike, da jih niti tako ne bomo uspeli zadovoljiti. Niti pomoč občinskega solidarnostnega sklada – letos smo vselili 32 od 80 upravičencev do stanovanj iz sredstev solidarnostnega sklada; ne bo dovolj velika... Tako imamo v podjetju kljub temu da vsako leto gradimo nova stanovanja, še vedno precej delavcev, ki že po več kot 10 let čakajo na streho nad glavo. Prav ti in mladi delavci si lahko od našega novega sistema oblikovanja pogojev za pridobitev pravice do stanovanja v bodoče veliko obetajo.“

„Pravilniki za dodelitev stanovanj ali posojil so doslej imeli veliko lukenj, skozi katere so največkrat izpadli prav tisti delavci, ki bi namreč stanovanje najbolj zaslužili. Vaš novi pravilnik, trdite, teh krivic ne povzroča več?“

„Merila v njem so povsem drugače opredeljena, kot so bila v starem. Najpomembnejše osnove so višina osebnih dohodkov, stanovanjske in socialne razmere delavcev, manj pomena pa zdaj pripisujemo delovni dobi zaposlenega, še manj pa je važno, ali je prosilec delavec ali denimo, inženir. Pomembna je tudi soudeležba drugega podjetja, pri katerem je zaposlen zakonski tovariš našega delavca. Zanimivo je, da se druga podjetja zelo zanimajo za to, da bi skupaj z nami reševali stanovanjske probleme, medtem ko ob starem pravilniku k takemu sodelovanju praktično nismo mogli nikogar pripraviti.“

R. B.

da bi kdorkoli med vodilnimi pojasnjeval delavcem sklepe, sprejete za zaprtimi vrati. Vsak sklep je zrasel kot rezultat stališč samoupravljavcev.“

Ob koncu je predsednik konference delegatov osnovnih sindikalnih organizacij dejal:

„Sindikati smo torej vsi delavci. Tega se že zaveda velika večina naših članov, čeprav resda še ne moremo reči, da že znamo vedno in povsod dovolj kvalificirano uveljaviti svoj samoupravni prav. Dejstvo pa je, da na sestanke samoupravnih vodstev ne pošiljamo več sindikalnih zastopnikov, ki naj bi tamkaj zagovarjali naša stališča; vsi delegati v delavskih svetih so hkrati tudi naši delegati.“

Skoraj četrto stoletje že delam v Delavski enotnosti, pa tako spodbudne ocene dejavnosti sindikata še nisem slišal. Zato sem še isti dan, takoj ko sem prišel v uredništvo, zapisal to predsednikovo pripoved in, ko sem jo hotel uredniku izročiti, mi je dejal:

„Skupščina Jugoslavije je pred nekaj urami sprejela predlog hrvaške zveze novinarjev; torej nam bodo vendarle priznali beneficirani delovni staž.“

Ob tej novici sem zavriskal (že nekaj let namreč škodujem poprečku, ki pravi, da jugoslovanski novinar živi le 42 let), toda urednik mi je takoj svetoval, naj pogledam na koledar.

Na njem je pisalo:

„Prvi april.“

Takrat sem povedal nekaj besed, ki jih zavoljo tega ker sem dobro vzgojen, nikoli ne zapišem. Ob prvoaprilski sali na račun mojega beneficiranega delovnega staža pa sem ponovno prebral pripoved predsednika sindikalne konference, o kateri sem poprej govoril, in zazdelo se mi je, da bi bilo bolj prav, če je ne bi objavil.

Pa sem jo le!

Morebiti pa vse tisto, kar ljudje rečemo na dan prvega aprila, le ni samo prvoaprilska šala?!

JANEZ VOLJC

KMETIJSKO ŠOLSTVO NA »ČRNI LISTI«

Problemi kmečkega življa, izkoriščanja kmetijskih zemljišč in kmetijstva nasploh so bili v slovenski družbi vedno močno prisotni, čeprav bi lahko rekli, da je bila po navadi trenutna pozornost javnosti usmerjena na to ali ono izstopajočo značilnost „problema“, le malokdaj pa smo poskušali obravnavati celoto. Valovi zanimanja so zapljuskali ob prekomernem odhajanju ljudi z dežele v mesta, ob tej ali oni ideji, kako bi kazalo z večjo „monokulturo“ v proizvodnji dosegeti boljše kmetijske učinke — doma in v izvozu — ali ob spoznanju, da si težko predstavljamo splošno ljudsko obrambo brez naseljenih gorskih kmetij... Takih posameznih „odtenkov“ nam kajpada ne bi tako hitro zmanjkalo pri naštevanju, če... bi kaj podobnega vzeli za vodilo našega sestavka.

Bolj nas zanima tista druga misel, da smo se namreč doslej vse premalo ubadali s celoto.

Zdi se, da se zadnje čase vse bolj bližamo realni možnosti, da popravimo zamujeno. Morda si od tako imenovanega „zelenega načrta“, prav njega imamo namreč v mislih, obetamo preveč, vendar je nedvomno vsaj dober začetek, če že ne rešuje vseh problemov.

KAJ BOMO JEDLI?

Najpomembnejše pri vseh stvari je, da smo se naposled prebili do spoznanja — pri tem mislimo tudi na razpoloženje v odločujočih družbenih vrhovih — kako kmetijstvo ni nekaj „tretjerazrednega“ in „odmirajočega“ v tekmovalstvu z industrijo, temveč da imamo opraviti z izredno pomembnim delom narodnega gospodarstva, ki še posebej dobiva na pomenu zaradi skokovitega zaostrovanja težav v prehranjevanju svetovnega prebivalstva in nikakor ne samo tistega v zaostalih predelih zemeljske krogle. Kmetijsko „soočenje z resnico“ bi pravzaprav lahko primerjali le še s podobnim dogajanjem v energetiki...

Stopili smo torej čez prag, če tako imenujemo spoznanje realnosti, in se pri načrtovanju kmetijske politike znašli v docela spremenjenem okolju. V takem, ki postavlja na prvo mesto predvsem izostren občutek za odgovornost in opozorila, da se nam utegne vsako improviziranje v najkrajšem času krepko maščevati.

In prav nekatere stare napake in pomanjkljivosti — beri: improviziranje — se utegnejo spremeniti v našega najhujšega sovražnika, precej bolj zahrbtnega, kot je gibanje kmetijskih cen na svetovnem trgu, kmetijski manevri zahodnoevropskega tržišča in podobni pretresi.

Na nevarnost improviziranja smo se spomnili, ko smo začeli razmišljati o realnih možnostih za bistvene premike v učinkovitosti naše kmetijske proizvodnje in se nam je obenem zazdelo, da utegnemo v milijardnih načrtovanih različnih „kapacitet“ pozabiti na odločujočo silo — na ošvečenega kmeta, usposobljenega kmetijskega delavca, strokovnjaka — brez katerega lahko vsi viokoleteči načrti napol utonejo v močvirju zaostalosti in neučinkovitosti. Vprašanje je, če si lahko kaj podobnega privoščimo v večjih razsežnostih...

„OKROGLI“ POGOVOR

Pred nekaj dnevi so se v Lipici sestali ravnatelji slovenskih kmetijskih šol in takrat so naši kolegi iz „Kmečkega glasa“ pripravili pogovor za okroglo mizo, kakor takemu srečanju rečemo že po ustaljeni navadi, na temo izobraževanja v kmetijstvu.

Ne nameravamo se „obesiti“ na vse, kar smo slišali v izredno razgibanem, slikovitem in tudi strokovno dobro osvetljenem pogovoru, temveč smo se odločili za posredovanje nekaterih — vsaj po našem mnenju — najbolj zanimivih vprašanj — tudi dilem in seveda predlogov, ki jih je pogovor navrgel. Navsezadnje omenjena problematika nikakor ne sodi samo na strani strokovnih časopisov in v tako imenovane „kmečke rubrike“ informativnega tiska in RTV, kajti... so nekatere stvari, ki zaslužijo najširšo pozornost javnosti. V „našem primeru“ bi lahko rekli, da že zato, ker moramo prav vsi jesti in nameravamo to počinjati tudi v prihodnje.

Kakšna je nasploh sedanja učinkovitost slovenskega kmetijskega šolstva? Mislimo predvsem na številčno učinkovitost, ker bi o strokovni seveda težko presojali dokumentirano.

ŠOLE USIHAJO

Izredno zgovorni so podatki, ki povedo, koliko je letos vpisanih slušateljev na šolah, o katerih govorimo. Na kmetijskem šolskem centru v Celju jih je 128 v poklicni šoli, 91 je kmetovalcev in 53 gospodinj. Tehniška kmetijska šola v Mariboru je z 253 gojenci najmočnejša svoje vrste. Kmetijski šolski center Rakičan ima v tehniški šoli 135 slušateljev in še 62 kmetovalcev ter 30 gospodinj. Preostale tehniške šole izobražujejo še nekaj več kot 300 mladih, od tega šola za živinorejske in veterinarske tehnike v Ljubljani 204, kmetijski šolski center Grm 105, poleg tega še 66 kmetovalcev — in poklicna kmetijska šola Svečina 26 in še 82 na poklicnih oddelkih.

V krogu kmetijskega izobraževanja so še poklicna strojna kmetijska šola Maribor s 33 gojenci (in še 35 kmetovalci in 38 gospodinjami, mlekarški šolski center Kranj obiskuje 93 mladih in še 36 poklicno poljedelsko živinorejsko šolo Turnišče, kamor hodi tudi 17 kmetovalcev. K vsemu moramo prišteti še kmetijsko šolo Nova Gorica z 52 kmetovalci in — to je vse!

Kdor se bo spustil v seštevanje, bo zlahka ugotovil, da imamo pri kmetijskih strokovnjakih prav vseh profilov opraviti s strahovitim deficitom. Delavce z nazivom „kmetovalec“ imamo ta čas kakih 650, čeprav bi jih po nekaterih napovedih morali imeti leta 1980 kakih 5100!

MLADI BEŽE...

Take številčne razlike med realnostjo in potrebami sicer ne bomo več srečali, vendar bomo na primer imeli 1980. leta opraviti s primanjkljajem blizu 1500 kmetijskih tehnikov, če — se ne bo kaj bistvenega premaknilo in spremenilo.

Zaenkrat pa je vsekakor še preuranjeno napovedovati bistvene premike v kmetijskem izobraževanju. Ostanimo torej raje pri ugotavljanju dokaj zaskrbljujočega položaja in pustimo ob strani pretirani optimizem.

Če smo že podrobneje opisovali „številčni“ sestav gojencev na kmetijskih tehniških in poklicnih šolah, bi kazalo opozoriti še na podatek, ki gre v prid predvsem pesimistom. Videti je nam-

Kje ste — fantje za šole?!

Načrtujemo zeleni plan, vreden 500 starih milijard, vendar nam ne pride na misel, da je denar lahko brez prave cene, če ne bomo imeli ljudi, ki mu bodo s svojim delom dali pravo vrednost.

reč, da rahlo le narašča zanimanje za tehniške šole, povsod drugje pa so krivulje usmerjene navzdol. Vsekakor je videti, da mladi ljudje še niso prepričani, da bi utegnili priti v kmetijski proizvodnji do obetajočega kosa kruha. Odgovore na taka njihova pričakovanja, ki bodo prinesla spremenjen odnos do kmetijstva pri odločanju o izbiri življenjske poti, je treba vsekakor iskati v splošnem gospodarskem položaju kmetijstva in v dolgoročnejših obetih na bolje.

UČITELJI

Vendar je treba povedati, da tudi položaj kmetijskih šol in razmere v njih niso take, da bi predstavljale privlačen „magnet“ za mladega člo-

veka, ki ga veseli delo na polju in pridelovanje hrane. Pravzaprav je skorajda edino, kar smo slišali ohrabrujočega, to, da je kvalifikacijska struktura učiteljev na kmetijskih šolah sorazmerno (mislimo na primerjave z drugimi strokovnimi šolami) zelo ugodna; saj ima od 123 učiteljev kar 94 visoko ali višjo izobrazbo, polovica vseh pa je mlajša od 45 let.

Povsem drugačna pa je podoba, če se približe seznanimo z materialnim položajem šol in njihovo opremljenostjo za uspešno izvajanje kvalitetnega in kar moč nazornega pouka. Prav gotovo je res, da je močno dvomljiva učinkovitost pouka, če je to predvsem „na papirju“ in ne „v naravi“.

ob kmetijskih strojih, živini, sadnem drevju, zemlji...

Ne najtežja vsekakor pa najbolj značilna negativna posebnost kmetijskega izobraževanja je dejstvo, da so šole brez svoje zemlje. Podatka ni treba vzeti dobesedno, temveč velja bolj za „generalni“ pogled, ki ga ne more bistveno omiliti niti to, da so nekatere šole uspele obdržati manjše dele svojih nekdanjih lepih posestev. Pustimo zdaj ob strani razmišljanja, zakaj so morale kmetijske šole pred leti oddati svoja posestva (seveda brezplačno!) kmetijskim posestvom. Dejstvo je, da se je ta bolj ali manj nesrečni spodrsrlaj — primeril in da zdaj iščemo izhode v vsaj delni vrnitvi te zemlje, toda, žal, za kmetijske šole v bistveno spremenjenih gospodarskih razmerah, ko namreč kmetijska posestva za zemljo zahtevajo lepe denarje! Kmetijske šole za plačilo svoje nekdanje zemlje denarja seveda niti približno nimajo, vendar se ob vsej tej „ekonomiki“ (očitki pravzaprav niti ne gredo predvsem ali samo na račun gospodarjev v družbenem kmetijstvu) tudi dokaj upravičeno sprašujejo, zakaj bi morali drago plačevati zamljo, ki so jo prej „brezplačno“ izgubili!

ZEMLJA, ZEMLJA...

Na kratko — kmetijske šole v Sloveniji imajo zdaj skupaj 372 ha zemlje, pred leti pa so jim odvzeli 1693 ha. Šole zdaj ne pravijo, da bi morale dobiti vse nazaj, vendar računajo vsaj na 550 ha. Malo ali veliko? Odvisno od tega, na katero „razgledišče“ se postavimo. Resnici na ljubo pa moramo le priznati, da to vprašanje nikakor ni na taki ravni, da bi ga lahko uvrstili na raven internih odnosov med družbenimi kmetijskimi posestvi in kmetijskimi šolami.

Se na nekaj velja opozoriti. Na podatek, ki ima prav gotovo bistveno večjo težo in veljavo, kakor se to zdi za nekatere morda „osamljena“ razprava o vrnitvi zemlje. Vsi vemo, da smo se v zadnjem času resno zamislili nad tem, kako bomo v prihodnje pridelovali dovolj hrane za vse — in še nekaj za izvoz, kot se spodobi za kmetijsko deželo. Prav iz teh želja in tudi ob spoznanjih, ki so se zadnje čase pod silo razmer rodila v svetu, se je rodil naš zeleni načrt. In če že govorimo o tem, kaj je splošno znano, si kar priznamo, da v Sloveniji načrtujemo kar 500 starih milijard za kmetijstvo.

Ob tej dokajšnjega spoštovanja vredni številki se seveda kar samo od sebe zastavlja vprašanje —

DAJ, DA DOBIŠ!

Vodje kmetijskih šol se zdaj vprašujejo, če je ob 500 milijardah za zeleni plan res „pretirana številka“ 10 milijard za nujne investicije v kmetijske šole? Če bi teh deset milijard (starih!) obravnavali same zase, bi se morda še ta ali oni prijel za glavo, tako pa si lahko le damo roko na srce in se vprašamo: mar smo se zadnjih deset ali nekaj več let res vedli do kmetijskega šolstva tako mačehovsko, da moramo zdaj govoriti kar o milijardah, če mu hočemo zagotoviti najnujnejše pogoje za obstoj in delovanje? Kakor si je to težko priznati, moramo kar reči: res je tako in še enkrat res. Je že tako, da se vsaki grehi — še posebej, če so „zastarani“ — izredno težko plačujejo.

Mimogrede naj povemo, da naj bi šle od omenjenih desetih milijard kar tri za odplačilo zemlje, za katero smo že prej povedali, da bi bila samo vrnjena zemlja in nikakor ne darilo družbe za priboljšek ali kaj podobnega. Torej bi ob vseh nujnih modernizacijskih načrtih v krogih kmetijskega šolstva lahko — pošteno — govorili le o sedmih milijardah!

Čeprav se morda zdi, da je ta čas denar v ospredju, se prav gotovo bojimo, da se bo kaj kmalu pokazalo, kako sploh ne gre za denar, temveč za nekatere spodrsrlaje, ki jih bomo utegnili popraviti šele z leti — če bomo dovolj vztrajni in dovolj poštene v svojem „popravljanju“.

Gre preprosto za to, da je kmetijstvo z leti postalo gospodarska panoga „brez prave perspektive“, kar je povzročilo pretiran odliv mlade kmečke delovne sile v industrijo. Posredno se je ta nezdrav odliv odrazil v kmetijskem šolstvu, ki se zdaj pritožuje, da ima med svojimi gojenci „izbirek izbirk“ — in poleg vsega še to, da sedanje zmogljivosti kmetijskih šol — čeprav so daleč pod razumljivimi mejami, če jih primerjamo s proizvodnimi načrti — niti približno niso izkoriščene. Po domače bi torej lahko rekli, da bi kmetijske šole že sedaj lahko izobrazile več gojencev — vendar je zaradi razmer v tej panogi narodnega gospodarstva premalo zanimanja za kmetijsko šolanje.

Druga stvar, ki prav tako vzbuja skrb, je določena mera malodušja in brezperspektivnosti, ki je zajela vodstva kmetijskih šol. Zapostavljeni so bili lepo število let in zdaj kar ne morejo verjeti, da bi se utegnile res kaj bistveno spremeniti na bolje. Tolažijo se s tihimi upanji in majhnimi pričakovanji, ki bi bili nekaj več, kot imajo sedaj na voljo, vendar vseeno daleč od tistega, kar bi bilo primerno našim sodobnim pričakovanjem in — ne nazadnje — tudi planiranju.

Izhod?

Bodimo realisti!

Posvetimo se vsi — pri tem nikakor ne mislimo samo na kmete v tradicionalnem pomenu besede, temveč resnično na vse člane sindikatov — kmetijski proizvodnji kot osnovi ustvarjanja naše prehranjevalne proizvodnje in obenem — če že ne celo za korak prej! — tudi vzgoji kadrov za resnično moderno in smotrno kmetijsko proizvodnjo. V naše skupno dobro!

ODMEVI

Tako se je glasil članek v „Delavski enotnosti“ št. 10 z dne 15. 3. 1975. leta, v katerem pisec zelo popularno in imensko konkretno ugotavlja kričeč primer TOZD Elektro Krško, kako večjemu odjemalcu dajemo popust pri ceni električne energije, ki je posledica poslovne izgube naše temeljne organizacije. Osnovna organizacija sindikata v razširjenem sestavu je na svojem sestanku analizirala vsebino članka in ugotovila, da vsebina ni identična z odgovornostjo naše temeljne organizacije, da se uporabljata sporna nižja tarifa za nekatere odjemalce. Zaradi pravilne obveščeni javnosti želimo s tem člankom kratko, jasno in objektivno informirati javnost o že tolikokrat spornem in še do danes nerešenem problemu za celotno delovno organizacijo DES, ne pa iz-

Kritičen položaj v DES

ključno samo za TOZD Elektro Krško. Res je, da zaračunavamo Tovarno celozelo in papirja „Djuro Salaj“ Krško, porabljeno električno energijo po tarifni postavki na visoki napetosti 35 KV, ker je nižja, kot bi pa morala biti zaračunana na napetosti 20 oziroma 10 KV, po kateri odjemalca napajamo. Vzrok takemu zaračunavanju so sklenjene pogodbe o dobavi in odjemu električne energije še iz časa ELESA in nato nadaljevanje s strani OZP Elektro Celje. Naš tedanji obrat, nato poslovna enota in sedanji TOZD ni imel in tudi danes nima direktnega vpliva na spremembo tarife in razvrstitev v odjemno skupino, zato ker je prodaja električne energije združena za celotno podjetje DES. Posledica omenjenega zaračunavanja so prav gotovo investicije tovarne „Celozelo“ na napetost 35 KV, katere omrežje je sama investirala na zahtevo ELES, prav gotovo pa tudi zvezni zakon o elektrogospodarstvu, ki je omogočil večjim odjemalcem električne energije prehod na direktne odjemalce. Ker je bil interes celotne distribucije, da takega odjemalca ne izgubi, mu je zato tudi priznala ceno na napetosti 35 kV. Zato iskati neposrednega krivca za takšno stanje v TOZD Elektro Krško, ki je v določenem trenutku indirektno prikrajšan, ni objektivno, še manj pa solidarno.

Kot TOZD smo pričeli poslovati že maja 1974 leta, v praksi pa samoupravnega sporazuma o združevanju ne izvajamo na ravni delovne organizacije v tistem delu, ki govori o „načinu ugotavljanja dohodka posamezne TOZD, ki je dosežen s skupno prodajo električne energije. Po razlagi nekaterih se sporazum ne izvaja zato, ker še nismo registrirani in ker še nimamo meril in kriterijev za ugotavljanje dohodka. Po naši oceni bi bilo umestno, da bi na konferenci spregovorili tudi o tej zares pereči problematiki, in to tisti diskutanti, ki obtožujejo naš TOZD kot edinega dogovornega za takšno stanje.

Delo konference osnovnih organizacij sindikata v distribuciji električne energije Slovenije prav gotovo ni bilo usmerjeno tako, kot navaja pisec članka za naš primer, čeprav je bil pozdrav konferenci in epilog te razprave s strani direktorja Križnarja usmerjen le v ta problem in prikazan kot edino naš. Ta problem je skupen prav zato, ker ni edini. Podobnih zaračunavanj se poslužujemo baje tudi na primorskem in celjskem območju. Prav zato se sprašujemo, zakaj se ta problem ne reši enkrat za vselej v slovenski distribuciji, saj nedvomno škoduje našim medsebojnim odnosom. Menimo pa, da bi lahko konferenco o spornih zadevah kvalificirano objektivno informirali prisotni gosti direktor Boris Božič iz Skupnosti TOZD Elektro Celje in glavni direktor DES Janez Prelog, kar bi pisec članka prav gotovo pripomoglo izoblikovati dejansko stanje in objektivno informacijo.

Želeli bi, da bi zamujeno ob prvi priložnosti politično ocenili in v skladu z načeli samoupravnega sporazumevanja in dograjevanja ter brez obtoževanja rešili v našo skupno korist.

Osnovna organizacija sindikata DES TOZD ELEKTRO KRŠKO

RUDI GANZITI – SEDEMDESETLETNIK

VSE ŽIVLJENJE JE DAL ZA DELAVSKO STVAR

V tistih časih, ko je bilo težko priti do dela in kruha, ko so proletarskim otrokom že v zibko položili tisto proketo breme hlapčevstva in ponižnosti in ko se je v nedrhi slovenskega delavskega razreda že porajal upor proti razrednemu izkoriščanju in bedi, je Rudi Ganziti kot mlad delavec poiskal in našel vse tisto, čemur danes rečemo aktiven pristop k delavski stvari. Ideji, ki se jih je takrat oprijel in jih kasneje uveljavljal v številnih bojih proti razrednemu sovražniku, je ostal zvest do danes.

Prijokal je na svet v Vrholah pri Slovenski Bistrici, v družini kmečkih delavcev, na dan 10. aprila pred sedemdesetimi leti.

In tudi njemu, tako kot vsem tedanjim delavskim otrokom, ni bilo z rožicami postlano.

„Začel sem kot hlapec in delavec,“ se spominja Rudi, „pa se spočetka prav nič nisem zavedal vsega tistega, kar smo kasneje ocenili kot razredno izkoriščanje. Res pa je, da sem že tedaj, ko sem kot otrok skušal prispevati čimvečji delež k prehrani družine, začel poslušati pripovedi bratov Pahič, ki sta mi začela odkrivati nov svet, v katerem ne bo več bogatih in revnih in v katerem bo delavec, ki vse ustvarja na tem svetu, postal tudi lastnik svojih proizvodov.“

Njune zamisli je nosil s seboj, ko je končno dobil možnost, da se je izučil za zidarja, pa še potem, ko je delal kot gradbeni delavec v Slovenski Bistrici in v Ljubljani, kjer je leta 1930 našel pot do partije.

In ves čas je bral in se učil. Že leta 1921 mu je sestra, ki je bila tedaj organizirana v sindikatih, dajala legalno in tajno tiskano delavsko besedo. V njej je iskal odgo-

vore na številna vprašanja, ki jih sam ni mogel najti.

Leta 1930 pa je v Ljubljani srečal komuniste in z njihovo pomočjo je spoznal, da v bitki za delavsko stvar ni moč ničesar narediti, če delavskih težav ne bomo organizirali in jih znali uveljaviti povsod tam, kjer proletariati živi in dela.

Rudi Ganziti v letu 1955 kot predsednik republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev Slovenije.

V tem kratkem zapisu seveda ne moremo povedati vsega, kar se je takrat dogajalo v našem delavskem gibanju, in še posebej, kaj se je dogajalo v Rudiju Ganzitiju. Pa vendar naj ponovim njegove besede:

„Postal sem vijak v gibanju naše revolucije, eden izmed vijakov, ki nikoli ni odpovedal. In to sem še danes. Že prvi stiki s Kidričem in kasneje sodelovanje z Lukom Leskoškom. Tomom Brejcem, Ivanom Mačkom in drugimi tedanjimi komunisti so mi odprli vrata v nov svet, ki sem ga spočetka le slutil in po katerem sem kot delavec hrepenel, nisem pa vedel, kako stopiti vanj, ga uresničiti.“

Leta 1933 so Rudolfa Ganzitija sprejeli v partijo.

„Glej,“ mi je dejal, „zdaj se tolikanj ukvarjamo s problemi, kako naj delajo mladi komunisti. Takrat smo mladi komunisti že pred tem, ko smo postali partiji, vedeli, kaj vse bomo morali storiti, da upravičimo zaupanje, ki nam je bilo izkazano. Danes je, denimo, zelo veliko vprašanje, kje in kdaj naj bi se delavci sestajali, da bi se dogovorili o svojem samoupravljanju, takrat pa smo se sestajali kakih deset minut pred začetkom dela – in ta navada je celo postala naša železna srjaka.“

„Ni nam bilo lahko in prav nič ne drži, kar dandanes pišejo zgodovinarji, da se je proletariati dovolj izkoriščanja upr izkoriščevalcem in v tej bitki izbojeval svobodo. Bolj prav bi bilo, če bi pisali, kaj vse smo storili, da bi pridobili in prepričali slehernega delavca, jim pojasnili vso resnico razrednega boja, da bi kot komunisti zaživeli med delavskim razredom, ki se še ni zavedal svojega razrednega poslanstva. Nismo bili učitelji, pač pa le spodbujevalci in svetovalci. In prav ničesar nismo sklepali, dokler se o naših akcijah nismo dobri pogovorili s člani sindikata.“

Rudi Ganziti je v tistih letih delal kot delavec v gradbenih podjetjih Toenis in Ledl, hkrati pa je deloval v vodstvu zveze gradbenih delavcev za Slovenijo pri orga-

nizaciji stavk in protidraginskih demonstracij, v mezdnih bitkah, ki so bile tolikanj značilne za gradbeni sindikat v letih pred drugo vojno.

Ne bom govoril o težavah, ki jih je Kominternina v tistih časih povzročala naši partiji in o tistih ukazih, ki jih je bilo treba preslišati, da bi lahko jugoslovanski komunisti doobira zaživeli med delavci. Naj se s tem ukvarjajo zgodovinarji. Naj povem le, da takrat nikoli niso govorili o tem, kaj naj bi ljudje storili; več pa so govorili o tem, kaj naj komunisti store, da bi delavci razumeli vzroke, težnje in tudi posledice razrednih spopadov.

V tem boju je Rudolf Ganziti postal eden izmed vodilnih ljudi v zvezi gradbenih delavcev, med narodnoosvobodilnim bojem je delal v Centralni tehniki CK KPS, po osvoboditvi pa je bil prvi podpredsednik glavnega odbora enotnih sindikatov Jugoslavije za Slovenijo, pa še predsednik slovenskega sindikata gradbenih delavcev in član centralnega komiteja ZKS do upokojitve leta 1961.

Pred dnevi mi je dejal:

„Komunisti nikoli ni moč upokojiti. Še vedno sem, povsod in vsak dan tak kot nekoč. Kar znam in vem, povem starim in mladim. Še vedno moramo, tako kot nekoč, pridobivati ljudi za našo stvar.“

Nedavno tega so ga mladi spraševali, kaj je bilo zanj med vojno najbolj pomembno, ali pa kaj mu je najbolj ostalo v spominu, pa je dejal:

„Takrat, ko sem spomladi leta 1942 prebrel Ljubljano in svojo partijsko dolžnost nadaljeval v partizanih, so me na osvobojenem ozemlju ustavili in legitimirali naši ljudje. Dotlej so me legitimirali in se z mano ukvarjali samo razredni sovražniki. Takrat pa sem se prvič v življenju srečal z našo oblastjo, in to je bilo zame v tistih časih najlepše!“

Menda ga takrat mladi niso razumeli. Pa nič zato. Če bomo še naprej hodili po poteh, ki nam jih je utrl tudi Rudi Ganziti, bomo spoznali, zakaj nam tako zavzeto pripoveduje:

„Bil sem samo vijak v velikem stroju proletarske revolucije, toda vijak, ki nikoli ni odpovedal.“ JANEZ VOLJČ

SOZD SLOVENSKEGA CESTNEGA TRANSPORTA ŠE VEDNO NA MRTVI TOČKI

Doklej le dogovor na papirju?

Sindikalna konferenca cestnega transporta pri RO Sindikata delavcev v prometu in zvezah Slovenije zahteva, da v SOZD vključeni kolektivi začnejo uresničevati že sprejete dogovore

Kmalu bo minilo leto dni, odkar je deset cestno-transportnih podjetij iz SR Slovenije podpisalo samoupravni sporazum o združitvi v sestavljeno organizacijo združenega dela slovenskega cestnega transporta, da bi v njej skupaj izkoristili vse tiste možnosti uspešnejšega dela, ki jih „v razdrobljenem stanju“, kot so tedaj govorili, vsak zase ne morejo uveljaviti.

Kolektivom, ki so se tedaj odločili za samoupravno združevanje dela in sredstev, o čemer so se tudi dokaj natančno sporazumeli, se je kasneje priključil še eden. Vseh enajst članic SOZD trenutno opravlja skoraj celotni javni avtobusni promet in dobro tretjino tovornega prometa v Sloveniji. Eden bolj, drugi manj pa vključujejo še hotele, gostinske in turistične poslovalnice ter njim podobne objekte in dejavnosti.

Tako velik organizem, kot je SOZD cestnega transporta, bi prav gotovo moral ne le omogočati, ampak tudi nenehno spodbujati iskanje za vse in za celoto najbolj optimalne možnosti razvoja in gospodarjenja, ki jih glede na široko paleto dejavnosti pač ne bi smelo manjkati. Ali jih?

Kot je videti – ne! Ko je namreč sindikalna konferenca cestnega transporta pri RO Sindikata delavcev v prometu in zvezah Slovenije na zadnji seji v posebni točki dnevnega reda obravnavala tudi SOZD svoje dejavnosti, je lahko ugotovila samo to, da se napovedi ne uresničujejo. Če se je sploh kje in kaj spremenilo na bolje – gre predvsem za enotno nastopanje in delovanje zaradi uveljavljanja prednosti skupnega dela – se je samo „pod silo“ zakonskih in drugih ukrepov. Žal trenutno tudi ni mogoče ugotoviti, da bi bila kjerkoli opazna zavestna akcija delavcev, da bi tudi v praksi uresničevali vse tisto, kar je tako lepo zapisano v samoupravnem sporazumu o združitvi v SOZD.

ZAKAJ SE NAPOVEDI NE URESNIČUJEJO?

Omenjena kritična ocena seveda sama po sebi spodbuja k vprašanju, zakaj tako? Ugotovimo lahko le to, da seja konferenca na to vprašanje ni odgovorila. Pozoren poslušalec pa je „med vrsticami“ vendarle lahko razbral vsaj delno pojasnilo.

Videti je, da kljub velikemu številu sestankov na najrazličnejših ravneh in v vseh kolektivih, ki so vključeni v SOZD, v zavest zaposlenih še ni dovolj prodrlo spoznanje, da bi lahko bilo vsakemu posebej in vsem skupaj precej bolje, če bi bili pripravljeno odstopiti vsak le delček „svoje“ samostojnosti za to, da bi prihranjena sredstva porabili bolj koristno, kot jih zdaj. Značilen je primer, da ima vseh 11 kolektivov, vključenih v SOZD, po sedem „lastnih“ poslovalnic v Zagrebu in Beogradu pa še 56 poslovalnic v drugih krajih v državi. Vsaka med njimi seveda dela le za lastno „firmo“. Zato ni mogoče govoriti o tem, da bi se delavec enega podjetja oglašil v „tuji“ poslovalnici pod enakimi pogoji, kot se lahko v „svojem“ predstavništvu. Prav do tega pa bi moralo priti, če naj bi znižali stroške poslovanja, našli denar za odpiranje novih „skupnih“ poslovalnic v krajih, kjer SOZD slovenskega cestnega transporta še ni zastopan. Dodatno k temu pa naj še povemo, da denar ni problem, če je treba odpreti „lastno“ poslovalnico!

Še drug, sicer „droben“, a vseeno zanimiv primer. Vsa združena podjetja so prepričana, da bi bilo zelo dobro, če bi v SOZD združevala prizadevanja pri urejanju takih praktičnih vprašanj, kot je, denimo, šolanje in sploh usposabljanje in dopolnilno izobraževanje delavcev. Denarja za to pa nimajo oziroma ga ne dajo, kot tudi ne dajo oziroma ne „posodijo“ strokovnjakov, da bi delali na pripravi in uresničevanju projektov, za katere že obstaja načelno soglasje, da jih bodo izvajali v SOZD.

Nehajmo naštevati, ker veriga pojasnil in dejstev zlepa ne bi bila sklenjena. Toda če se povrtno k prej zapisani misli, da v zavest kolektivov še ni prodrlo spoznanje o nujnosti združevanja dela in sredstev na ustavnih osnovah, se je spet treba vprašati, zakaj tako? ! Odgovor je jasen: čeprav vsi govorijo o vedno težjih pogojih gospodarjenja gre vendar vsem po vrsti dobro tudi tako, kot so organizirani zdaj: navzven kot SOZD, navznoter pa po starem. Podatki iz zaključnih računov tako trditve docela potrjujejo.

Stara resnica je, da se v prenekaterem kolektivu vsi skupaj – od samoupravnih organov do družbe-

nopolitičnih organizacij – dejansko predramijo šele tedaj, če resneje zaskriplje ali če zaslutijo, da bi se to lahko zgodilo. Očitno nekaj podobnega velja za SOZD slovenskega cestnega transporta. V takem ozračju pač ne preseneča, če so marsikje uspeli izoblikovati tako samoupravno zgradbo, ki ji formalno s stališča uresničevanja nove ustave ni kaj očitati, vendar pa že bežen pogled pod lupino te organiziranosti pokaže samo praznino.

ZA BESEDAMI SE ODLOČNA AKCIJA

Vprašanje seveda je, kaj storiti, da bi se tudi delovne skupnosti, vključene v SOZD slovenskega cestnega transporta, zavestno ogrele za uveljavljanje vsega, o čemer so se v načelu že dogovorile. Nedvomno bo držalo, da se ni lahko predramiti iz bolj ali manj lagodnega ritma utečenega vsakdanjega dela, če k temu nisi res prisiljen. Toda res je tudi to, da se bo dobro zganiti, preden se bo nagrmadila kopica problemov. Prav zato je lahko sindikalna konferenca cestnega transporta pri RO Slovenije pozvala vse osnovne sindikalne organizacije, naj vsak v svojem kolektivu, vse skupaj pa v SOZD poskrbijo za to, da bi se čimprej sestali razširjeni družbenopolitični aktivni v cestnem transportu. Vsa zase naj bi ocenili razmere in stanje v „svojem“ kolektivu in predlagal nujne ukrepe. Na ravni SOZD pa naj bi potem izoblikovali akcijski program za uveljavljanje tistega, kar je v načelu že dogovorjeno. Rok za vse to je mesec dni.

Lahko se zgodi, da bo kdo rekel: no, spet bodo sestankovali. Res je – bodo! Toda če bodo v SOZD vključeni kolektivi in njihove družbenopolitične organizacije ter samoupravni organi delovali resnost izrečene kritične ocene in na njeni osnovi izoblikovanega opozorila, bodo vedeli tudi to, da se bo treba – če zadeve ne bodo premaknili z mrtvega tira, slej ko prej začeti pogovarjati še o čem drugem, denimo o politični in še kakšni drugi odgovornosti marsikoga med njimi. Če se spomnimo sklepov 3. seje CK ZKS, ni treba ugibati, da bi vedeli, da tak pogovor ne bo mogel ostati samo pri besedah.

FOTO KRONIKA ● FOTO KRONIKA ● FOTO KRONIKA ● FOTO KRONIKA ● FOTO KRONIKA

V četrtek, 3. aprila, je dopotovala v Slovenijo delegacija Delavske zbornice Bremen na enotedenski obisk kot gost republiškega sveta ZSS. Petčlanska delegacija vodi predsednik zbornice Bernhardt Vosberg, med člani pa so še direktor zbornice Erich Stoech ter člani predsedstva Richard Lankenau, John Rappoport in Werner Schiever.

Prvi dan svojega bivanja v Sloveniji so gosti iz ZRN izkoristili za pogovor s predsednikom RS ZSS Janezom Barboričem ter njegovimi sodelavci. V razgovoru so skušali predvsem oceniti dosedanje že tradicionalno sodelovanje naših sindikatov in bremenske zbornice. Govorili so tudi o značilnosti razvoja Jugoslavije in Slovenije, predvsem pa so se gostje zanimali za uveljavljanje ustavnih določil v gospodarstvu oziroma v temeljnih organizacijah združenega dela. Prav posebno pozornost so posvetili nalogam in vlogi sindikatov na tem področju.

V petek so si gostje ogledali tovarno modne konfekcije Ideal v Novi Gorici in se pogovarjali s političnim aktivom o gospodarstvu in samoupravljanju v tej delovni organizaciji. Prav tako pa so se s političnim aktivom občine popoldne pogovarjali v občinski skupščini Nova Gorica.

Med obiskom v Sloveniji bodo gostje iz Bremna obiskali še občinski sindikalni svet v Kopru, gradbeno šolo „Ivan Kavčič“ v Ljubljani, občinski sindikalni svet Kranj ter Industrijo obutve Planika. V tem času jih bo sprejel tudi podpredsednik izvršnega sveta Skupščine SRS Rudi Cačinovič, pogovarjali pa se bodo tudi s sodelavci Centra RS ZSS za raziskovanje samoupravljanja.

OB ZAKLJUČKU REDAKCIJE

Samo skupna pot je možna

Konec junija lani sta združeni podjetji Iskra in Gorenje podpisali samoupravni sporazum o združitvi obeh slovenskih velikanov elektrotkovinske industrije. Toda ko je bilo treba uresničevati določila, zapisana v samoupravnem sporazumu, se je zataknilo. Nekatera temeljna vprašanja so si v vsakem od združenih podjetij razlagali po svoje; ker so hkrati družbenopolitične organizacije podjetij dokaj nedejavno spremljale potek povezovanja in uresničevanja sporazuma, namesto da bi bile na čelu procesa povezovanja, je danes položaj v obeh združenih podjetjih skorajda povsem tak, kot je bil ob podpisu sporazuma.

Stvari se niso bistveno premaknile niti potem, ko so se predstavniki združenih podjetij na izvršnem komiteju CK ZKS dogovorili, da bodo pospešili združevanje z nekaterimi konkretnimi akcijami in za uresničitev nekaterih celo postavili roke.

Minuli četrtek je o tej integraciji razpravljali tudi Izvršni odbor republiškega odbora sindikata delavcev kovinske industrije Slovenije. Udeleženci so kritično ocenili predvsem delo obeh sindikalnih organizacij – nekaj „kritičnih“ so člani IO izrekli tudi na svoj rovaš – hkrati pa so zahtevali, da se predvsem sindikati ustrezno organizirajo v skupno sindikalno organizacijo, da se dogovorijo za programe dela. O omeni sedanjih razmer, ki bi jo morale družbenopolitične organizacije obeh združenih podjetij izdelati že po sklepu razgovora v izvršnem komiteju CK ZKJ, naj bi vendarle že spregovorili na osnovnih sindikalnih organizacijah.

Podrobneje o problemih, ki so nastali pri uresničevanju samoupravnega sporazuma o združitvi Gorenja in Iskre ter o njihovem razreševanju bomo pisali v eni naslednjih števil DE.

R. B.

Z REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA DELAVCEV TEKSTILNE IN USNJARSKJE INDUSTRIJE

Jasno opredeljena pot v prihodnost

Minulo sredo je bila seja RO sindikata delavcev tekstilne in usnjarske industrije, kjer so delegati razpravljali o izredno pomembnem gradivu Gospodarske zbornice SR Slovenije, o temeljnih izhodiščih za združevanje in samoupravno organiziranje tekstilne industrije Slovenije. O gradivu je poročal sekretar RO, Jože Sintič, ki je v uvodni besedi poudaril, da so temeljna izhodišča za združevanje nastala iz potrebe, da v sedanjem družbenoekonomskem trenutku jasneje opredelimo vlogo združenega dela tekstilne industrije, njene možnosti in potrebe, da se konstituira na novih družbenoekonomskih izhodiščih, predvsem pa, da se organizira v skladu s svojimi potrebami in razvojnimi možnostmi. Da pa bi tekstilna industrija dosegla svoje cilje, je nujno potrebno, da spremeni in razvije nove samoupravne odnose in se organizira v skladu z določili nove ustave.

Podatki kažejo, da je v Sloveniji 68 tekstilnih OZD, ki zaposlujejo približno 5.000 delavcev, da je registriranih 134 TOZD v 76 delovnih organizacijah in da slovenska tekstilna organizacija šteje poprečno 708 delavcev. Samoupravna organiziranost, predvsem kar zadeva združevanje delavcev v TOZD, kaže na mnoge pomanjkljivosti, nedoslednosti in nepravilnosti. Le tretjina tekstilnih OZD ima konstituirane TOZD, kar je nesprejemljivo predvsem zato, ker so delavci TOZD nosilci vsakega združevanja dela in sredstev. Ekonomsko bistvo ustanavljanja TOZD je predvsem večja produktivnost, ekonomičnost in rentabilnost poslovanja, kar pa je najpomembnejše, nobena „invalidna“ TOZD ne more na ustavnih načelih združevati dela in sredstev niti v delovni organizaciji niti izven njenih okvirov. Ker pa je v tekstilni industriji še vedno večje število tako imenovanih enovitih delovnih organizacij, ki pa s stališča delovne in ekonomske celovitosti izpolnjujejo ustavne pogoje za organiziranje TOZD, tudi ni pravih nosilcev združevanja dela in sredstev, vse to pa je velika ovira v integracijskih procesih.

Povezovanje tekstilne industrije z združevanjem dela in sredstev postaja v današnji

zdravstveno-tehnološki revoluciji nujnost in osnovni pogoj za uspešen razvoj slovenske tekstilne industrije. Vendar morajo biti cilji združevanja predvsem v izboljšanju in izenačevanju družbenega in materialnega položaja tekstilnega delavca, hitrejšem tehnološkem, ekonomskem in družbenem razvoju TOZD in OZD, v enakopravni vključitvi panoge v mednarodno delitev dela, racionalnejši delitvi dela, izkoriščenosti kapacitet in kar je zelo pomembno, v združevanju z delovnimi organizacijami trgovine, in to ne le v slovenskem, marveč oziroma združevanjem, ki zajema celoten krog ustvarjanja dohodka od proizvodnje surovin, predelave, finalizacije, razvoja in prodaje. Tak način združevanja dela in sredstev omogoča usklajevanje proizvodnih kapacitet oziroma delitev dela med delovnimi organizacijami in kar je najpomembnejše, omogoča delavcem odločanje o celotnem dohodku.

Temeljna izhodišča za združevanje obseirneje utemeljujejo tudi možnosti in nujnost povezovanja in združevanja dela in sredstev s trgovinskimi delovnimi organizacijami. Dosedanji odnosi med trgovino in tekstilnimi OZD so bili močno enostranski, morajo pa biti takšni,

da bodo omogočali skupen napredek in usklajevanje interesov v delitvi dohodka in razvoja v tekstilni industriji in v trgovini.

V gradivu je obširno opredeljena bodoča smer razvoja tekstilne industrije. Predvideno je, da bo v tekstilni industriji pospešeno uvedena nova tehnologija, ki bo zahtevala v prihodnjem obdobju znatna sredstva. Jasno pa je, da jih panoga s svojo akumulativnostjo ne bo mogla sama zagotoviti, temveč bo morala biti zagotovljena družbena pomoč. Z modernizacijo bo tekstilna industrija spremenila sedanje poslovne pogoje in se razvila iz delovne v kapitalno intenzivno panogo, kar bo omogočilo povečanje ekonomske produktivnosti in akumulativnosti; z uvajanjem dvoizmenjske proizvodnje bo rešen eden največjih problemov v tekstilni industriji – nočno delo (samo žensk je zaposlenih v tretji izmeni 5108); večja povezanost z organizacijami združenega dela in razvojno raziskovalnimi institucijami, ki bodo organizirane kot sestavni del tekstilne dejavnosti, bo tej panogi pomagala do največjih možnih izkoristkov vloženih investicijskih sredstev ipd.

Skratka, z izhodišči za združevanje tekstilne industrije ima ta panoga zelo jasno določene cilje in poti svojega združevanja, odprla si je perspektive svojega nadaljnjega razvoja, opredelila je svoj družbenoekonomski položaj tako v slovenskem kakor tudi v jugoslovanskem gospodarstvu, določila je svoj odnos do povezovanja z drugimi industrijskimi panogami (kemija, strojogradnja, lesna industrija, kovinska industrija), ugotovila je nujnost združevanja s trgovskimi OZD in z znanstveno-raziskovalnimi institucijami.

Delegati TO so temeljna izhodišča za združevanje in samoupravno organiziranje tekstilne industrije Slovenije ugodno ocenili in ga sprejeli kot temeljni dokument tekstilne industrije Slovenije pri nadaljnjih procesih združevanja in povezovanja. Čimprej pa je potrebno v TOZD izdelati razvojne programe in predvideti možne inflacijske procese v tekstilni industriji.

SENKA NAMAR

DELOVNI NAČRT SINDIKATA DELAVCEV VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA V NOvem MESTU

V URESNIČEVANJU KONGRESNIH SKLEPOV

Občinski odbor sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja Novo mesto je pred kratkim sprejel letošnji delovni načrt, ki temelji predvsem na uresničevanju sklepov kongresov Zveze sindikatov Slovenije in Jugoslavije ter programa republiškega odbora delavcev vzgoje in izobraževanja.

Na področju nadaljnjega razvoja samoupravljanja bo občinski odbor sodeloval pri proučevanju možnosti samoupravnega povezovanja šol v občini; za uveljavljanje delegatskih odnosov na vseh ravneh, zlasti še v samoupravnih interesnih skupnostih bodo pripravili seminarje za delegate in sindikalne delavce; odbor pa bo izdelal tudi analizo samoupravnih sporazumov in statutov organizacij združenega dela, in to predvsem tistih členov, ki govorijo o pristojnostih in nalogah sindikata. Na podlagi te analize bo sindikat opozoril na napake in skušal nakazati tudi rešitve.

Program daje velik poudarek tudi reformi sistema vzgoje in izobraževanja. Tako bo občinski odbor podprl prizadevanja za prehod na celodnevno šolo in zahteval, da hi-

RO SINDIKATA DELAVCEV V PROMETU IN ZVEZAH OCENIL UVELJAVLJANJE USTAVNIH DOLOČIL V PRAKSI

Pospešiti začetni proces preobrazbe

Če pogledamo malce nazaj, v komaj minulo preteklost, ni težko ugotoviti, da se je proces samoupravne preobrazbe v kolektivih prometa in zvez „resno začel“ že pred tremi leti. Zlasti v minulih dveh letih pa so delavci vseh dejavnosti prometa in zvez proučili pogoje za organiziranje večjega števila TOZD in se v zvezi s tem odločevali za združevanje dela in sredstev, da bi po samoupravni poti usklajevali proizvodni proces in ustvarili pogoje za enotno nastopanje v gospodarskem prostoru. Glede na veliko razdrobljenost nekaterih dejavnosti prometa in zvez ter upoštevanje specifične pogoje njihovega dela, je taka ugotovitev zelo pomembna. Ne glede na dosežene rezultate pa je zdaj očitno, da bi morali povsod ponovno in zelo temeljito proučiti samoupravno organiziranost v kolektivih prometa in zvez, da bi si laže izoblikovali sliko, koliko delavci res neposredno odločajo o svojih neodtujljivih pravicah in da bi na osnovi teh ugotovitev tudi storili potrebne ukrepe tam, kjer še ni mogoče govoriti o dejanski vsebinski preobrazbi samoupravnih odnosov na ustavnih osnovah.

Nekako tako so v minulem mesecu neke bolj, neke malo manj kritično – ocenili uresničevanje ustavnih določil na sindikalnih konferencah cestnega transporta, PTT, železniškega in cestnega gospodarstva.

Omenjena rdeča nit teh razprav se je nadaljevala tudi na zadnji plenarni seji republiškega odbora Sindikata delavcev v prometu in zvezah Slovenije. Na njej so sicer ocenjevali doslej prehojeno pot pri uresničevanju ustavnih določil, vendar pa so govorili predvsem o bodočih nalogah s tega področja.

V zvezi s tem je plenum sprejel „oceno uresničevanja ustavnih določil na področju samoupravnih odnosov in organiziranosti v OZD prometa in zvez“ (oceno smo na kratko že povzeli v sestavku: Ni vseeno, kakšna je „voznja“, DE št. 11/1975, op. pisca) ter z nekaterimi dopolnitvami iz razprave obogatil tudi predlog sklepov, kot ga je pripravila komisija za samoupravljanje pri republiškem odboru.

Tako je v sklepih plenarne seje RO Sindikata delavcev v prometu in zvezah Slovenije rečeno, da bodo delavci vseh dejavnosti, ki jih vključuje ta sindikat, ob proučevanju vsebine samoupravne organiziranosti lastnega dela in življenja še posebej skrbeli za nadaljnjo decentralizacijo samoupravnega odločanja. Pot k temu cilju naj vodi prek proučevanja pogojev za organiziranje več TOZD v zdaj še enovitih organizacijah združenega dela ali v TOZD, kjer združuje svoje delo več kot tisoč

delavcev. Zavzemali naj bi se tudi za bolj smotno in racionalno organizacijo samoupravljanja, pri čemer pa „racionalizacija“ ne bi smela biti na škodo neodtujljivih pravic delavcev. Skrbno naj bi proučili in seveda izpopolnili način delovanja skupnih služb, delavcem, zaposlenim v teh službah pa zagotovili enakopraven, z ustavo določen položaj.

Plenum je v svojih sklepih opozoril še na pomen utrjevanja delegatskih razmerij v vsakodnevni praksi, na nujnost povezovanja TOZD in organizacij združenega dela s krajevnimi skupnostmi. Po sklepu plenarne seje RO sindikata delavcev v prometu in zvezah bodo celotno gradivo s področja ocene samoupravne organiziranosti v prometu in zvezah posredovali vsem osnovnim organizacijam v sestavi tega sindikata. Njihova dolžnost pa je, da gradivo ob-

ravnava, z njim seznanijo članstvo in da upošteva lastne izkušnje, spodbudijo akcijo za uresničevanje ustavnih določil. Razen vsega tega, kar smo že omenili, naj bi v tej razpravi še zlasti kritično ocenili vsebinsko uveljavljanje samoupravnega delavskega nadzora in problematiko informiranja v vsej njeni celovitosti. —MG

treje ustvarjajo materialne in kadrovske možnosti za celodnevno šolo. Dejavno se bo vključil tudi v strokovno obravnavo tega projekta, da bi tako zamisel dopolnili še s stališči prakse. Zaradi občutnega pomanjkanja ustreznih strokovnih kadrov si bodo v odboru prizadevali, da bi v medobčinskem merilu čimprej pridobili več strokovnih šol z ustreznimi internatskimi zmogljivostmi in tudi potrebne kadre, ki bodo v teh šolah učili. Zavzemal se bo za postopno uresničevanje programa razvoja srednjega šolstva, ki ga je zasnoval novomeški zavod za izobraževanje kadrov.

Med drugimi nalogami, ki jih je občinski odbor sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja v Novem mestu zapisal v svoj letošnji delovni

načrt, naj omenimo še skrb za zagotavljanje ustrezne programske in materialne osnove za vzgojno izobraževalno delo. Pri tem gre za uveljavljanje načela svobodne menjave dela, za programe dela in za financiranje vzgoje in izobraževanja po poti samoupravnega sporazumevanja v občini. Prav tako bo odbor obravnaval kadrovske problematiko na področju vzgoje in izobraževanja v občini ter oblikoval predloge za izboljšanje razmer. Organiziral bo tudi dan prosvetnih delavcev, posebna delovna skupina pa bo s pomočjo ankete pregledala razmere, v katerih živijo prosvetni delavci. Na podlagi te ankete bo odbor predlagal konkretne ukrepe za reševanje stanovalskih zadev, otroškega varstva, regresiranja dopustov in podobnih zadev. Seveda pa si bo odbor prizadeval tudi za čim boljše povezovanje z osnovnimi organizacijami sindikata in z občinsko izobraževalno skupnostjo, da bi tako uskladili prizadevanja pri reševanju problemov vzgoje in izobraževanja v novomeški občini.

R. Š.

RADLJE

Dogovor kot izhod iz stiske

Na območju občine Radlje ob Dravi primanjkuje najmanj 500 delavskih stanovanj. Toda kljub velikemu pomanjkanju je lani ostalo neziskoriščenih sredstev za približno 30 stanovanj. Gre predvsem za denar pri delovnih organizacijah, ki ga nocoje združiti, sami pa tudi nimajo dovolj sredstev za večje gradnje. Tako vrednost denarja iz leta v leto pada. Zaradi tega so se v prizadevanja za združevanje sredstev zadnje čase poleg stanovanjskega podjetja vključili še sindikati. Sedaj v občini pripravljajo poseben dogovor, na podlagi katerega bodo združili denar. Zdrži, ki bo verjetno sprejemljiva za vse, ne temelji več na fiksnih denarnih zneskih, temveč na približno enakih stanovanjskih enotah. To pomeni, da bo podjetje, ki bo zdaj posodilo denar za stanovanje drugemu, čez nekaj let dobilo tudi vračilo za približno enakovredno stanovanje.

Poleg tega so v občini že podpisali poseben samoupravni dogovor, po katerem se je velika večina delovnih organizacij že odločila za izločanje sredstev za stanovanjsko izgradnjo v višini 9 % iz dohodka podjetij. Tako bi poslej lahko zgradili v občini

ni kakih 100 stanovanj letno. Seveda bo potrebno odpraviti še nekatere probleme. Sindikati opozarjajo tudi na preveč razdrobljeno gradnjo. Treba bi bilo pomeniti gradnjo, urediti zemljiško lokacijska in druga komunalna vprašanja ter podobno. Kot menijo na občinskem sindi-

kalnem svetu v Radljah, bo treba čimprej prekiniti s škodljivo lokalistično usmerjenostjo in stopiti na pot skupnih sporazumevanj, kar je bržčas tudi edina možna pot za uresničitev akcije „100 stanovanj v vsakem letu“!

kw

PRED ZAČETKOM TEMELJITEJŠEGA USPOSABLJANJA SINDIKALNIH DELAVCEV V ZASAVJU

Potrebno, koristno, smotno!

Občinski sveti zveze sindikatov v Zasavju te dni obravnavajo in sprejemajo programe seminarjev za usposabljanje sindikalnih poverjenikov in članov izvršnih odborov osnovnih organizacij sindikata. Pri tem utemeljeno poudarjajo, da gre za tak sistem usposabljanja, ki bo omogočil,

da sindikalne organizacije bolj dosledno in odgovorno uresničijo svojo ustavno vlogo in naloge, ki izhajajo iz resolucij obeh minulih kongresov sindikatov, zveznega in republiškega. Čeprav tudi doslej v Zasavju niso zanemarjali izobraževanja sindikalnih delavcev, to usposabljanje ni bilo načrtno, največkrat celo kampanjsko. Tokrat gre za celovit sistem usposabljanja, ki bo zajel skoraj 1300 članov izvršnih odborov osnovnih organizacij sindikata in sindikalnih poverjenikov. Prvemu seminarju bodo sledili drugi, z zahtevnejšo vsebino, vse to pa bo omogočilo, da bo novi sistem izobraževanja v resnično oporo vsem sindikalnim delavcem pri njihovem odgovornem družbenopolitičnem delovanju. V zvezi s tem se v Zasavju zavzemajo za to, da bi ustanovili domača jedra predavateljev, posebej za potrebe sindikatov. S tem bi se izognili prevelikim stroškom, po drugi strani pa nikoli ne bi bili v zadregi pri zagotavljanju strokovnih moči za uresničevanje takšnih ali drugačnih seminarjev in predavanj.

Na bližnjih seminarjih se bodo udeleženci najprej seznanili s cilji in vlogo sindikatov, z njihovo najširšo opredelitvijo kot revolucionarne organizacije delavskega razreda in revolucionarnega subjekta pri graditvi naše samoupravne družbe, opredeljevali pa bodo tudi osnovna področja delovanja sindikatov danes. Dispozicija seminarjev izhaja iz vloge osnovne organizacije sindikata in temeljnih organizacij in organizacijah združenega dela in njenega dela pri krepitvi samoupravnih in družbeno-ekonomskih odnosov delavcev v združenem delu ter krepitvi delegatskih razmerij na vseh ravneh. To pa je seveda samo okvir, iz katerega izhajajo vse druge dolžnosti osnovnih organizacij sindikata, ki postaja osnovna celica sindikalnega povezovanja. V Zasavju bodo storili vse, da bi seminarji vsebinsko v celoti uspeli.

- m -

RADLJE

Izobraževanje in usposabljanje sindikalnih aktivistov

Občinski svet Zveze sindikatov Dravograd bo pripravil sredi meseca aprila prvi celodnevni seminar v okviru programa izobraževanja in usposabljanja sindikalnih poverjenikov in članov izvršnih odborov osnovnih organizacij sindikata. V pripravah na zadnje občne zборе in letne skupščine osnovnih organizacij sindikata so v tej ko-roški občini izvolili 206 sindikalnih poverjenikov.

Na prvem celodnevem seminarju za sindikalne poverjenike in člane izvršnih odborov osnovnih organizacij sindikata bodo v Dravogradu spregovorili o družbenopolitični vlogi in mestu sindikata v samoupravni socialistični družbi, o organiziranosti sindikata ter osnovnih organizacij sindikata in o nekaterih oblikah dela osnovnih organizacij sindikata pa o vsebini in metodah dela osnovne organizacije sindikata in končno o nalogah poverjenika in člana izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata.

Na ta celodnevni seminar bodo povabili tudi predsednike zborov delavcev, predsednike organov samoupravnega delavskega nadzora ter predsednike komisij pri Občinskem svetu zveze sindikatov Dravograd.

(ek)

OBSEŽEN DELOVNI NAČRT NOVOMEŠKEGA MEDOČINSKEGA SVETA ZVEZE SINDIKATOV!

Tesneje povezani v regiji

Medočinjski svet zveze sindikatov za Dolenjsko je pred dnevi sprejel letošnji delovni načrt sveta in njegovih organov ter služb. Načrt temelji na uresničevanju tistega dela

konjresnih nalog slovenskih in jugoslovanskih sindikatov, ki zadevajo medočinjsko sodelovanje in terjajo sodelovanje medočinjskega sveta zveze sindikatov. V njem dajejo največji poudarek razvijanju nove vsebine samoupravnih odnosov v združenem delu, uveljavljanju delegatske sistema ter povezovanju gospodarskih in drugih dejavnosti v regiji in zunaj nje.

Med drugim bodo v medočinjskem svetu stalno spremljali, razčlenjevali in usklajevali dejavnost osnovnih organizacij sindikata v regiji; organizirali bodo sodelovanje vseh delegacij z območja dolenjske regije, ki sodelujejo v republiških in zveznih organih, skupščinah družbenopolitičnih skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti ter v zvezi sindikatov. S tem bodo skušali poenotiti stališča vseh delovnih ljudi in občanov v regiji in se dogovoriti, da bodo delegati tega omobčja organizirano in enotno nastopali in uresničevali svoje delegatske funkcije. Medočinjski svet bo sodeloval in spodbujal prizadevanja delovnih ljudi za združevanje dela in sredstev v gospodarskih in negospodarskih dejavnostih, zlasti še tistih, ki so pomembne za uspešnejši gospodarski razvoj Dolenjske. Hkrati bo svet neposredno sodeloval pri pripravljanih samoupravnih sporazumih in drugih temeljnih dokumentov za take akcije v združenem delu. Na skupnih sejah družbenopolitičnih organizacij na medočinjski ravni bodo usklajevali delovne programe in načrtovane konkretne akcije vodili skupno in enotno v vsej regiji. S svojo dejavnostjo se bo medočinjski svet neposredno vključeval tudi v uveljavlja-

nje regionalnih samoupravnih interesnih skupnosti s področja družbenih in gospodarskih dejavnosti posebnega družbenega pomena.

Na področju ekonomske in socialne politike bo medočinjski svet posvetil večjo pozornost spremljanju in ocenjevanju družbeno-ekonomskih gibanj ter gibanju splošne in skupne porabe v dolenjskih občinah. Spremljal bo osnovne kazalce gospodarskega razvoja in prizadeval za uspešno načrtovanje srednjeročnega in dolgoročnega razvoja, gospodarskega in družbenega življenja v dolenjskih občinah. Sodeloval bo pri uresničevanju politike na področju socialnega razlikovanja, skrbel bo za povezovalne in razvoj delavskih univerz v posameznih občinah in novomeškega zavoda za izobraževanje kadrov, pri čemer si bo še posebej prizadeval za oblikovanje in usklajevanje programov strokovnega in družbenopolitičnega izobraževanja delavcev ter članov delegacij in samoupravnih organov.

Seveda ima medočinjski svet zveze sindikatov za Dolenjsko v svojem programu še naloge s področja kadrovske politike, sindikalne organiziranosti in nekatere druge. Po potrebi in dogovoru bodo delovni načrt med letom še dopolnjevali, da bi tako zagotovili kar najbolj učinkovito uresničevanje ustave in kongresnih sklepov na Dolenjskem.

Na seji je medočinjski svet sprejel še poslovnik o notranji organizaciji in načinih delovanja sveta ter samoupravni sporazum o financiranju dejavnosti medočinjskega sveta ter finančni načrt sveta za letos.

R. Š.

PRIROČNIK

Koledar spomina

Že leta nazaj čutijo tisti, ki jim je naložena skrb za spodbujanje oziroma organiziranje kulturnega srečanja v najrazličnejših okolišjih, da jim pri delu manjka podatkov o tem, katerih dogodkov se na kak dan spominjamo. Končno je gradivo zbrano - v tisku je priročnik KOLEDAR SPOMINA, kjer bodo na približno 150 straneh za vsak dan posebej zbrana gesla z zgoščenimi podatki o najvažnejših dogodkih s področja kulture, umetnosti, družbenega življenja, zgodovine, znanosti itd. V gradivo so vključeni predvsem podatki s slovenskega in jugoslovanskega območja, pa tudi važnejše obletnice ostalih dežel. Na koncu knjige bo objavljenih nekaj dramaturških napotkov, na kakšen način je mogoče pripraviti taka spominska srečanja oziroma poobčastitve. Napotki so izrazito praktično napisani in vsebujejo navodila, kako se je treba lotiti priprave bodisi proslave v klasičnem pomenu besede ali pa debatnega večera, gledališke uprizoritve, kviza na določeno temo, uprizorjenega predavanja ipd. Dodano bo še kazalo in pregled literature iz zbirke UMETNOST IN KULTURA, ki jo je možno uporabiti v te namene. Knjiga bo stala 50 dinarjev, za naročnike zbirke Umetnost in kultura 45 dinarjev, izšla pa bo v začetku maja. Založilo jo je Časopisno založniško podjetje Delavska enotnost iz Ljubljane in jo lahko naročite na naslov: ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, p. p. 313/6.

Da bi natisnili priročnik v dovolj velikem številu izvodov, nam, prosimo, sporočite, koliko izvodov boste potrebovali.

NAROČILNICA

Podpisani (priimek in ime).....

(naslov).....

naročam ..... izvodov priročnika KOLEDAR SPOMINA.

Datum: ..... Podpis: .....

VPRAŠANJE:

V kratkem bom dopolnila 51 let starosti in 32 let pokojninske dobe. Zaradi izčrpanosti dvomim, da bom mogla delati še 3 leta. Ali je razen invalidske upokojitve še kakšna druga možnost, da bi se s temi leti upokojila? Baje je v drugih republikah še možna predčasna upokojitev. Ali bo naša zakonodaja usklajena z zakonodajo drugih republik?

Ž. Z., Dravograd

ODGOVOR:

Če niste borka NOV pred 9. septembrom 1943. leta in če ne delate na delovnem mestu, na katerem se zavarovalna doba šteje s povečanjem, po veljavnih predpisih ne morete pridobiti pravice do starostne pokojnine, preden ne dopolnite 55 let starosti ali 35 let pokojninske dobe. Ali bo v SR Sloveniji ponovno uvedena možnost predčasne upokojitve, nam ni znano.

P. S.

VPRAŠANJE:

V primeru, da je neki delavec dalj časa odsoten z dela, opravljajo njegovo delo drugi delavci, ponavadi v rednem delovnem času, seveda pa z večjim naporom, saj morajo poleg rednega dela opraviti vse oziroma del delovnih nalog drugega delovnega mesta. Čeprav je v samoupravnem sporazumu za takšne primere določeno, da se del osebnega dohodka oziroma določen odstotek dohodka za to delovno mesto porazdeli med tiste delavce, ki takšno delo opravljajo, pri nas tega ne upoštevajo in praktično brez plačila oprav-

ljamo dodatno delo. V podjetju nam je rečeno, da je zadevno določilo samoupravnega sporazuma mišljeno le za delavce v proizvodnji, ne pa tudi za tako imenovane uslužbenke, češ da njihovo delo ni skupinsko. Ali imamo pravico zahtevati določen del osebnega dohodka oziroma plačilo za delo, ki ga dodatno opravljamo poleg svojega rednega dela?

M. D. - Sežana

ODGOVOR:

Gre za vprašanje, ki bi moralo biti v samoupravnem aktu - sporazumu - jasno in nedvoumno urejeno, če ni izrecno navedeno, da imajo pravico do deleža na osebne dohodke za delo odsotnega delavca le delavci na določenih delovnih mestih, menimo da mora veljati določilo, takšno, kot je, za vse delavce. Danes ne razlikujemo delavcev in uslužbencev in imamo vsi enake pravice in enake obveznosti. Prikrajšati delavca pri osebnem dohodku, le zato, ker je uslužbenec, je povsem nesprejemljivo. Torej načelno menimo, da ni razlogov, da ne bi tudi delavci, ki opravljajo administrativna, računovodska ali kakršnakoli druga „pisarniška“ dela, imeli pravico do dela dohodka, ki sicer po samoupravnem sporazumu v določenem odstotku pripada, če delavci opravljajo delno ali v celoti delo delavca, ki je odsoten.

M. Lipužič

DE pravna posvetovalnica kupon

Tudi na morju lačen sitega nosi

Ob latinskoameriških in afriških obalah krožijo najmoderneje opremljena ribiška brodogradnja: radarne naprave na ladjah ugotavljajo, kje so jate rib, helikopterji, ki letajo nad njimi, usmerjajo ladjeva k ribjemu bogastvu. Vendar, samo del bogate ribje žetve, ki jo poberejo, kot bi jo s sesalcem vsesali, gre na obalo, v priobalne dežele. Šestdeset odstotkov svetovnega ulova rib gre v bogate, v industrijske države, kjer živi samo tretjina svetovnega prebivalstva. Od tega pobere samo Japonska 45 odstotkov ulova. Kar ostane, si delita dve tretjini človeštva, predvsem iz nerazvitih držav.

Toda tudi z ribami najbogatejše vode niso neizčrpne. Če bo šlo tako naprej, če bomo tako divje nadaljevali s ropanjem voda, potem bo prišlo do pomanjkanja še te hrane, potem bodo lačni v nerazvitih deželah še bolj ogroženi. Zato so nerazvite države zahtevale že v Caracasu lani, zato zahtevajo tudi letos v Ženevi svoj delež, pravico do izkoriščanja zakladov morja in morskega dna.

O tej njihovi zahtevi razpravlja zdaj v Ženevi 3000 delegatov iz 148 držav.

Načelo o svobodnem morju, ki ga je 1609. leta kot prvi razglasil Holančan Hugo Grotius, je prišlo zelo prav močnim pomorskim in trgovskim državam: sklicujoč se nanj, so varovale svobodno plovo svojih ladij in pomorske poti. Potem so ga v celoti prevzele druge razvite in močne države: sklicujoč se nanj, so izkoriščale vsa pomorska bogastva.

Ta „dedovana pravica“, s katero se močne industrijske države še vedno bogato okoriščajo, je še zlasti nevarna v sedanjih svetovnih gospodarskih razmerah: svet je soočen z velikim pomanjkanjem hrane, goriva in surovin, morje pa je polno mineralnega bogastva in hrane. Sedaj veljavne pomorske konvencije, ki so jih sprejeli 1958. in 1960. leta, dajejo spet samo denarno in tehnološko bogatim, torej industrijskim državam možnost, da izkoriščajo bogastva morskega dna. Tudi ob izkoriščanju morskih globin se večja prepad med razvitimi in nerazvitimi.

Pa se sploh dajo uskladiti koristi tistih redkih, ki imajo veliko, in tistih številnih, ki jim tudi pod vodo ostane zelo malo?

V New Yorku, kjer so leta 1973 razpravljali najprej, se je vse skupaj omejilo samo na proceduralna vprašanja. Kako bodo sprejemali sklepe: s splošnim soglasjem ali z glasovanjem? Tistih nekaj, ki ima veliko, je seveda zahtevalo za vsak sklep splošno soglasje. Tako so si želeli zagotoviti pravico veta, kar pomeni, da bi lahko konferenco zavlačevali v nedogled. Potem so se pozneje, v Caracasu, le sporazumeli, da bodo sklepe sprejeli sicer v glavnem s splošnim soglasjem, vendar pa tudi z dvotretjinsko večino.

Seveda ni nihče pričakoval, da se bodo velike razvite države zlahka odrekle privilegijem, ki jih s sedanjimi konvencijami uživajo. Pa vendar, lani so v Caracasu pri usklajevanju stališč le dosegli lep napredek. Dežele v razvoju so le uspеле, da so določili načela, na katerih naj temelji prihodnja pomorska konvencija. Načelno so se sporazumeli, naj se ozemeljske vode obalnih držav razširijo s treh na dvanajst morskih milj in da se obalnim državam prizna, da je morje dvesto morskih milj od obale njihovo „gospodarsko področje“. Od tu

naprej pa se bogastva morskega dna, torej ocean-skih prostranstev zunaj nacionalne pristojnosti, proglasijo za „splošno imetje“ človeštva.

Od sprejetih načel do končnega oblikovanja določil nove pomorske konvencije pa je seveda še dolga in naporna pot. Čeprav so se, denimo, načelno že sporazumeli, da se ozemeljske vode razširijo na dvanajst morskih milj, ostaja še naprej sporno vprašanje svobodne plovo skozi morske ožine. Večina med približno 120 morskimi ožinami na svetu, bi zdaj, po tem sklepu, padla pod nacionalno pristojnost obalnih držav. Velike države, med njimi predvsem ZDA in SZ, pa zahtevajo povsem neovirano pot skozi morske ožine. Ta njuna ali katerikoli druge velike države „svobodna pot“ skozi ožine pa lahko ogroža tudi varnost obalnih držav, med katerimi je večina nerazvitih.

Velike države bi prav tako rade „svobodno“ lovile in raziskovale v tistem pasu, ki naj bi bil „gospodarsko področje“ obalnih držav; slednje pa pravijo, da v tem pasu razen njih nima nihče drug česa iskati.

Se večje so razlike med nerazvitimi in razvitimi glede izkoriščanja morja in morskega dna zunaj nacionalne pristojnosti. Gre v prvi vrsti za različne poglede glede pomorskih investicij, „kopanja“ rudnin, ribolova.

Vsi so sicer soglasni, da bi bilo treba ustanoviti mednarodno agencijo, ki bi nadzorovala „črpanje“ rud v oceanih, torej zunaj „gospodarskega področja“ obalnih držav. Vendar, ZDA in še nekatere druge razvite države – države Evropske gospodarske skupnosti, na primer – bi hotele, da bi se v tem okviru razmahnilo predvsem privatne družbe, ki naj bi dobile čimvečje možnosti za izkoriščanje morskega dna. Narobe pa države v razvoju žele, da bi bila mednarodna agencija tista, ki bo dobila najširša pooblastila, ker bi samo tako mogla uspešno nadzorovati investicije in preprečevati ropanje morskega dna.

Izid tega dvoboja je velikega pomena za vse nerazvite države. Morda bo zmagal razum in bo tudi na morju prišlo do smotrnega gospodarjenja. Če pa bi prodrla želja razvitih in bi začele mednarodne družbe s svojo tehnologijo na debelo vlačiti različne rudnine iz morskega dna, potem bi bila to lahko katastrofa za nerazvite države. Nerazviti namreč žive od izvoza svojih rudnin in drugih surovin. Dežele v razvoju zdaj sicer izvažajo 38 % svetovnih surovin (zahodne industrijske države 55 %, vzhodne socialistične 7 %), vendar so njihovi dohodki v 75 % odvisni od izvoza surovin (dohodki industrijskih držav pa v 25 %). Izvoz surovin iz nerazvitih držav že zdaj upada. Kaj bi šele bilo, kakšne hude posledice bi imelo za plačilno bilanco, denimo, Zairea, Zambije ali Peruja, če bi se na tržišču pojavil ceneni baker, ki so ga izvlekli iz morskega dna, kakšen udarec bi bil to za gospodarstvo Indonezije ali Kube, če bi mednarodne družbe na svetovno tržišče zlepa vrgle v velikih količinah nikelj, ki bi ga bile prav tako „nakopale“ v morju.

Kakorkoli, v Ženevi gre za velike stvari. Nerazviti svet vodi danes splošen boj za doseg nove svetovne gospodarske ureditve. V tem boju se dežele v razvoju bojujejo tudi za to, da bi jim bogati najprej tehnološko, potem pa še politično ne vzeli še morja in morskega dna.

(db)

SINDIKALNI MIR V SKANDINAVIJI OGROŽEN?

Kot sod smodnika

Skandinavija, ki so jo nekateri imeli za najbolj mirno sindikalno območje v Evropi, se zlagoma spreminja v sod smodnika, ki utegne zdaj zdaj eksplodirati, pri tem pa povzročiti nepredvidljive posledice tudi za gospodarstvo v drugih delih Evrope.

Osrednje strukture korporacij pretresajo agitacije, katerih namen je doseči decentralizacijo moči in lokalnim sindikatom omogočiti, da bodo laže sklepali delovne pogodbe. S splošno krizo industrijskih dežel, ki jo je izzvala rastoča inflacija, so prišle na površje vrzeli sistema, ki se je izoblikoval v dvajsetih letih in ki temelji v glavnem na pogajanjih korporativnega značaja, in to med predstavnikami sindikatov in delodajalci, pri čemer pa so docela izključeni delavci in lokalne osnove organizacije. Takšna pogajanja ob udeležbi le sindikalnega aparata in podjetnikov so bila še sprejemljiva v dobi blagostanja, ko še ni bilo brezposelnosti, povsem nemogoča pa so postala zdaj, ko gre za to, da bodisi delavci bodisi uslužbenci ohranijo lastno kupno moč v vzdušju nezadržne inflacije, ki terja njihovo neposredno angažiranje za zaščito oziroma zvišanje zaslužkov in drugih pre-

jemkov v skladu z rastjo življenjskih stroškov.

Na Norveškem so se korporativna osrednja pogajanja končala s 13-mesečno zamudo. Da je Norveška sindikalno najbolj mima med vsemi skandinavskimi deželami, ni morebiti zasluga demokratične vlade ali popustljivih delodajalcev, marveč zgolj posledica dejstva, da so se po odkritju naftnih rezerv v obalnem pasu izboljšale možnosti nagrajevanja in socialne zaščite delavcev in uslužbencev.

V Danski so sindikati, ogorčeni zavoju ravnodušnosti oblasti, visoke stopnje inflacije in nezaposelnosti ter ukrepov, ki so povzročili zvišanje davčin, prvič v skandinavski zgodovini postavili vladi ultimatum, da bodo sprožili generalno stavko v obsegu, ki bo povsem omrtvilcilo želo, če vlada v enem mesecu ne bo predvidela ukrepov, ki bodo zado-

voljili zakonite zahteve delavcev oziroma njihovih sindikatov.

Na Finskem, kjer se bijejo trdi sindikalni boji, je bila nevarnost stavke kovinarjev velikega obsega, ki so jo že napovedovali sindikati, napoved vendarle odvrnjena, čeprav je že kazalo, da se bodo za stavko pripravljali kovinarski delavci pridružili tudi člani drugih šestih avtonomnih sindikatov. Nevarnost stavke je bila odvrnjena zato, ker so bile veljavne kolektivne delovne pogodbe podaljšane še za 11 mesecev. Kategorije državnih delavcev in nameščencev v industriji so se zadovoljile z zvišanjem plač za 5,2 %, ki je začelo veljati s 1. aprilom, vendar pa so si tako kovinarski delavci kot komunistični sindikati pridržali pravico, da bodo odstopili od sporazuma med letom, če se bo izkazalo, da razvoj narodnega gospodarstva nujno terja dodatno izboljšanje zaslužkov. Koalicijski vladi je nedvomno uspelo odvrniti nevarnost splošne stavke in s tem omrtvilcena države, čeprav se nad finko industrijo še vedno zadržujejo sivi oblaki.

N. Ž.

Želje naših delavcev na Švedskem

Na letni skupščini „Zveze združenj in klubov“ v Stockholmu so jugoslovanski delavci na Švedskem izrazili željo, da bi se še bolj tesno povezali in da bi organizacija, ki jih na Švedskem predstavlja ter povezuje, postala jugoslovanska matica v tej nordijski deželi. Jugoslovanska zveza je za Finsko najbolj množična organizacija tujih delavcev na Švedskem in združuje 47 združenj in klubov s 7.000 aktivnimi člani.

Na skupščini so izrazili željo, da bi bili bolj obveščeni o dogodkih v domovini, in zahtevali so, da bi jim na meddržavni ravni pomagali pri šolanju otrok in dokončni rešitvi vprašanja pokojninskega in zdravstvenega zavarovanja. Šolanje je trenutno najbolj pereč problem. Osnovne šole na Švedskem obiskuje 5.500 otrok, blizu 7.500 predšolskih otrok pa še ni vključenih v pripravljajni pouk za začetek šolanja v tujem okolju. Dopolnilni pouk materinoga jezika in predmetov nacionalne kulture temelji v osnovnih šolah na prostovoljni osnovi, učni kader 110 učiteljev pa ne zadošča in je večkrat brez ustreznih strokovnih kvalifikacij. Jugoslovanski delavci zato zahtevajo od pristojnih švedskih ustanov več razumevanja ter hitrejšo in boljše rešitve.

16. marca sta v Veroni generalni sekretar CGIL za Verono Romano Calzolari in predsednik občinskega sveta zveze sindikatov Celje Ivan Kramer podpisala sporazum o trajnem sodelovanju med sindikati obeh mest. Sporazum zajema študijske izmenjave sindikalnih predstavnikov, izmenjavo predavateljev in strokovnih obiskov ter odpira možnosti za športno in kulturno sodelovanje med delavci obeh mest.

EMIGRACIJSKI PROBLEMI V EVROPI

Delavci se vračajo — kako jih zaposliti?

Po razpoložljivih podatkih je v vsej Zahodni Evropi nezaposlenost preseгла poprečno stopnjo 3 %, v nekaterih državah EGS pa celo stopnjo 5 %. Skrb pri tem zbujajo dejstva, da je nezaposlenost prizadela predvsem pravno in socialno slabo zaščitene kategorije delavcev, med katere sodijo tudi inozemski delavci. Ta pojav je trenutno v največji meri značilen za ZR Nemčijo, kjer je bilo ob koncu

minulega leta 945.000 nezaposlenih delavcev, ali 1,9-krat več, kot leto poprej. Stopnja nezaposlenosti se je s tem povzpela na 4,4 % vsega aktivnega oz. zaposlenega prebivalstva.

Prav analiza zahodnonemškega položaja je pripomogla k ugotovitvi, da so zaradi nezaposlenosti dejansko najbolj prizadeti inozemski delavci, pri katerih znaša stopnja nezaposlenosti 5,6 % v primerjavi s 4,4 % v nacionalnem merilu. Če upoštevamo, da je zaradi skrajšanja delavnika prizadetih še kakih 700.000 delavcev, lahko ugotovimo, da so razmere v industriji ZR Nemčije težka hipoteka poslabšanja gospodarskega položaja v zadnjih mesecih.

V vse dežele, ki veljajo kot rezervoar delovne sile za zahodnoevropske države z ZR Nemčijo na čelu, se že od začetka minulega leta vračajo delavci, ki so nameravali tam ostati dlje, a so jim oblasti to onemogočile, saj jim niso podaljšale dovoljenj za bivanje.

Komisariat za socialne zadeve EGS je objavil podatke, po katerih so bile ob koncu lanskega novembra razmere v drugih državah Evropske gospodarske skupnosti naslednje: na Danskem se je število nezaposlenih povečalo na 67.000 ali za 40 % glede na november 1973 leta, v Franciji je bilo hkrati 630.000 nezaposlenih (+39,4 %), v Irski 78.500 (+22,7 %), v Veliki Britaniji 621.690 (+26 %) in na Nizozemskem 154.200 (+40,5 %).

V Švici so po uradnih podatkih število zaposlenih omejili za 46.000 sezonskih delavcev. zaposlenih pretežno v gradbeništvu in gostinstvu, letos pa na-

meravajo zaposlenost skrciti še za nadaljnjih 40.000 oseb.

V tistih državah EGS, ki imajo, kot denimo Italija, številne delavce na delu v ZR Nemčiji (tam jih je kakih 650.000), Švici, Franciji in drugod, se zavzemajo za enakopravno obravnavanje vseh delavcev ne glede na narodnost pri omejevanju delovnega časa ali še celo pri odpušcanju delavcev zaradi pomanjkanja naročil. Tistim delavcem, ki niso po lastni krivdi izgubili dela, pa naj v državah, v katere so emigrirali, ne bi kratili pravic do bivanja in nadomestil za izgubljeni zaslužek, kakor tudi ne pravice do ponovne zaposlitve, brž ko bi se gospodarske razmere izboljšale.

Italija, denimo, je pri pristojnih organih EGS zahtevala uresničevanje globalnega programa emigracije ter sprejetje ukrepov, ki bi ublažili socialni položaj delavcev iz najmanj razvitih območij, katerih povratek je nezbežen. Evropski socialni sklad naj bi po italijanskem predlogu skrbel tudi za odpiranje ustreznih delovnih mest na najmanj razvitih območjih, na katerih bi se lahko zaposlili delavci, ki se vračajo iz tujine.

Na pritisk sindikatov in opozicijskih strank bo italijanska vlada proučila možnosti zaposlovanja presežne delovne sile, ki se vrača iz zahodnoevropskih dežel, v neevropskih deželah, sprejela pa je tudi obveznost, da bo prek svojih poslaništev in drugih predstavništev informirala delavce o njihovih pravicah ter pravicah njihovih družin v primeru omejevanja delovnega časa ali izgube zaposlitve.

N. Ž.

OD NAŠEGA DOPISNIKA

Za delavske družine najtežje razmere

Po analizah občinskega sindikalnega sveta v Titogradu pesti največje pomanjkanje stanovanj prav delavske družine. Vsako drugo prošnjo za stanovanje je namreč napisal delavec iz neposredne proizvodnje! Tudi drugi podatki pričajo, da so stanovanjske razmere delavskih družin veliko slabše od drugih kategorij prebivalstva. Tako na primer ima le 31 % delavskih družin lastno stanovanje, 42 % družin ima stanovanjsko pravico v družbenem sektorju, 14 % teh družin pa predstavlja najemnike brez stanovanjske pravice, medtem ko je 13 % delavcev podnajemnikov.

Delavske družine imajo tudi najmanj stanovanjskega prostora na družinskega člana – komaj 9,5 kvadratnega metra, medtem ko znaša povprečna velikost njihovih stanovanj 36 kvadratnih metrov. Sindikati pa po drugi strani ugotavljajo, da kakih 30 % družin v Titogradu prebiva v dokaj velikih stanovanjih, kjer pride po 15 ali 20 kvadratnih metrov stanovanjske površine na družinskega člana, kakih 150 samskih oseb pa prebiva v trisobnih družbenih stanovanjih. Slednjič, ni majhno število tistih, ki imajo poleg družbenega stanovanja še svojo hišo.

Najtežje razmere pa so v največji titograjski tovarni Radoje Dakić, kjer je zaposlenih 1750 delavcev. V tej delovni organizaciji več kot 1000 delavcev nima primerne stanovanja in zadnjikrat so v tem kolektivu razdelili stanovanja v 1972. letu. Podobne razmere vladajo tudi v splošnem gradbenem podjetju Titograd, v bombažnem kombinatu ter še v nekaterih drugih organizacijah. Zato ni čudno, da morajo številni delavci iz teh kolektivov prebivati v barakah.

J. S.

Kakšna je vloga skupnih služb

Prve analize so pokazale, da je v skupnih službah v državi zaposleno 35 % delavcev. Te službe so se v mnogih primerih konstituirale kot TOZD; dobile so samo novo ime, obdržale pa stare vplive, oblast nad dohodkom in tudi nad ljudmi. Druge spet so te službe decentralizirali do take mere, da se je število zaposlenih v teh službah naglo povečalo, ker je vsaka TOZD želela imeti svojo „administracijo“. Ponekod so v skupne službe razvrstili vse, ki ne delajo po normi, tako da sestavljajo polovico kolektiva.

Ob teh ugotovitvah so začeli sindikati povsem konkretno intervenirati, organizirati razgovore in posvetovanja. Sindikat industrije in rudarstva sodi, da se kot TOZD lahko konstituirajo delavnice, notranji in zunanji transport, računski centri, družbena prehrana, komerciala – vse druge dejavnosti pa bi lahko bile delovne enote (služba planiranja, finančna, kadrovska, analitična in vse administrativno tehnične službe). Te službe naj bi imele dva sklada: sklad osebnih dohodkov in sklad skupne porabe. Sredstva za ta sklada pa naj bi si pridobivale s samoupravnim sporazumom s proizvodnimi TOZD glede na opravljeno delo.

Minulo delo ni dolžina delovne dobe

Sindikat delavcev in rudarstva Srbije je z anketo, ki jo je izvedel v 136 organizacijah združenega dela, ugotovil, da delavcem minulo delo najpogosteje priznavajo z dodatkom na plačo, odvisno od tega, koliko ima kdo priznane delovne dobe. Delavec ima ponekod pravico do tega dodatka, če ima leto delovnega staža, ponekod pa mora imeti celo 10 let delovne dobe. Na minulo delo odpade od 1,72–30 % osebnih dohodkov. Anketa je tudi pokazala, da je malo OZD, v katerih minulo delo pojmujejo kot pravico delavcev, da odločajo o celotnih rezultatih dela, o dohodku v celoti ter da je največ takšnih, ki minulo delo povezujejo izključno z delovno dobo.

Nov družbeni dogovor o razvoju kmetijstva

Družbeni dogovor o razvoju kmetijstva, ki je veljal od leta 1973 do letos, je omogočil, da smo uravnovesili pogoje proizvodnje, predelave in prometa v več osnovnih kmetijskih dejavnostih, bolje je rešil sistem kreditiranja in deloma povečal naložbe v kmetijstvo. Ni pa ta dogovor odgovoril na vsa sporna vprašanja. Tako nismo razrešili celotnega spleta vprašanj o proizvodnji živil, mehanizem zagotovljenih cen ni bil učinkovit, kreditiranje kmetijstva kljub dobro zasnovanim rešitvam ni obrodilo zadovoljivih rezultatov. Zaradi zastoja pri izvozu mesa ni bila možna usmeritev kmetov v intenzivno živinorejo, to pa je resno zmanjšalo dohodek v kmetijstvu ter neugodno vplivalo na uresničevanje ustavnega koncepta o proizvodnem združevanju kmetov.

Vse to je povzročilo, da v kmetijstvu nismo investirali vsega denarja, ki smo ga zbrali v ta namen. Kljub sporazumu so namreč banke lani odobrile za razvoj kmetijstva od predvidenih 172 milijonov le 110 milijonov dinarjev ali 64 %. Ne samo to: od odobrenih 110 milijonov je bilo izkoriščenih samo 25 milijonov dinarjev kreditov. Vzrokovi za to je več: pomanjkanje mehanizacije in opreme na tržišču, kar je onemogočilo porabo odobrenih kreditov, zatem neurejeni odnosi v živinorejski proizvodnji, zaradi česar se je zmanjšal interes individualnih proizvajalcev za gradnjo pitališč, in še vedno ohlapne zveze med proizvodnjo in prodajo kmetijskih pridelkov ter ekonomska nezanesljivost kmetijskega združevanja.

Proizvodnja hrane, ki je eden osnovnih problemov sodobnega sveta, je nedvomno tudi za našo državo izrednega ekonomskega, političnega in strateškega pomena. Zato se je treba čimprej osvoboditi uvoza in povečati izvoz prehranbenih proizvodov. Povečanje kmetijske proizvodnje je velikega pomena tudi za sodelovanje z nevršče-

nimi deželami, saj odpirajo široke možnosti za dolgoročno sodelovanje tudi v kmetijstvu med Jugoslavijo in deželami v razvoju.

Razumljivo torej, da smo dolžni storiti vse za razvoj kmetijstva v prihodnjih letih. To nalogo nameravamo uresničiti s sklenitvijo novega družbenega dogovora o razvoju kmetijstva do leta 1980, s pomočjo katerega naj bi odpravili še preostala nasprotja v dosedanjem razvoju kmetijstva. Vsebinska tega dogovora bodo predvsem odgovori na vprašanje, kako pospešiti proizvodnjo mnogih vej, skupin kmetijskih organizacij in posameznih proizvodov, na osnovi katerih predvidevamo potrošnjo doma in možnosti za uvoz. O vsem tem pripravljajo posebne družbene dogovore. V marcu, aprilu, juniju in juliju letos bo treba tako sprejeti 20 posebnih dogovorov, ki naj bi poslovno povezali celoten agroindustrijski kompleks proizvodnje, predelave in prodaje živil. Najprej bo pripravljen družbeni dogovor o zagotovitvi dolgoročnih pogojev za proizvodnjo in prodajo živine, zatem družbeni dogovor o osnovnih razvojnih industrijskih sektorjih, proizvodnji oljari in olja, nekako sočasno pa dogovor o proizvodnji, odkupu in predelavi koruze, o proizvodnji in predelavi sadja in zelenjave ter dogovor o združevanju in kooperaciji. Novi „zeleni plan“ torej ne bo vseboval samo števil, ki navadno kažejo splošna gibanja in zato malokoga zavezujejo, ampak tudi vse potrebne naloge, da bi uresničili predvideni razvoj proizvodnje vseh vej in osnovnih kmetijskih proizvodov.

Priprav in sprejemanja novega „zelenega načrta“ smo se torej lotili v veliko širšem obsegu in bolj smotno kot kdajkoli prej. To pa obeta, da bo razvoj kmetijstva v naslednjem obdobju, kot je navedeno tudi v pripravljanih dokumentih, bolj stabilen in hitrejši, kot je bil doslej.

V. B.

Pokojnine poslej avtomatično navzgor

Najvišja osnova, od katere bodo letos na Hrvaškem določali starostno ali invalidsko pokojnino, znaša 7.290 din. Od te osnove lahko znaša najvišja pokojnina 6.196 din. Družbeni dogovor, ki določa te zneske, je za republiškim izvršnim svetom ter republiškim sindikalnim svetom sprejela tudi skupščina skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja Hrvaške. Tak dogovor so

doslej podpisovali v začetku vsakega leta, v prihodnje pa ga ne bodo več. Dogovorili so se namreč tudi za način določanja najvišje osnove: znašala naj bi štirikratni poprečni osebni dohodek v republiki, zmanjšani za 10 %, od česar bi po podatkih SDK lahko avtomatično določali tudi najvišjo pokojnino za prihodnje leto že ob koncu leta.

MAKEDONIJA

Zeleni plan postaja stvarnost

Kot ocenjujejo strokovnjaki, bo letošnje leto v makedonskem kmetijstvu prelomno – toliko bolj, ker obstajajo možnosti, da se uspešno nadaljuje uresničevanje agroindustrijskega projekta, imenovanega „Agromakedonija“. Po tem projektu je predvidena graditev številnih proizvodnih in predelovalnih zmogljivosti na regionalnih surovinah.

V teku so tudi pospešena prizadevanja za čimdoslednejše uresničevanje tudi drugih postavk „zelenega plana“. Letos bodo makedonski

kmetovalci storili vse, da dogradijo bregalniški, struški in tikveški hidromelioracijski sistem. V okviru projekta „Agromakedonija“ nameravajo urediti nove vinogradniške nasade, na površini 2.600 ha, zgradili pa bodo tudi nekaj živinorejskih farm in uredili sedem ribnikov za vzrejo rib.

Letos bodo v Makedoniji začeli graditi tudi objekte za industrijsko predelavo mesa, osrednjo vinsko klet zmogljivosti 40.000 ton predelanega grozdja ter dva obrata za predelavo tropin.

Za omenjena dela v kmetijstvu je letos v Makedoniji na voljo kakih 700 milijonov din, ki jih bodo uporabili v prvi vrsti za dograditev hidromelioracijskih sistemov in zgraditev omenjenih drugih objektov in nasadov.

SRBIJA

Še naprej po starem

Anketa, ki jo je med organizacijami združenega dela izvedlo višje gospodarsko sodišče v Beogradu, je pokazala, da je v ožji Srbiji od 8082 delovnih organizacij samo 745 ustanovilo TOZD. Nekatere tovarne, ki zaposlujejo do 2000 delavcev, so namesto TOZD organizirale „samoupravne enote združenega dela“. V takšnih enotah dela tudi več sto delavcev, zato je očitno, da so spodrinile TOZD.

Ti podatki naj bi pristojnim družbenim organom pomagali ugotoviti resnico: ali gre za željo tehnokratov in podjetniških „vrhov“, kako ohraniti oblast, ali pa podpira take delovne organizacije lokalistična politika in interes posameznih občin, da dohodek matične delovne organizacije ne bi odtekal drugam. Ta pojav je povezan v glavnem s trgovskimi organizacijami: 258 trgovskih hiš, ki nimajo nobene TOZD zunaj domače občine, ima 2517 enot združenega dela. Želja ohraniti stare odnose je tako več kot očitna. Ali naslednji podatek: 234 delovnih organizacij, ki imajo v svoji sestavi 503 TOZD, ima zunaj sedeža TOZD 4566 enot združenega dela. Te enote pa ne morejo zamenjati TOZD niti ne morejo biti nekakšne „navidezne temeljne organizacije“.

Po enotnih kriterijih

Predsedstvo sindikatov Hrvaške je odklonilo stališče v predlogu republiškega zakona o proučevanju virov in odvzemu nezakonito pridobljenega premoženja, naj bi veljavnost tega dokumenta časovno omejili na zadnjih 10 let. V razpravi so med drugim člani predsedstva zahtevali, naj bi bistvena načela o proučevanju virov premoženja določili enotno na ravni federacije. V Makedoniji namreč lahko zdaj proučujejo izvor premoženja, pridobljenega po 1. januarju 1949. leta, v Srbiji in Črni gori ni časovnih rokov, v Sloveniji in Bosni pa je ta problematika vključena v druge veljavne zakonske predpise ali pa jo ureja družbeni dogovor na ravni republike.

Z omenjenim predlogom so se sindikati Hrvaške približali predlogom drugih republik, odstranjene pa so tudi ovire za sprejem enotnega medrepubliškega dogovora.

DŽEMAL BIJEDIĆ, predsednik ZIS, v izjavi za tisk

ZDA so nedvomno potrdile svojo željo in interes za sodelovanje z nevrščeno, neodvisno SFRJ na temelju znanih načel, zapisanih v deklaraciji predsednika Tita in predsednika ZDA iz leta 1971, kar je predsednik Ford v razgovorih posebej poudaril.

Posebej bi želel podkrepiti pomen razgovorov z gospodarstveniki ZDA in njihov interes za nadaljnjo razširitev trgovske menjave, finančnega sodelovanja, skupnih vlaganj, industrijske kooperacije in drugih višjih oblik gospodarskega sodelovanja. Ugotovili smo, da je v tem primeru še veliko neizkoriščenih možnosti.

Menim, da je naš obisk v ZDA in razgovori, ki smo jih imeli, ustvaril še ugodnejše ozračje za razširjenje in poglobljanje odnosov med obema državama, ki so že doslej bili na višni, za katere pa lahko rečem, da so dosegli opazen razvoj v zadnjih dveh letih.

MILOŠ MINIĆ, podpredsednik ZIS in zvezni sekretar za zunanje zadeve, v razgovoru za TANJUG:

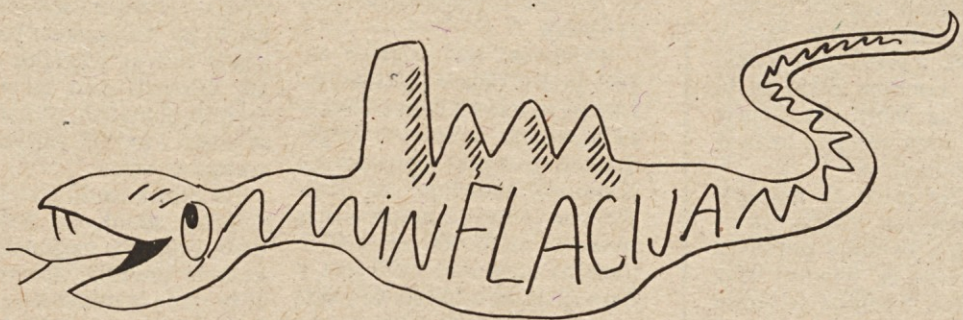
Vse bolj je jasno, da se bo morala zavzeti vsa mednarodna skupnost za rešitev bližnjehodne krize, za pravično in trajno rešitev, ki bi pripeljala do umika Izraela iz zasedenih ozemelj, do uresničitve nacionalnih pravic Palestincev, do tega, da bi vse države na Bliznjem vzhodu lahko živele v miru in bi imele zagotovljeno svojo neodvisnost, suverenost in omejljsko nedotakljivost. V tem morajo nevrščene države opraviti posebno pomembno vlogo. Upam, da bodo na konferenci zunanjih ministrov v Limi to vprašanje pretehtali z vso pozornostjo, ki jo zasluži, in sprejeli ustrezne sklepe v zvezi z izrazišjim sodelovanjem nevrščenih držav pri reševanju bližnjehodne krize.

KOSTA NADJ, predsednik zveznega odbora ZZZ NOV Jugoslavije, na skupščini borcev NOV Igala pri Hercegovnem:

Borci ne smejo molčati: vedno in v vsaki akciji morajo biti opredeljeni, angažirani in dosledni. So borci, ki so se pasivizirali in zapustili vrste ZKJ. Predali so partijske knjizice, toda mi jim tega ne moremo odobriti, ker so dolžni, da se dosledno bojujejo znotraj organizacije ZKJ, borčevske organizacije in drugih socialističnih progresivnih sil za svoje ideale, za cilje revolucije. Treba je skrbeti tudi za tiste soudeležence NOV, ki iz kakršnihkoli vzrokov niso vzdržali v določenem obdobju, čeprav so ostali predani idejam ZKJ in interesom v njih.

JURE IVEZIĆ, družbeni pravobranilec samoupravljanja Hrvaške, za zagrebški Vjesnik:

Nimamo pravice nekemu gledati skozi prste, drugemu pa ne. V tisku je bilo denimo, objavljeno, kako smo reševali neki primer iz neke delovne organizacije. Kmalu nato mi je telefoniral direktor te delovne organizacije in dejal: – Ali veste, tovariš Ivezic, da ste nam škodovali z objavo imena naše delovne organizacije v časopisih? Odgovoril sem mu: – Tovariš direktor, vi dobro veste, da naša ustava razglašala načelo javnosti dela vseh organov in organizacij, zato tudi mi delujemo javno, vsi pa dobro vemo, kaj ni javno. Zato je bolje, da vi in vaš kolektiv v prihodnje bolj skrbite za delo svoje delovne organizacije, da se ne bi ponovno pojavili v javnosti in s tem škodovali ugledu svojega podjetja.

NENASITNA POŠAST

ZAKONITA NEGACIJA USTAVE

Analitičar A-3 je prišel na podlagi svojih analiz samoupravljanja do zaključka, da samoupravljavec pravzaprav sploh ne more biti upokojen. Na to isto misel je prišel tudi urednik notranjepolitične rubrike časnika Dejanja.

V pisarni pa je naletel na dedka Vrasa, ki mu je predstavil upokojenca Slobodana. Čili je dejal, da je to najbolj neposredni dokaz, da upokojenci v samoupravljanju vendarle so.

„Vem,“ je odsekal urednik. „Tudi državni kapital še imamo, čeprav imamo samoupravljanje, toda ne gradimo več na državnem kapitalu, temveč na minulemu delu.“

„Aha,“ se je nasmehnil Vras, „tudi državni kapital je že upokojen. To je dobro.“

„Prav zaradi tega smo prišli,“ se je oglasil Slobodan. „Jaz dobivam pokojnino na podlagi kapitala odnosa, imam pa pravico na pokojnino na podlagi minulega dela.“

„In kaj je pri tem narobe?“ se je posmešnil urednik.

„Narobe je to, da imam samo pravico do takšne pokojnine, ne pa tudi pokojnine.“

„Zakaj pa ste prišli k meni, ne pa k ustreznemu sodišču?“ se je jezil urednik.

„Zato, ker sem bil že na vseh sodiščih,“ je pojasnil Slobodan. „Tudi do zveznega sodišča sem že prišel, pa so me tudi tam zavrnili, češ da mi je storjena z odločbo vrhovnega sodišča republike krivica glede mojih temeljnih ustavnih pravic, vendar je po zakonu vse prav in je torej treba uskladiti zakon z ustavo oziroma ga dopolniti, tako da jaz v svojih ustavnih pravicah ne bom prikrajšan.“

„Zakaj pa se potem ne obrnete na skupščino, ki je pristoj-

na za spremembe in dopolnitve zakonov?“ se je otepal urednik.

„Tudi skupščini sem napisal prošnjo, naj mi pomaga in dopolni zakon, vendar ni nič pomagalo,“ je pojasnil Slobodan. „Za kaj pa pravzaprav gre?“ je začelo zanimati urednika.

„Stvar je zelo preprosta,“ je dejal Slobodan. „Ob upokojitvi imate, kot menda veste, pravico na pokojnino iz poprečja osebnih dohodkov, ki ste jih imeli zadnjih deset let pred upokojitvijo ali pa iz poprečja katerihkoli zaporednih deset let iz vaše delovne dobe. Meni pa so dali pokojnino na podlagi zadnjih sedem let.“

V naši inflacijski dirki je to prav gotovo bolje za vas, kot pa če bi vam dali še za tri leta starejše poprečje,“ je menil urednik samoumevno.

„Nak,“ je odrezal Slobodan. „Pred sedmimi leti sem imel za štirideset odstotkov večje prejemke kot pred petimi leti in sem bil zaposlen kot visokokvalificiran delavec na vodilnem mestu, upokojili pa so me kot nekvalificiranega delavca.“

„Pa imate diplomu in druga dokazila?“ je vprašal urednik.

„Gotovo gre za pomoto.“

„Nikakršna pomota ni,“ je odgovoril Slobodan, „moje delovno mesto je bilo ukinjeno pred petimi leti zaradi gradnje avto ceste, ko smo morali porušiti tovarno. Ker sem imel tedaj že dvaintrideset let delovne dobe, me je zakon štivil in so mi morali zagotoviti ustrezno zaposlitev. Stroj in delavce je tedaj prevzel zavod za delo. V sporazumu o tem prenosu je zapisano, da bom imel iste pogoje kot prej, toda zavod je socialna ustanova, živi od dotacij in tako so mi zmanjšali osebne dohodke za štirideset odstotkov.“

„In kaj je s tistimi desetimi leti, ki jih lahko izbirate?“ je že zainteresirano poizvedoval urednik.

„Tista izbira pride v poštev za prihodnje generacije, če ne bo prej ukinjen sedanjí zakon,“ je pojasnil Slobodan. „Kar zakon daje, namreč jemljejo njegova prehodna in končna določila v sedeminsedemdesetem členu, kjer je zapisano, da se za določanje pokojnine jemljejo samo tisti osebni dohodki, ki so izplačani po prvem januarju šestinsedemdesetega leta. Zato sem dobil pokojnino na osnovi poprečja dohodkov sedmih, ne pa desetih let.“

„In zakaj skupščina tega ni spremenila zaradi takšnih konkretnih primerov, kot je vaš?“ je hotel vedeti urednik.

„Zato, ker so se pred tremi ali več leti tako sporazumele vse zainteresirane strukture v federaciji, republikah in pokrajinah,“ je pojasnil Slobodan.

„Zakaj so se tako sporazumele?“ je ugibal urednik.

„Ker so jim pokazale analize o možnosti statistike in evidene za spremljanje konkretnih osebnih dohodkov, uresničenih v prejšnjih obdobjih, da je najboljše dvigniti roke od tega dela, ki je zelo, zelo zapleteno zaradi velikih sprememb v delitvi in dinamiki in strukturi osebnih dohodkov pred šestinsedemdeset letom.“

„To je bilo najboljše za uradnike,“ je menil Čili.

„Neverjetna negacija ustave,“ je mrmral urednik.

„In še zakonita povrhu,“ se je oglasil Vras.

„Preostane vam, da se obrnete k sodišču samoupravljanja,“ je svetoval urednik.

„Toda ta sodišča še ne delujejo,“ je dejal Vras. „Bral sem, da zanje nimajo še niti prostoro, niti dovolj kadrov niti pravih samoupravljalcev za razsojanje takih zadev.“

Antivesoljci tudi niso našli izhoda, in so vprašali Osa, kaj bi se dalo storiti.

„Eno ali dve regeneraciji bi morali zagotoviti temu upokojencu,“ je dejal Os. „Toda tega Zemljani še ne poznajo, zato tudi gredo v pokoj, da bi v miru preživeli ostanek svojega zgaranega življenja.“

VIKTOR ŠIREC

podobe našega časa

Sejna soba je nabita z dimom, člani komisije za sestavo akcijskega dokumenta pa kot da tega ne čutijo. Tako zelo so pri stvari. Nihče ne gre odpret oken.

— Osnovni problem v naši sedanjí situaciji je ustvarjalna aktivizacija mas, tako na relaciji konkretnih nalog vsakodnevnih prakse, kakor tudi na izdelavi globalnih projektov našega srednjeročnega plana. Zato je tudi prišlo v ospredje naših trenutnih naporov pove-

rajo naše stališče nekako v tem smislu, da je bila skrb za avtentične interese našega delavskega razreda več ali manj potisnjena na stranski tir. Boste videli, da bo imelo takšno stališče izredno pozitiven učinek.

— Ni slabo! reče govornikov sosed. — Je pa rečeno nekoliko presplošno, premalo akcijsko. Zato predlagam določeno modifikacijo predlaganega predloga. Po mojem bi na terenu naleteli na veliko boljše sprejem, če bi nekoliko bolj določno opredelili konkretne nosilce zanemarjanja avtentičnih interesov delavskega razreda. Kaj ko bi rekli: „Nosilci negativnih teženj so v zadnjih letih vse bolj zanemarjali

interese delavskega razreda, manj pa na nosilce premajhne skrbi. Kaj, ko bi poskušali konkretizirati predlog tudi v tem smislu?

— To je dobra ideja! vzklikne peti član komisije. — Osnovni problem je vendar skrb za avtentične interese et cetera, ne pa ataka na nosilca neustrezne skrbi. Predlagam, naj se predlog glasi: „Trebja je povečati skrb...“ et cetera.

— Premalo! ugovarja prvi član. — Bazi ne bo jasno, kako povečati skrb. Na to vprašanje pa smo dolžni dati zelo jasn odgovor, če želimo, da nas bodo ljudje ne le sprejemali, ampak tudi razumeli.

— Predlagaj!
— Predlagam, da zaveže-

Akcent je na akciji

zovanje z bazo, to je pritegovanje baze v vse faze odločanja, o...

Ni še pravega miru, zato tisti, ki govori, potolče s svinčnikom po mizi in pomembno zakašlja. Člani komisije se takoj umirijo in prisluhnejo.

— ... kajti v vrstah najširših množic se z vsakim dnem bolj utrjuje spoznanje in prepričanje, da je treba tudi metodologijo planiranja čimbolj približati našemu neposrednemu delovnemu človeku v vseh fazah njegovega družbenega dela. Nujna posledica takšnega pristopa je torej, da je treba najprej začeti z obdelavo problemov v bazi, nakar jih je šele mogoče anticipirati na drugih nivojih, ne pa obratno, kakor se je, tovariši, na žalost doslej vse pre pogosto dogajalo...

Ljudje se v zadregi spogledajo, ne razumejo dobro, za kaj gre. Pa jim predsedujoči takoj pojasni:

— Akcent mora biti na akciji. Ne smemo se več slepiti, tovariši, sicer nam bo baza odpovedala. Mislim, da smo dolžni iti do kraja, ne glede na morebitne konsekvence. Predlagam, tovariši, in ne bo nam žal, če tako napravimo: formulir-

skrb,“ in naprej, kot se glasi predlog.

— Samo nosilci je premalo, se oglasi tretji član komisije. — Nedoločni pojem „nosilci“ bi nujno morali dopolniti vsaj z besedo „določeni“ ali „nekateri“, če res želimo iti v konkretno akcijo. Tovariši, opozarjam vas, da terja baza zelo konkretno akcijo, zato smo dolžni izdelati tudi čimbolj konkretno platformo. Drugače bomo spet ostali le pri lepih besedah, namesto da bi stvari akcijsko reševali.

— Tudi jaz sem za akcijsko reševanje stvari! reče odločno četrti član komisije. — To pa še ne pomeni, da je treba nasledati različnim demagoškim parolam. Če bomo namreč stvari imenovali bolj določeno, se kaj lahko zgodi, da se bodo naši subjektivni faktorji zadovoljili le s kritiziranjem in kadrovskim eliminiranjem konkretnih nosilcev neustrezne skrbi za avtentične interese našega delavskega razreda, namesto da bi videli pojav kot tak. Tega pa ne smemo dovoliti, zato predlagam, da bi raje našo pozornost bolj skoncentrirali na samo skrb za avtentične

mo teren z naslednjim stavkom: „Delovni ljudje so dolžni sprejeti tudi akcijske programe za povečanje skrbi za avtentične“ et cetera.

— Se strinjate? Še kakšno vprašanje? vpraša predsedujoči.

Iz stranske, novinarske klopi se dvigne roka.

— Prosim?

— Prosim, kako poročati s seje, tovariši?

— Aha! Bi šli s tem že sedaj v javnost? vpraša člane komisije predsedujoči.

— Jaz bi šel! reče sosed predsedujočega. Ljudem je treba naliti čistega vina!

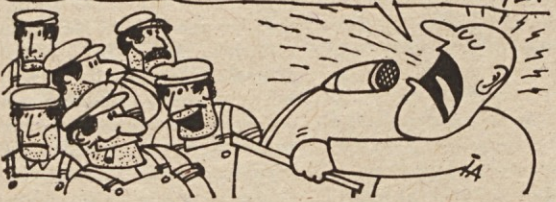
— Prav! prikima predsedujoči. Tovariši novinarje pa kljub teu prosim, naj ne poročajo o podrobnostih s seje, temveč naj se omejijo na bistveno, na problem poglabljanja skrbi za avtentične interese delavskega razreda v skladu z obstoječimi dokumenti, ki so nam služili za konkretizacijo stvari. Nekako v smislu ustreznih republiških in zveznih stališč, ki jih ustvarjalno apliciramo v praksi. Se razumemo?

Novinarji so se v zadregi spogledali, končno pa le prikimajo.

Ni kaj, dobra seja!

VINKO BLATNIK

KRRRBRRBLABLUBULKRCŽT
LRMTOTLKRRRRFLUBLIBLUP
ZRMOMČVGSZFOUSFLMNOJ
VMOVRTLMOMNŽŠTLRJM WZ
UJMNVTZRMAEQUIJM VN
KLIKAKLEKLIKOMNOVALR
KLEPKLUPKIRKERMINIRANZ
TOMPOMPIMPAMZEZEZUZU
KLIKLEMLACFLACSUSUZŠŠI
FLIFLUFILIKCUJZŠCSYIWMN
TUTOLIELJNZZNCNČUZNMLE
TULOMELMONKILOKROKRAKRE
WNOPNRNTOUNITJOLJOPČFČJ
AEIOUAEIOUAEIOUAKOLOMOL
TREKLEPARAMALULIKARANBOLM
FLUFLEKFLIKLORONFORONKULM
TRUTRKKLMNWNONTNOUNGLI

— Tele energije nam pa nikoli ne bo zmanjkalo...

I. Antič

J. POPOV

POSREČEN INTERVJU

torja, ki se je slučajno pisal prav Lončarev.

„Tovariš Lončarev, vaš muzej sem slučajno odkril. Reporter sem in bi vam rad zastavil nekaj vprašanj.“

„Usedite se in se lepo namestite. Poslušam vas.“

„Ali ste že dolgo direktor muzeja?“

„Od samega začetka, peto leto.“

„Ali se vam ne zdi čudno, da v našem mestu nihče ne ve, kje je vaš muzej?“

„Kako naj bi vedeli, če muzeja kot takega ni?“

„To se pravi?“

„Prav to, da muzeja ni.“

„Oprostite, v kateri ustanovi pa ste direktor?“

„Povejte, prosim, kje je ta inštitut, okusil bo malce družbene kritike.“

„Občudujem vaš lončarski entuziazem, prijatelj, toda ta inštitut še ni zaživel. Ima direktorja, dva namestnika, tajnika, sodelavce, mlajše in starejše...“

„No, če je tako, pa oprostite in na svidenje.“

Direktor me je ustavil: „Če boste kaj pisali o nas, povejte, v katerem časniku bomo to prebrali?“

„Tovariš Lončarev, sem od uredništva ‚Eho‘. Tisti list za zdaj še ne izhaja, pač pa že ima glavnega urednika, dva namestnika, tajnika in dosti sodelavcev, tudi mene. Nekoč bo list le ugledal svetlobo dneva, sedaj pa le zbiramo gradivo.“

Direktor „muzeja“ me je prijateljsko pospremil do vrat. Objela sva se in poslovila kot sorodnika, bratsko...

Iz „Krokodila“

PROBLEMI ZAPOSLOVANJA NA GORENJSKEM

Več dela kot delavcev

Na Gorenjskem jih pri zaposlovanju že nekaj časa ne skrbi več, kje ljudem dobiti delo, marveč kje dobiti delavce za prosta delovna mesta. V zadnjih štirih letih se je namreč število zaposlenih povečalo hitreje, kot so načrtovali, namreč po stopnji 2,5 do 4,4 odstotka na leto. To jih sicer rešuje skrbi okrog brezposelnosti, vendar jim hkrati povzroča druge težave, ker z naravnim prirastkom lahko pokrijejo le dobro tretjino potreb.

Lani je bilo na Gorenjskem zaposlenih v družbenem sektorju že okoli 70.000 ljudi, kar je za 3000 več kot leto prej. Ob rekordnem povečanju zaposlenosti pa je ostalo nekaj sto potreb po delavcih nepokritih. Dovolj je bilo kvalificiranih delavcev pa tudi strokovnjakov s srednjo šolo, manjkalo pa jim je strokovnjakov z višjo in še več z visoko šolo. Komaj do polovice so pokrili potrebe po priučenih delavcih. Hkrati pa so zaposlili kar dvakrat toliko nepriučeni delavcev, kot so načrtovali. Na Gorenjsko, ki mora dve tretjini delavcev dobiti iz drugih predelov Slovenije in iz drugih republik, namreč prihajajo predvsem taki z nizko strokovno usposobljenostjo.

Ob tako pospešenem zaposlovanju je razumljivo, da brezposelnost

na Gorenjskem pada. Ob koncu lanskega leta so imeli na Zavodu za zaposlovanje Kranj na seznamu le 465 ljudi, kar je komaj 0,7 odstotka v primerjavi s številom zaposlenih. Vendar pa ima večina prosilcev manjše možnosti za delo, zato brezposelnost praktično ne predstavlja nobene rezerve delovnih moči.

Vsi ti podatki in problemi okrog zaposlovanja kažejo na to, da bodo morali na Gorenjskem posvetiti več pozornosti smotnejšemu vključevanju novih delavcev. Le s tem bi se izognili težavam in slabostim, ki jih povzroča pretirano in premalo učinkovito zaposlovanje. Kvalifikacijski sestav se namreč ob takim zaposlovanju poslabšuje, strokovnjaki so pri svojem delu premalo izkoriščeni in učinkoviti, produktivnost pa prepočasno narašča ali celo pada.

Ob tem je treba opozoriti še na en problem. Na Gorenjskem je vse premalo povezanosti med delovnimi organizacijami in službo za zaposlovanje. Zaradi tega nimajo niti kratkoročnega niti dolgoročnega planiranja potreb in možnosti za zaposlovanje novih delavcev in strokovnjakov. V prihodnje bodo morali to sodelovanje okrepiti, hkrati pa zagotoviti doslednejše spoštovanje spetih družbenih planov na področju zaposlovanja.

Težave, s katerimi se spopadamo v stanovanjski gradnji, vse bolj prepričljivo dokazujejo, da povečanje obsega stanovanjske graditve ni mogoče doseči samo na družbenih plečih. Vsi, ki materialno zmorejo morajo sami vložiti več lastnih sredstev za rešitev svojega stanovanjskega problema. Z družbenim dogovorom smo zato uzakonili obvezno lastno udeležbo pri pridobivanju stanovanj v zasebno last, anuitete že odobrenih posojil pa povečali na raven, ki ne bo smela biti manjša od stanarine. Tudi stanarine se bodo diferencirano povečale.

S temi ukrepi pri uresničevanju stanovanjske politike pa bomo obstali na pol poti, če

Zakaj tolikšna obdavčitev stanovanjske gradnje?

hkrati ne bomo v stanovanjski gradnji zajezili naraščanja cen. Cene novim stanovanjem se vrtoglavo dvigajo. Od leta 1966 do leta 1972 so se v državi zvišale kar za 328 odstotkov. V nekaterih mestih npr. v Zagrebu stane ponekod kvadratni meter stanovanjske površine že 10.000 dinarjev.

Analize kažejo, da dragim stanovanjem botrujejo tudi tri oblike maloprodajnega davka - občinskega, republiškega in zveznega - na promet gradbenega materiala, ki se vgrajuje v stanovanja. Prometni davek znaša od 15 do celo 42 % vrednosti stanovanja, kakor v kateri občini ali republiki. Zbiranje denarja za proračunsko porabo na račun stanovanjske gradnje ustvarja vtis, da so betonsko železo, cement, mizarška dela, strešniki in opeka prav takšen luksuz kot kozmetika, dragi avtomobili ali cigarete.

Ne samo to: če gradbena operativna kupuje material za reprodukcijo, je oproščena maloprodajnega davka, medtem ko individualni sektor in gradbeno združništvo nimata takšnega „privilegija“. Morda bi bile takšne olajšave upravičene, če bi pri nas ne prevladalo individualno reševanje stanovanjskih potreb. Tako pa je 60 % stanovanjskega sklada nastalo z zasebno gradnjo. Zato ni in ne more biti prav, da je materialno bolj prizadet in obdavčen tisti, ki svoje dohodke vlaga v gradnjo hiše, kot pa tisti, ki čaka na družbeno stanovanje, rad potuje ali pa si kupuje druge dobrine trajnejše vrednosti.

Čeprav se le počasi spreminjajo predpisi v korist pospešene stanovanjske gradnje, pa tu in tam stanovanjsko politiko le osvetli kakšna koristna novost, ki je ne smemo spregledati. Ena takšnih razveseljivih je sprememba v republiških zakonskih predpisih, po kateri davčni vijak ne bo več stiskal tistih, ki ne gradijo za preprodajo in zaslužek. Tako lastniki pri prihodnjem zamenjavanju hiš ali stanovanj ne bodo več kot doslej plačevali davka na seštevek vrednosti objektov, temveč samo na razliko vrednosti. Davka tudi ne bo plačal občan, ki porabi denar od prodaje hiše ali stanovanja za nakup druge hiše in stanovanja. Pogoj pri tem pa je, da mora živeti v stanovanju vsaj 5 let oziroma da novega stanovanja ali hiše vsaj 5 let ne bo prodal. Pogoja pa ni potrebno izpolniti, če se stanovanje ali hiša prodaja zato, ker je postala pretesna za lastnikovo družino: kdaj je pretesna določajo predpisi, po katerih se pridobiva pravica do subvencionirane stanarine. Zelo pomembna je tudi novost, da ni več potrebno plačati davka za zazidalno zemljišče, ki ga občina ali po njej pooblaščenca organizacija prodaja občanu, ki si bo tam zgradil hišo.

Pravijo, da ena lastovka še ne naznanja pomladi, vendar pa so je ljudje veseli, ko jo zagledajo, saj upajo, da jih bodo kmalu ugledali več. Podobno je tudi z obdavčitvijo stanovanjske gradnje. Nekaterih davkov se je že otresla - upajmo, da se jih bo še več.

V. B.

ČRNIM KOZAM BIJEJO ZADNJE URE

Svetovni dan zdravja 1975

Letošnji svetovni dan zdravja v znamenju akcije za dokončno izkoreninjenje koz, ene izmed najhujših boleznih našega časa • Zavod SRS za zdravstvo je pripravil posebno informativno gradivo, s katerim želi vse občane in družbenopolitične dejavnike opozoriti na najbolj pogoste nalezljive bolezni pri nas

Svetovni dan zdravja - 7. april bo potekal v znamenju zadnjih naporov v boju proti kozam, eni izmed najnevarnejših karantenskih boleznih. Zato je Svetovna zdravstvena organizacija zahtevala, naj letošnji svetovni dan zdravja poteka v znamenju gesla „Koze pred dokončnim izkoreninjenjem“. Potemtakem stoji človeštvo na pragu enega svojih največjih podvigov, pred popolnim zlomom koz, prve bolezni, ki bo povsem odpravljena izključno z njegovimi prizadevanji.

Letošnji Svetovni dan zdravja je pomemben predvsem z dveh vidikov. Z ene strani pomeni začetek zadnjih ukrepov v boju za izkoreninjenje koz po vsem svetu, z druge strani se pa, v širšem smislu, pričena z njim novo obdobje v življenju in delovanju Svetovne zdravstvene organizacije. Popolna odprava koz bo pomenila enega izmed zgodovinskih mejnikov svetovnega zdravstva, še pomembnejše pa je, zatrjujejo strokovnjaki zavoda SRS za zdravstveno varstvo, da nam prav izkoreninjenje te hude bolezni daje zgled, kakšne ustvarjalne uspehe lahko dosežejo narodi, če se vzajemno lotijo skupnih naporov za boljše zdravje vseh ljudi. Ta izredni uspeh je bilo moč doseči, ker so številni narodi po svetu v zadnjih letih okrepili javno zdravstveno službo, izboljšali poročevalsko službo, disciplinirano izvajali postopke za imunizacijo prebivalstva, obenem pa razširili nadzor tako nad pojavi koz kot tudi nad drugimi hudimi nalezljivimi boleznimi. Nemalo zaslug pri tem imajo, tako ugotavlja Svetovna zdravstvena organizacija, prizadeto prebivalstvo ter poleg zdravstvenih služb tudi druge strokovne službe, v največji meri pa zdravstveno zavestni posamezniki, ki so s svojim sodelovanjem precej pripomogli k odkrivanju žarišč koz in pri izvajanju ukrepov proti razširjanju epidemij.

Ob letošnjem Svetovnem dnevu zdravja je zavod SRS za zdravstveno varstvo pripravil posebno informativno gradivo, s katerim želi slovensko javnost in vse odgovorne družbene dejavnike opozoriti na najbolj pogoste nalezljive bolezni pri nas. Strokovnjaki zavoda hočejo predvsem seznaniti javnost s potekom zadnje epidemije koz na evropski celini, z epidemijo v Jugoslaviji. Izkušnje pri zatiranju epidemije je treba razvijati naprej, in sicer za obrambo proti prav tako nevarni karantenski bolezni, koleri, ki pomeni v naših sedanjih higienskih razmerah nenehno grozečo nevarnost.

LETOŠNJI PROGRAM DRUŽBENE DENARNE POMOČI ZA VZDRŽEVANJE OTROK

Večji otroški dodatki

Za 24 % višji dodatki - Letos dodatki tudi za otroke iz tistih delavskih družin, kjer znaša mesečni dohodek na člana od 1.600 do 1.800 dinarjev - Predlog gospodarske zbornice, organizacij združenega dela in republiških sindikatov, da v dohodkovni cenzus ne bi šteli dohodka iz nadurnega dela v primerih, ko je to nujno potrebno (nočno delo, štipendije in vajske nagrade itd.).

Letošnji otroški dodatki bodo valorizirani za 24 % v primerjavi z lanskimi, poleg tega pa v Sloveniji uvajamo letos novo, dodatno skupino otrok, ki bodo prejeli dodatek. Gre za otroke iz tistih delavskih družin, kjer znaša dohodek na člana od 1.600 do 1.800 dinarjev mesečno. Prav tako naj bi za letošnje leto po predlogu republiške gospodarske zbornice, organizacij združenega dela in RS ZSS obveljalo, da v dohodkovni cenzus, na podlagi katerega se uveljavlja pravica do otroškega dodatka za otroke delavcev, ne bi všteli dohodka iz nadurnega dela, posebno v primerih, ko je to nujno potrebno (nočno delo, štipendije in vajske nagrade ter še nekateri drugi dohodki).

To je eden najpomembnejših sklepov zadnje seje izvršnega odbora zveze skupnosti otroškega varstva Slovenije, na kateri so razpravljali o uresničevanju letošnjega programa družbene denarne pomoči za vzdrževanje otrok. Izvršni odbor je v zvezi z izvedbo programa denarnih pomoči za leto 1975 sprejel sklepe, s katerimi se določa višina otroškega dodatka za otroke delavcev, za otroke iz kmečkih družin in denarna pomoč za opremo novorojenčkov. Med drugim je sprejel tudi sklep o podaljšanju izplačevanja otroškega dodatka za otroke upokojencev ter merila za zagotovitev dopolnilnih

sredstev temeljnimi skupnostim otroškega varstva.

Z letošnjim družbenim dogovorom o razporejanju dohodka, osebnih dohodkov in nekaterih drugih osebnih prejemkov ter gibanju, obsegu in strukturi skupne porabe, je bila sprejeta omejitev glede obremenitve osebnih dohodkov s prispevki za samoupravne interesne skupnosti (29,60 % od bruto osebnih dohodkov). S tem so bile omejene tudi možnosti za uresničitev programov skupnosti otroškega varstva, zlasti še v občinah na manj razvitih območjih. Da bi zagotovili dopolnilna sredstva tem občinam, je zveza skupnosti otroškega varstva v svojem finančnem načrtu za letos predvidela 14,4 milijona dinarjev, ki bodo razdeljeni ob pogoju, da bodo občine, ki bodo dobile ta denar, zbirale sredstva za otroško varstvo po prispevni stopnji 0,40 % od bruto osebnih dohodkov zaposlenih.

Zveza skupnosti otroškega varstva je priporočila vsem tistim občinam, ki bodo dobile ta sredstva, naj jih namenijo predvsem za to, da bi v razne oblike vzgoje in varstva zajele kar največje število predšolskih otrok, za pridobitev prostorov za otroško varstvo, za šolanje kadrov za vzgojno delo z otroci, za družinsko varstvo ter za nekatere druge oblike organiziranega družbenega varstva predšolskih otrok.

Izvršni odbor je sprejel tudi predlog samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za otroško varstvo otrok upokojencev za leto 1975. Tako bo letos skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji na osnovi tega sporazuma prispevala zvezi skupnosti otroškega varstva sredstva v načrtovani višini izdatkov za denarne dajatve otrokom upokojencev (otroški dodatki, posebni dodatki in denarna pomoč za opremo novorojenčkov) ter stroške za izvedbo postopka upravičenosti do otroškega dodatka. Prav tako pa bo temeljnimi skupnostmi otroškega varstva prispevala še sredstva za otroško varstvo v višini 0,40 % od izplačanih pokojnin. Ker bosta zdravstvena skupnost Slovenije in zveza skupnosti otroškega varstva v kratkem podpisali samoupravni sporazum o izplačevanju nadomestila osebnega dohodka zaposlenim materam v podaljšanem porodniškem dopustu, je izvršni odbor sprejel tudi predlog tega sporazuma. Z njim bodo skupnosti zdravstvenega varstva zagotovile materam nadomestilo osebnega dohodka za 105 dni porodniškega dopusta, temeljne skupnosti otroškega varstva pa nadomestilo osebnega dohodka za nadaljnjih 141 dni dopusta oziroma za 4-urni delovnik do otrokovega enega leta starosti.

-iv

IZBERITE PRIMERNO KNJIŽNO DARILO

Vinko Trinkaus

VELIKA STAVKA

V založbi ČZP Delavska enotnost lahko takoj dobite knjigo - delavski roman Vinka Trinkausa VELIKA STAVKA. Roman zajema značilne dogodke prve velike stavke zasavskih knapov leta 1889. Se pred to stavko leta 1883 so stavkali samo ostrški knapje, a samo tri dni, ker je oblast in uprava rudnika ta osamljeni upor približno 300 knapov v treh dneh zatrla. Blizu 100 knapov je bilo takrat odpuščenih...

Ti dogodki so piscu le okvir, v katerem razpleta usode veseljaških, trmastih knapov, na videz grobih, a ponosnih, tovariških. Pisec slika njihovo bedo, veselje, kljubovanje gospodi, v kateri vidijo svojega nasprotnika.

Knjiga je vezana v platno in opremljena s ščitnim ovitkom. Format je 15 x 22 cm, obsega pa 372 strani.

Cena za izvod knjige je 150 din.

Naročila pošljite na naslov: ČZP Delavska enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana.

USPEŠNO DELO KLUBA KRVOĐAJALCEV V TRBOVELJSKI STROJNI TOVARNI

Delavci v večini

Brez zasavskih delavcev krvodajalstvo ne bi bilo tako uspešno kot je. Občinski odbori RK imajo v številnih delovnih organizacijah svoje poverjenike, ki veliko pripomorejo k uspehu rednih in izrednih krvodajalskih akcij. V trboveljski strojni tovarni pa dela tudi klub krvodajalcev, edini te vrste v Zasavju. Ustanovili so ga z namenom, da bi zagotovili zadostne količine krvi za potrebe trboveljske bolnišnice. Med več kot 120 člani so v večini neposredni proizvajalci, v zadnjem času pa se je na pobudo in s pomočjo mladinskega aktiva vključilo vanj še 32 mladih delavcev. Klub ima vsako leto redno skupščino, na katerih pregleda svoje delo in sprejme načrte za prihodnje obdobje. Na zadnji skupščini so med drugim ugotovili, da so vsi člani lani najmanj enkrat darovali kn za potrebe svojih bližnjih, nekateri dvakrat in trikrat, imajo pa člana, ki je oddal kri že štiriinštiridesetkrat.

V trboveljski bolnišnici po-

trebujejo na leto od 600 do 700 litrov krvi. Za to bi potrebovali najmanj 1500 darovalcev te življenjske tekočine, zato je iniciativa kluba krvodajalcev v strojni tovarni, da bi podobne klube ustanovili tudi v drugih trboveljskih delovnih organizacij, koristna. Klub v strojni tovarni je prav tako sklenil, da bo v prihodnje podrobneje obveščal vse svoje člane o problematiki krvodajalstva doma in v naši širši družbenopolitični skupnosti, prav tako pa bo tudi letos pripravil nekaj izletov za svoje člane.

Posebej pa se bo klub zavzel za nadaljnjo okrepitev vseh oblik sodelovanja s osnovno organizacijo sindikata in vsemi drugimi družbenopolitičnimi organizacijami v tovarni, ker bo to omogočilo, da v vrste kluba pride še več neposrednih proizvajalcev in drugih zaposlenih. Največ na tem področju pa bo lahko storil klub mladih delavcev, ki je že doslej pokazal razumevanje za delo tega kluba.

-m-

Ni denarja za pouk na daljavo

Finansiranje osnovnega šolanja odraslih – še vedno nerešeno vprašanje, čeprav je osnovno šolanje po ustavi zagotovljena pravica vsakemu občanu

Ustavno sodišče SRS je že v letu 1973 ugotovilo, da določba 2. odst. 33. člena zakona o osnovni šoli ni v skladu z ustavo, ker določa, da morajo odrasli, ki se šolajo na osnovni šoli za odrasle, sami plačevati šolnino v skladu s statutom šole. Zato je ustavno sodišče odločilo, da je osnovno šolanje tudi za odrasle – brezplačno.

Za oddelke večernih osnovnih šol pri delavskih univerzah je bilo hitro urejeno, ker so temeljne izobraževalne skupnosti prevzele stroške šolanja v svoje proračune. Na dopisni šoli pa se je s tem pojavilo veliko vprašanje, kdo je dolžan financirati to obliko izobraževanja.

Na posvetu članic Zveze delavskih univerz 11. 9. 1973 je bilo sklenjeno, da je treba iskati solucijo za trenutno reševanje finančnega problema z zbiranjem solidarnostnih sredstev pri temeljnih izobraževalnih skupnostih s podporo družbenopolitičnih organizacij, zlasti Zveze sindikatov Slovenije.

V ta solidarnostni sklad za premostitev težav naj bi pritekala sredstva za zaposlene od TOZD, saj je šolanje delavcev neposredno in konkretno povezano z njihovimi kadrovskimi potrebami. Za nezaposlene pa naj bi prispevale TIS in zavodi za zaposlovanje. Na seji izvršnega odbora Izobraževalne skupnosti Slovenije dne 12. 9. 1973 pa je bilo sklenjeno, da je treba čimprej pripraviti teže družbenega dogovora o financiranju osnovnega šolanja odraslih, ki bi ga podpisali republiški organi in skupščine občin. Na podlagi enotnih meril naj bi v občinah sklenile konkretne spoznanje občinske skupščine, delovne organizacije TIS in druge institucije ter delavske univerze in zagotovile solidarnostna sredstva, s katerimi bo ta finančni problem rešen od 1. 1. 1974 dalje.

Dopisna delavska univerza je dopisnike osnovne šole takoj seznanila z odlokom ustavnega sodišča SRS ter obljubila, da jim bo vrnila tisti del plačane šolnine, ki bo ustrezal prejetim sredstvom za osnovno izobraževanje odraslih. Republiško izobraževalno skupnost pa je informirala, koliko delavcev se izobražuje v dopisni osnovni šoli. In ker je DDU tiste vrste izobraževalna ustanova, ki se mora vzdrževati sama, brez dotacije družbe, je bila primorana, da je od kandidatov, ki so se odslej na novo vpisovali v dopisno osnovno šolo, še nadalje pobirala akontacijo za šolnino, s pripombo, da jim bo vrnila, ko bo družba refundirala zanje obljubljena sredstva. Nato je izvršni odbor RIS nakazal preko Zveze delavskih univerz dopisni osnovni šoli 196.500,00 din za premostitev trenutnih finančnih problemov in za spodbudo

temeljnim skupnostim, da prevzamejo pobudo za zbiranje solidarnostnih sredstev. S tem denarjem je dopisna osnovna šola vrnila pretežni del šolnine tistim dopisnikom, ki so se vpisali v času med 17. julijem in 31. oktobrom 1973.

Ker smo bili prepričani, da nam bo družba odslej redno nakazovala sredstva za osnovno šolanje odraslih, smo nadalje vpisovali kandidate po enakih kriterijih kot prej. Naši dopisniki pa so bili o svojih pravicah do brezplačnega šolanja dobro informirani in mnogi so se prihajali vpisovat brez denarja. Zato smo se vedno pogosteje obračali na RIS glede teh sredstev.

Po dopisni metodi, ki je za sodobnega delavca najprimernejša metoda, uspešno študira danes v Sloveniji in zunaj naših meja dopisno osnovno šolo blizu 1500 odraslih.

Dne 25. 10. 1974 je RIS odgovorila, da s svojimi sredstvi ne posega več na področje osnovnega šolstva, ampak da so se temeljne izobraževalne skupnosti ob sprejemanju programov za leto 1974 dogovorile, da vključijo v svoje programe tudi osnovno izobraževanje odraslih na svojem področju. Skratka, da so ta sredstva torej v programu in finančnem načrtu vsake posamezne TIS. 18. 11. 1974 pa nas je preko Zveze delavskih univerz obvestila, naj predložimo finančne potrebe za osnovno šolanje odraslih za šolsko leto 74/75. Dne 21. januarja 1975 smo nato morali po telefonu sporočiti RIS številčno stanje dopisnikov od 1. nov. 1973 do 21. januarja 1975 in sicer po občinah. Dne 19. 2. 1975 nam je RIS v svojem dopisu sporočila, da skrbijo za osnovno šolstvo občinske izobraževalne skupnosti in da se bomo morali glede sredstev za leto 1975 neposredno obrniti na posamezne občinske izobraževalne skupnosti se z njimi dogovarjati.

Medtem pa so nas naši dopisniki vsak dan spraševali, kdaj jim bomo vrnilo šolnino zadnjih

dveh let. Zato smo poslali dne 4. 3. 1975 vsem občinskim izobraževalnim skupnostim sezname dopisnikov iz njihovega območja, ki so se šolali na naši osnovni šoli v času od 1. nov. 1973 do vklj. 21. januarja 1975 s prošnjo, da nam povrnejo zanje šolnino ter s pripombo, da jim bomo poslej pošiljali sproti račune za dopisnike, ki se bodo še vpisali. Hkrati smo v posebnem dopisu seznanili s to novostjo tiste delovne organizacije, ki so v tem obdobju vpisale pri nas cele oddelke kandidatov in zanje poravnale šolnino v celoti. Prosili smo jih, naj nam sporočijo, če moramo tudi za njihove delavce – dopisnike zahtevati vračanje šolnine.

Delovne organizacije so nam na ta dopis odgovorile različno: nekatere so se odločile, da ni potrebno zahtevati za njihove delavce vračila šolnine, druge pa prosijo, da ga zahtevamo. Tudi občinske izobraževalne skupnosti so zavzele ob našem dopisu različna stališča:

– Izobraževalna skupnost Ilirska Bistrica je za dopisnike s

bodo obravnavali, ko jim bomo poslali vse te podatke.

– Občinska izobraževalna skupnost Novo mesto nam je pojasnila, da za dejavnosti iz leta 1973 in 1974 nima denarja ter da bi se njihovi občani lahko šolali v njihovih oddelkih pri delavski univerzi v Novem mestu. Hkrati nam še svetujejo, da na njihov račun ne vključujemo več v našo osnovno šolo njihovih občanov, saj imajo le-ti „vse možnosti šolanja v domači občini“.

Odgovori občinskih izobraževalnih skupnosti še prihajajo. Vsi so si po vsebini zelo podobni: denarja za leto 1973 in 1974 ni, za naprej pa ga za pouk na daljavo, po mnenju nekaterih, tudi ne bo. Toda ca. 1500 dopisnikov čaka, da jim vrnemo šolnino. Novi kandidati čakajo, da se vpišejo brezplačno, saj jim ustava tako zagotavlja. Za pouk na daljavo imajo določene razloge. Mnogim je praktično nemogoče prihajati na seminar. Kako naj se vsak dan odtrga od doma delavka – mati in gospodinja veččlanske družine? Kako naj prihaja vsak večer na seminar bolnik invalid? Kako kmet iz oddaljene hribovske vasi, kako naši zdomci iz tujine?

Vsa ta vprašanja nam narekujejo, da seznanimo s to problematiko širšo javnost.

Ravnatelj
dopisne osnovne šole
pri DDU – UNIVERZUM,
MARJAN FIŠINGER

Prve izkušnje

Samoupravne interesne skupnosti so tudi na slovenski obali šele zaživele, vendar se že kažejo prve pozitivne izkušnje nove delegatske organiziranosti. Samoupravne interesne skupnosti so ustanovili v vseh obalnih občinah, občinske pa povezali v obalno, kar je edini primer take regionalne organiziranosti v Sloveniji.

O tem, kakšne so začetne izkušnje obalne samoupravne izobraževalne skupnosti, nam je pripovedoval predsednik skupščine te skupnosti ANTON SKOK.

– Obalna samoupravna interesna skupnost za izobraževanje nadaljuje osemletne pozitivne izkušnje temeljne izobraževalne skupnosti obale. Sadovi sodelovanja na področju izobraževanja med obalnimi občinami so bili dobri, zato smo se tudi zavzeli za ustanovitev enotne, skupne samoupravne interesne skupnosti za izobraževanje. Znotraj te zdaj nadaljujemo tradicijo prejšnje obalne TIS in te tradicije bogatimo s pridobitvami nove ustave. Predvsem je zdaj vpliv občanov na izobraževanje mnogo širši, saj ima skupščina izobraževalne skupnosti kar 450 delegatov. Računamo seveda na tesno povezanost teh delegatov z delavci in delovnimi ljudmi, vendar bo proces tega povezovanja najbrž terjal nekaj časa, kot ga terja vsaka novost. Vendar že zdaj lahko trdimo, da je s problematiko izobraževanja na obali seznanjenih veliko več ljudi kot je bilo to v prejšnjem sistemu in da je vpliv delavcev na področje izobraževanja že začel delovati.

Tako smo letos, ob razpravi o načrtu naše izobraževalne skupnosti, že dobili precej koristnih pobud in predlogov. Žal pa je bilo želja več kot finančnih sredstev. Delavci so v razpravah izražali željo, denimo, po hitrejši modernizaciji šol, po hitrejšem uveljavljanju dopolnilnega pouka, podaljšane šole itd., vendar za vse to finančnih sredstev ni.

– In kaj kažejo letošnje izkušnje? Na kaj bo treba v prihodnje še bolj obrniti pozornost, da bodo samoupravne interesne skupnosti res zaživele?

– Treba bo najti pot za usklajevanje hotenj delavcev in finančnih limitov, s katerimi se srečuje vsaka interesna skupnost oziroma celotno področje družbenih dejavnosti. Letošnje izkušnje nadalje opozarjajo, da bomo morali za razprave pripravljati zelo konkretne in podrobne programe posameznih družbenih dejavnosti. Nadalje, treba bo tudi pri interesnih skupnostih začeti s sistematičnim izobraževanjem delegatov in izoblikovati tak sistem informiranja, da bo vsak delegat podrobno obveščen o nalogah. V zvezi s tem smo se na obali že dogovorili, da bodo vse samoupravne interesne skupnosti izdajale mesečno ali občasno bilten, s katerim bodo obveščale svoje delegate in delavce. Pri tem si želimo tudi čimveč povratnih informacij iz delovnih organizacij in krajevnih skupnosti, predvsem čimveč koristnih pobud, da bi delo lahko zastavili v skladu s pričakovanimi in potrebami delavcev in delovnih ljudi.

S. K.

Kako na Dolenjskem zagotoviti šolanje?

Na Dolenjskem bo letos končalo osnovno šolo približno dva tisoč otrok. Med tistimi, ki bodo šolo končali v 8. razredu, se jih je 880 odločilo za srednje, 630 pa za poklicne šole. Od preostalih 500, ki bodo obvezno šolanje končali v nižjih razredih osnovne šole, pa jih namestila polovica osnovno šolo nadaljevati, ostali pa se bodo zaposlili ali bodo ostali doma na kmetijah. Ugotavljajo, da so se učenci v glavnem usmerili in odločili za tiste poklice, ki jih dolenjsko gospodarstvo najbolj potrebuje. Težave pa nastajajo, ker v srednjih šolah na Dolenjskem nimamo niti dovolj prostora, niti učnih kadrov, da bi lahko povečali število prvih oddelkov, medtem ko ima zunaj dolenjske regije možnosti za izobraževanje le malo otrok.

Pri srednjih šolah se je največ otrok odločilo za gimnazijo (170) in za pedagoško gimnazijo (75). Potrebam bi zadostili, če bi v Novem mestu odprli tri oddelke splošne in dva oddelka pedagoške gimnazije, v Črnomlju pa en oddelk splošne gimnazije. Srednja ekonomska šola bi morala odpreti najmanj dva oddelka v Novem mestu in enega v Črnomlju ter en oddelk 4-letne administrativne šole, razen tega pa še dva oddelka dvehletne administrativne šole, za katero je med mladimi veliko zanimanja, pa tudi potrebe po teh kadrih so velike. Za elektrotehnične, medicinske in kmetijske smeri študija zadoščajo prosta mesta v domačih šolah, za potrebe gradbeništva, lesne industrije in kemije ter strojništva pa predlagajo ustanovitev centra srednjih šol pri novomeškem Zavodu za izobraževanje kadrov.

Prav tako se zavzemajo, da bi v Novem mestu ustanovili pedagoški center, ki bi poleg obstoječih oblik študija na pedagoški gimnaziji in na oddelku pedagoške akademije za razredni pouk, imel še oddelk za predmetni pouk in oddelk srednje vzgojiteljske šole, ker so potrebe po vzgojiteljih v vseh dolenjskih

občinah izredno velike, pa tudi zanimanje za to šolo je med mladimi veliko. Zanj so je namreč odločilo več kot 60 učenec.

Pri poklicnih šolah se je največ otrok odločilo za avtomehanika in za trgovca. Za oba poklica po 90. Tudi potrebam po konfeksionarjih bodo zadoščala prosta mesta v metliški in sevniški poklicni šoli. Dovolj prostih mest je še v poklicnih kovinarskih šolah, le za elektromehanike in inštalaterje bi kazalo odpreti nov oddelk, ker je zanimanje za te poklice večje.

Da bi do začetka prihodnjega šolskega leta odpravili vse težave, ki ovirajo vpis večjega števila otrok v srednje šole, se v Novem mestu zavzemajo za večje povezovanje srednjih šol. Tako bi lahko bolj koordinirali tudi razpoložljivi učni kader in že zdaj razpisali nova delovna mesta prosvetnih delavcev, potrebnih glede na skupno število ur za posamezni predmet. V prizadevanja, da bi omogočili nadaljnje izobraževanje osnovnošolske mladine, se bodo morale bolj vključiti tudi občinske skupščine, izobraževalne skupnosti dolenjskih občin in republiška izobraževalna skupnost. Zavod za zaposlovanje pa bo na podlagi razvojnih programov organizacij združenega dela izdelal študijo o potrebah po kadrih za posamezne profile do 1980. leta in na tej osnovi v prihodnje mladino tudi poklicno usmerjal.

R. Š.

Če se odločaš za študij

Na tem mestu bomo objavili ciklus prispevkov, s katerimi bomo skušali prikazati, kakšni so pogoji in možnosti za študij na fakultetah in visokih šolah.

Za začetek smo se pogovarjali s tovariščo Rezko Osterman, sodelavko Centra za razvoj univerze v Ljubljani. Na podlagi statističnih podatkov in lastnih izkušenj, ki si jih je pridobila pri delu v Centru za razvoj univerze, je povedala:

– Fakultete, visoke in višje šole so formalno odprte za absolvente vseh srednjih šol, vsi imajo enake možnosti. Žal pa je njihovo predhodno znanje zelo različno. Predvsem imajo pomankljivo splošno izobrazbo absolventi srednjih poklicnih šol, zato se le-teh tudi malo vpiše na visokošolske zavode. Če pa se že odločijo za nadaljnji študij, ponavadi odgovorijo že pri sprejemnih izpitih. Vzrokov za majhno število absolventov poklicnih šol, ki študirajo na visokošolskih zavodih, torej ne gre iskati v zaprtosti Univerze. Če bomo hoteli, da bodo visokošolski zavodi odprti za vse, da bodo možnosti za študij za vse enake, bo potrebno izboljšati učne načrte srednjih šol.

Dokler pa učni načrti še niso spremenjeni, lahko pomagamo

na druge načine. Fakultete, visoke in višje šole bi morale poslati učne načrte za naslednje šolsko leto na vse srednje šole, in ne samo na gimnazije. Pravočasno bi morali obvestiti absolvente poklicnih srednjih šol, kaj morajo preštudirati za sprejemne izpite. Organizirati bi bilo treba tudi pripravljalne tečaje.

Na vseh visokošolskih zavodih pa bi morali imeti študijskega svetovaleca. To naj ne bi bil psiholog, temveč strokovnjak s področja, ki ga na določenem visokošolskem zavodu poučujejo. Iz prakse namreč vem, da absolventi srednjih šol ponavadi ne vedo, s kom naj se pogovorijo o študijskih pogojih. Dostikrat se prav zaradi tega ne odločijo za študij, ali pa je njihova odločitev napačna, je dejala tov. Ostermanova.

Mislimo, da imajo pomembno vlogo pri seznanjanju o pogojih študija tudi sredstva javnega obveščanja. Prav zato smo se odločili, da bomo povprašali na različnih fakultetah in visokih šolah, kakšni so pogoji za študij in bomo s tem seznanili naše bralce. Upamo, da bodo tisti, ki jih to zanima, v naslednjih nekaj tednih spremljali našo rubriko in da bodo izvedeli kaj koristnega.

STANKA RITONJA

PRED INTEGRACIJO NOVOMEŠKE KONFEKCIJE »ROG«

Za najboljšo rešitev

Novomeška konfekcija ROG že dalj časa išče možnosti za združitve z močnejšim podjetjem, v okviru katerega bi 215-članski kolektiv lahko posloval še bolj uspešno. Lani so ustvarili 17 milijonov in pol dinarjev celotnega dohodka, to je za dobro četrtno več kot leto poprej, dohodek podjetja pa so povečali za tretjino. Del proizvodnje so tudi izvozili na zahodnoevropsko tržišče. Zdaj so tik pred vselitvijo v nove proizvodne prostore v Šmarjeti, imajo pa težave zaradi pomanjkanja obratnih sredstev.

Da bi te in še nekatere druge težave čimprej rešili, se resno pogovarjajo o združitvi z veletrgovskim in proizvodnim podjetjem NANOS iz Postojne. Svet osnovne organizacije Zveze komunistov postojnskega Na-

nosa je že sredi marca podprl predlog za združitve. Komunisti so sklenili, naj posebna komisija pripravi vse potrebno za izvedbo referenduma o združitvi. Tako naj bi Konfekcija ROG s 1. julijem letos postala samostojna temeljna organizacija združenega dela v okviru Nanosa.

Pred dnevi so o tem razpravljale tudi družbenopolitične organizacije novomeškega Roga in to pobudo v celoti podprle. Na sestanku so sklenili, da je treba čimprej izdelati ustrezen program in pripraviti vse potrebno za referendum. Hkrati pa so poudarili, da integracija z domačim podjetjem elektro stroke ELA, ki jo kolektivu vsiljujejo v Novem mestu, ni sprejemljiva, ker rešuje le novomeški obrat, ne pa tudi obratov

v Adlešičih in Mokronogu. Razen tega ta združitev terja prekvalifikacijo delavcev iz konfekcijske v elektro stroko, pri čemer bi nastale težave, ker je v Rogu zaposlenih tudi več invalidov in starejših šivilj. Predvideno je namreč, da bi se v nove prostore v Šmarjeti vselila ELA, delavce Roga pa bi po priužitvi za novo delo postopoma vključevali v proizvodnjo Ele, medtem ko za delavce v Adlešičih in Mokronogu ta program ne predvideva rešitve. Uveljavitev tega predloga bi praktično pomenila likvidacijo Roga, ne pa integracijo. Zato v kolektivu Roga, pa tudi v manj razvitih občinah Črnomelj in Trebnje, v katerih ima Rog svoje obrate, s tem ne soglašajo, ampak podpirajo združitev s postojnskim Nanosom, saj gre pri tem tudi za tesnejše povezovanje proizvodnje s trgovino.

Zaradi nekaterih dosedanjih neusklenjenih postopkov pri reševanju problemov Roga so se pred kratkim na medobčinskem svetu ZKS v sodelovanju s predstavniki občin, podjetja Dolenjske banke in hranilnice ter predstavniki medobčinskih svetov ostalih družbenopolitičnih organizacij dogovorili, da je nadaljnji razvoj Roga možen le ob tesni povezavi z močnejšo in perspektivnejšo delovno organizacijo. Ta povezava mora zagotoviti trajnejšo rešitev za vse tri obrate, ker prevoz delavcev iz Adlešičev in Mokronoga ni sprejemljiv, možna pa je preusmeritev proizvodnje.

Sklenili so, da bo predloge za rešitev razmer pripravil ROG ob tesnem sodelovanju izvršnih svetov občinskih skupščin. Predloge pa je treba pripraviti tako, da upoštevajo tako povežavo z Elo kot povežavo z Nanosom, vendar morata oba predloga nakazati rešitev za vse tri obrate Roga. Te analize morajo pripraviti do 15. aprila.

R. Š.

Ob sobotah zaprto?

Irivršni svet skupščine mesta Ljubljana je že obravnaval osnutek družbenega dogovora o sobotnem delovnem času v trgovini, ki naj bi bile ob sobotah odprte le od 7. do 14. ure (razen dežurnih trgovin z osnovnimi živili). Rečeno je bilo, da bi takšen delovni čas zmanjšal dokaj velik odliv delovne sile iz trgovine, poleg tega pa so v trgovini zaposlene pretežno žene in matere s predšolskimi in šoloobveznimi otroki in bi tako prišle do prostega časa, ki jim pripada po zakonu. Trgovci tudi menijo, da je sobotni delovni čas ekonomsko neupravičen in da bi bilo potrebno delavce v trgovini izenačiti z delavci na drugih področjih.

Če bo zahteva trgovine sprejeta, bo Ljubljana čez konec tedna ostala praktično brez odprtih trgovin, kar pa bo v nasprotju z njenimi težnjami, da bi postala močno turistično središče. V razpravi so tudi poudarili, da partnerja pri tem družbenem dogovoru nikakor nista enakopravna: medtem, ko je trgovina močno organizirana, potrošniški sveti še niso zaživi in bi bilo zato potrebno njihove interese zaščititi. Člani IS skupščine mesta Ljubljana so zahtevali primerjalno analizo, kako urejajo podobne probleme v drugih slovenskih in jugoslovanskih mestih ter v mestih sosednjih držav.

vk

Za Bežigradom v Ljubljani, v neposredni bližini Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo, grade delavci ljubljanskega Gradisa naj sodobnejši ekonomski visokošolski center v državi. Že na jesen, to je z novim šolskim letom, bodo nove predavalnice sprejele prve študente... (Foto: A. Ul.)

NAČRTOVANJE SREDNJIČNEGA RAZVOJA LITIJSKE OBČINE

V bodoče bolj dinamično

V litijski občini so končali javno razpravo o izhodiščih za oblikovanje srednjeročnega razvojnega načrta gospodarskega in družbenega razvoja do leta 1980. Razvojni načrt pa bo, kot napovedujejo, sestavljen še ta mesec. Značilno zanj bo, da bo vseboval stališča in predvideval ukrepe o tem, po kakšni poti naj se Litija do leta 1980 ne le prebije med razvitejšee slovenske občine, ampak uvrsti tudi v prvo tretjino gospodarsko najbolj trdnih slovenskih občin.

Gre za ambiciozen načrt, ki pa ima podlago v dosedanjem hitrem razvoju in pa v ukrepih, ki jih bodo, kot zatrjujejo v Litiji, zagotovo uresničili. Tako med drugim predvidevajo letno stopnja rasti 8,5 %, kar je nad planiranim republiškim povprečjem. Letna stopnja rasti indu-

strijske proizvodnje pa naj bi predvidoma znašala celo 9,5 %. Do leta 1980 naj bi v litijski občini odprli 100 novih delovnih mest, kar ne bo dovolj samo za vsakoletni prirastek, pač pa tudi za tiste občane, ki se zdaj vozijo na delo v sosednje občine.

Poudarek hitrejšega gospodarskega razvoja je na industriji in gradbeništvu, deloma pa tudi na kmetijstvu. Letna stopnja rasti v kmetijstvu naj bi znašala 3,5 %, kar je prav tako nad republiškim povprečjem. Vendar v Litiji ugotavljajo, da ima samo 15 do 20 % vseh kmetij možnosti za preusmerjanje na tržno proizvodnjo. Nadaljnje razsojevanje vasi pa bodo preperečili z ustanavljanjem novih gospodarskih dejavnosti, zlasti v večjih kmečkih središčih, v Gabrovki, na Dolah, Vačah in drugod. Pogoj za to bo hitrejša modernizacija cest na teh območjih in njihova povezanost z občinskimi središčem. Hitreje želijo odpravljati tudi stanovanjsko stisko delavskih in drugih družin. Pri tem računajo, da bi utegnili v prihodnje vsako leto sezidati do 150 družbenih najemniških in delavskih stanovanj, kar bi do leta 1980 precej zmanjšalo ali omililo stanovanjsko problematiko zaposlenih občanov. Veliko večja vlaganja kot doslej pa predvidevajo tudi na področju družbenega standarda in na drugih področjih.

-m-

Sredstvo za ohranitev svežine in vitalnosti

UVELJAVLJANJE DELEGATSKEGA SISTEMA V OBČINI RAVNE NA KOROŠKEM

Trdno po začrtani poti

Pred letom dni smo volili prve delegate. V občini Ravne na Koroškem so tedaj izvolili v temeljnih organizacijah združenega dela in drugih delovnih skupnostih ter v krajevnih skupnostih skoraj 1.000 delegatov v vse tri zbornice občinske skupščine. Vse delegacije so se doslej sestale petkrat.

Gradivo za seje občinske skupščine dobijo vsi delegati. V tistih delovnih skupnostih pa, kjer tvorijo vsi zaposleni delegacijo, dobijo po en izvod gradiva na 2 do 3 zaposlene. Pred vsakim zasledanjem je sklican sestanek z vodji vseh delegacij, na katerem predstavniki izvršnega sveta in občinske skupščine pojasnjujejo gradivo, o katerem bodo razpravljale delegacije in zbori občinske skupščine. Po sestanku vodij so sklicani sestanki delegacij, na katerih obravnavajo gradivo, sprejemajo stališča in izvolijo delegate, ki bodo sodelovali na seji občinske skupščine. Večina delegacij pošlje pripombe h gradivu že pred sejami občinske skupščine.

Sistem obveščanja in sodelovanja z delegacijami in delegati, za katerega so se na Ravnah odločili ob konstituiranju delegacij občinske skupščine, zdaj utrjujejo. Da pa bodo delovni ljudje in občani dejansko lahko odločali o vsem pomembnih družbenih vprašanjih, bo treba uresničiti sistem obveščanja. Ob tem se v Mežiški dolini zavzemajo še za organiziranje sistema medsebojnega obveščanja med delegacijami in samoupravnimi organi v temeljnih organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih, pa z družbenopolitičnimi organizacijami in samoupravnimi interesnimi skupnostmi.

Okrepiti želijo tudi prizadevanja za izobraževanje in usposabljanje delegatov. V preteklem letu so pripravili prve seminarje za delegate. Zdaj, po enoletnem praktičnem

delu delegatov in delegacij, izkušnjah in problemih pri delu, pa bi veljalo pripraviti nadaljevalni seminar za delegate občinske skupščine.

SOLIDARNOSTNA AKCIJA ZA GRADNJO DELAVSKIH STANOVANJ V OBALNIH OBČINAH

NOVA STREHA ZA 350 DRUŽIN

Z združenimi sredstvi solidarnostnega sklada so na slovenski obali doslej rešili 216 stanovanjskih problemov, od tega se je 198 delavskih družin vselilo v nova stanovanja. Za letos pa predvidevajo, da bodo zgradili še 110 novih stanovanj in poskrbeli za 25 adaptacij. Tako se bo število rešenih problemov dvignilo na okrog 350. To je že lep uspeh, saj je do stanovanj prišlo že precejšnje število družin, ki pred ustanovitvijo solidarnostnega stanovanjskega sklada niso imele kaj dosti upanja, da bi rešile svoj stanovanjski problem.

Zal je tudi neresenih vprašanj še veliko, saj je prošelj za solidarnostna stanovanja kar okrog 1800. Očitno bo treba poiskati

način, da bi problematiko še hitreje razpletli. Pomagale bi med drugim ekonomske stanarine, ki bi omogočile višjo amortizacijo in normalno pot obnavljanja in nadomeščanja zastarelih in propadajočih stanovanj. Tako pa mora na to področje zdaj posegati solidarnostni sklad. Hitrejšee reševanje solidarnostnih stanovanjskih vprašanj bo omogočila tudi usmerjena stanovanjska gradnja, ki pa na obali žal še ni zažvela. Solidarnostnih stanovanj so tudi na obali deležne družine z nizkimi osebnimi dohodki ter mlade družine in ostareli občani. O prednostnem redu odločajo izključno s pravniki določeni kriteriji, ki so jih sprejele vse delovne organizacije. Prednostno listo za do-

delitev stanovanj pripravila 11-članska komisija, v kateri so predstavniki delovnih kolektivov, krajevnih skupnosti in družbenopolitičnih organizacij. Zgolj kriteriji in nobena druga okoliščina ne odloča o tem, kdo bo prej dobil stanovanje. Zato so v zmoti vsi tisti prosilci, ki menijo, da na dodelitev stanovanja lahko vplivajo delavci v strokovnih službah samoupravne stanovanjske skupnosti. Strokovne službe s pomočjo občanov lahko le vplivajo, da se kriteriji za dodeljevanje stanovanj dopolnijo. Tovrstnih koristnih pobud je bilo na obali že precej.

SREČKO KAVČIČ

BRIVCI IN FRIZERJI V TEŽAVAH, ZATO:

AKCIJA VSEH

Delovne organizacije brivsko-frizerske stroke so v naši republiki večinoma v slabem položaju. Predvsem imajo tako nizek dohodek, da delavcem ne morejo zagotoviti ustreznih osebnih dohodkov in drugih ugodnosti po samoupravnem sporazumu o delitvi dohodka in osebnih dohodkov ter po sindikalni listi. Prav tako nimajo denarja za stanovanja delavcev in za naložbe v nove lokale in drugo.

To so povedali predstavniki brivsko-frizerskih podjetij iz vse Slovenije, ki so se pred dnevi prvič zbrali v Kranju, da se pomnijo o skupnih problemih in sodelovanju pri iskanju rešitev ter o povezovanju frizerskih delavcev in skupnih akcijah. Kot so ugotovili, doslej sodelovanje med brivsko-frizerskimi podjetji, ki bi bilo sicer zelo koristno, ni bilo.

Enega najvažnejših vzrokov za nizek dohodek v frizerskih podjetjih vidijo v nizkih cenah svojih storitev. Zato so se na pogovoru v Kranju zavzeli za sprostitev cen. Vendar pa to ni edina rešitev. Menijo namreč, da bi morala družba, še zlasti občinske skupščine, pokazati več poslušna za družbeno frizersko dejavnost. Zato bi veljalo bolj kot doslej res načrtno usmerjati razvoj frizerske dejavnosti. Sedaj izdajajo dovoljenja zasebnikom brez vsakih omejitev, tako da jih je na primer v Mariboru že blizu 80, v Celju pa več kot 50. Prav v tako številnih zasebnikih in še bolj v šušmarjih pa imajo frizerska podjetja, ki plačujejo vse datjate, močno nelojalno konkurenco.

-ik

TUDI SLADKOGORSKA V ZP SLOVENSKE PAPIRNE INDUSTRIJE

Referendum uspel

Dne 28. 3. so v Sladkogorski ponovili referendum o združitvi z drugimi delovnimi organizacijami papirne industrije Slovenije, ki 16. maja preteklega leta ni uspel. Tokrat se je referendumu udeležilo 98 odstotkov vseh zaposlenih, od katerih se jih je kar 90 % odločilo za združeno podjetje.

Zdaj je v združenem podjetju devet delovnih organizacij, skratka vsa slovenska papirna industrija, razen Tovarne celuloze Medvode, ki pa je združena s celjskim Aerom.

D. D.

KIDRIČEVO

NOV VRTEC

V krajevni skupnosti Kidričevo se že nekaj let ukvarjajo z aktualnim vprašanjem varstva otrok v času, ko so njihovi starši v službi. Sedanje kapacitete vzgojno-varstvene ustanove v Kidričevem so bile namreč občutno premajhne. Zato se je svet krajevnne skupnosti odločil, da bodo ob sedanjem vrtcu dogradili še novega, v katerem bo našo svoj drugi začasni dom 32 najmlajših srečnežev. Investicija bo veljala 600.000 dinarjev. Od tega bo morala krajevna skupnost vložiti 100.000 din, med-

tem ko bo ostalo prispevala temeljna samoupravna skupnost otroškega varstva Ptuj. Krajevna skupnost bo svoj delež vplačala izključno v breme sredstev krajevnega samopri- spevka, ki so ga prebivalci tudi izglasovali izrecno za ta namen.

Prizidek otroškega vrtca je mon- tažnega sistema. Gradi ga „Marles“ iz Maribora. Njegovi delavci v teh dneh že končujejo z deli, tako da bo vrtce kmalu lahko sprejel nove var- vance.

F. MEŠKO

TEKSTILNA TOVARNA MEDVODE

Dober začetek

V Tekstilni tovarni Medvode, ki posluje v sestavu proizvodnega in trgovskega podjetja Tekstil Ljubljana, so lansko poslovno leto uspešno zaključili. Z letošnjim gospodarskim načrtom pa planirajo realizacijo v višini 95 milijonov dinarjev, ob nespremenjenih prodajnih cenah, predvsem z večjo produktivnostjo in s proizvodnjo v novi predilnici, ki bo predvidoma stekla v mesecu maju.

V prvih dveh mesecih so dosegli realizacijo v višini 13 milijonov dinarjev, kar je za 41 odstotkov več kot lani v tem času. Proizvodni program obsega specialne tehnične tkanine, s katerimi oskrbujejo celotno jugoslovansko tržišče. V kratkem bodo v Krizevcih odprli nov obrat – TOZD „Konfekcija“, kjer bo stekla izdelava zaščitnih oblek in izdelkov iz tehničnih tkanin.

F. R.

PRED USTANOVITVIJO RUDARSKO-ENERGETSKEGA KOMBINATA ZASAVJE

POVEZOVANJE SREDSTEV IN DELA

V prihodnjih dneh naj bi delavska sveta zasavskih premogovnikov in trboveljske termoelektrarne sprejela osnutek samoupravnega sporazuma o združitvi obeh delovnih organizacij ter povzetek ekonomske študije o prednostih te integracije. Na zborih delovnih ljudi v vseh temeljnih organizacijah združenega dela obeh delovnih skupnosti pa bodo poleg tega samoupravnega dokumenta potrjevali tudi predlog samoupravnega sporazuma o vključitvi novega rudarsko-energetskega kombinata v slovenskem elektrogospodarstvu.

Po letu dni priprav so slednjič dozorele možnosti, da oba kolektiva povežeta sredstva in delo v okviru rudarsko-energetskega kombinata. V njegovem okviru bo deset temeljnih organizacij združenega dela in delovna skupnost skupnih služb, predlog samoupravnega sporazuma pa seveda omogoča ustanavljanje še novih temeljnih organizacij združenega dela. V revirjih utemeljeno sodijo, da bo novi kombinat imel pomemben delež v zasavskem gospodarstvu pa tudi v slovenskem ekonomskem razvoju. Združitve zasavskih premogovnikov in trboveljske termoelektrarne temelji na

vodnje in predelave premoga ne konča v zasavskih rudnikih, niti v termoelektrarni, kjer se energija pretvarja v električno energijo, ampak pri končnem porabniku. Zato bo sodelovanje in povezovanje obeh delovnih organizacij podlaga za nadaljnje integracijske procese v revirjih. Študija o ekonomskih prednostih integracije, sestavlja jo je inštitut za organizacijo, ekonomiko in tržne raziskave pri slovenski gospodarski zbornici, navaja še vrsto drugih prednosti združitve obeh delovnih organizacij, med drugim pa skupno načrtovanje razvoja, skupna vlaganja, skupne strokovne službe, možnosti izgradnje toplovodne-

ga omrežja in ne nazadnje delovne možnosti za postavitev termoelektrarne III.

Študija ugotavlja, da znašajo doslej ugotovljene zaloge premoga samo v rudnikih Trbovlje - Hrastnik 54 milijonov ton, kar je dovolj za 33-letno obratovanje vseh treh energetskih objektov. Zato bo seveda graditev še ene termoelektrarne, z močjo do 280 megawatov, ekonomsko upravičena. Z začetnimi deli pri postavitvi novega energetskega objekta bi morali začeti po letu 1980. Vodstva družbenopolitičnih organizacij obeh delovnih organizacij so se dogovorila, da bodo že v tem tednu začela sklicevati sestanke vseh zaposlenih, na katerih bodo razpravljali o pomenu združitve, kot tudi o sklepnih pripravah na integracijo. Vsi zaposleni bodo prejeli pismeno gradivo s krajšim povzetkom ekonomske študije in predlogi vseh samoupravnih sporazumov, da bi se delavci kasneje na zborih delovnih ljudi lahko zavestno odločali o povezovanju sredstev in dela. Akcijski odbor sodi, da bo postopek samoupravnega sporazumevanja o združitvi končan najpozneje do 10. maja.

MEDVODE

Za boljši zrak

V Aeru - tovarni celuloze Medvode so rekonstruirali obrat pinotana, kjer so trikratno povečali proizvodnjo z uporabo odpadne lužine, ki je prej odtekala v reko Soro. Opustili so proizvodnjo žveplovega dioksida na bazi pirita, ki je prej močno onesnaževal ozračje in reko Soro ter jo nadomestili z žveplom v zaprtem prostoru, kjer ni možnosti onesnaževanja. Obenem so postavili naprave za regeneracijo žveplovega dioksida. V te naprave so vložili nad 10 milijonov dinarjev.

Tudi nova toplarna, ki je zgrajena za novo proizvodnjo papirja, je zdaj prirejena na kurjenje z mazutom, ki pa ga bodo po izgradnji plinovodnega omrežja zamenjali s plinom. Tako bo onesnaževanje ozračja zares minimalno.

F. R.

Brezplačen prevoz v Ljubljani?

V ljubljanski TOZD Mestni promet podjetja Viator sodijo, da za Ljubljano brezplačni prevoz na mestnih avtobusih ne predstavlja nikakršne utopije. Tudi drugod po svetu so prišli na podobno misel. V Italiji pripravljajo brezplačni prevoz v Parni, že od lani pa ima brezplačni mestni promet ob prometnih konicah Bologna.

Če bi vpeljali brezplačni prevoz, bi se promet z osebnimi avtomobili v Ljubljani znatno zmanjšal, zmanjšala bi se poraba bencina, središče mesta bi bilo verjetno zaprto za drug promet, mestni avtobusi pa bi vozili hitreje. Glede denarja položaj ni brezizhoden. Delovne organizacije v Ljubljani plačujejo zaposlenim redno nadomestilo za mestni prevoz na delo in za odhod z dela, največkrat okrog 50 dinarjev mesečno. Za 140.000 zaposlenih ljubljancov znašajo ta nadomestila letno 84 milijonov dinarjev, celotni letošnji dohodek mestnega prometa pa bo po predvidevanjih znašal 110 milijonov dinarjev (s taksi in dostavno službo skupaj). Če bi pri Viatorju prejeli vsa ta nadomestila, namenjena za mestni prevoz zaposlenih, bi dobili skoraj tolikšno vsoto denarja, kot jo dajejo v Bologni kot dotacijo za brezplačni prevoz potnikov po mestu.

„Viator“ je svojo idejo o brezplačnem prevozu že predložil pristojnim organom, ker sodi, da samo s „krpanjem“ in zviševanjem cen ne bomo prišli daleč. Prej ali slej bo moralo priti do brezplačnega prevoza v Ljubljani.

VK

TOMOS, ISKRA-ŠEMPETER IN CIMOS

Snujejo nov SOZD

Širši družbenopolitični aktiv Tomosa je pred dnevi obravnaval izhodišča za samoupravno povezovanje delovnih organizacij Cimosa, Iskre iz Šempetra pri Novi Gorici in koprškega Tomosa.

Ugotovili so, da se na tem področju odpirajo možnosti še tesnejšega sodelovanja na samoupravnih osnovah. Vse tri delovne organizacije so že doslej medsebojno sodelovale na proizvodnem področju in pri skupnih vlaganjih, vendar obstajajo nekatera neresena vprašanja. Odprti problemi izvirajo iz nekaterih določil pogodbe o združenju sredstev za skupno poslovanje in neusklajenih samoupravnih odnosov med vlagatelji in delovnim kolektivom Cimos.

O tej problematiki pa doslej ni tekla razprava samo v teh delovnih organizacijah, temveč tudi na občinskih in republiških družbenopolitičnih organih, ki so podprli napore in usmeritev k omenjenemu povezovanju. Izhodišča obravnavajo skupna vprašanja urejanja ekonomskih razmerij, razvojni program in predlog bodoče samoupravne organiziranosti v okviru sestavljene organizacije združenega dela. Da bi delo pospešili je družbeno politični aktiv imenoval svoje predstavnike v štiri delovne skupine, ki bodo podrobno obdelale in proučile ekonomsko, razvojno in samoupravna vprašanja medsebojnega povezovanja.

MILOŠ SVANJAK

ZANIMIVE UGOTOVITVE LITIJSKE OBČINSKE KOMISIJE ZA DOGRAJEVANJE SAMOUPRAVNEGA SISTEMA V DELOVNIH ORGANIZACIJAH

ŠE ODPORI

V nekaterih delovnih organizacijah se z vsoto resnostjo prizadevanj izpopolniti samoupravno organiziranost, drugod ji ne izkazujejo dovolj pozornosti. Samoupravni delavski nadzor še ni zaživel. Zamude pri oblikovanju novih samoupravnih dokumentov.

Iz odgovorov, ki jih je komisija prejela, je mogoče tudi ugotoviti, da so se kolektivi doslej predvsem usmerjali v organizacijsko plat uveljavljanja ustave, vsebinska pa še precej zaostaja. V zvezi s tem so zanimiva opozorila komisije, da so v nekaterih delovnih organizacijah, kjer so že ustanovili temeljne organizacije združenega dela, razmišljali o njihovi ukinitvi, drugod pa, kjer so možnosti za njihovo ustanovitev, odlašajo s tem. Vzrok za to so spremembe in dopolnitve pravilnika o vsebini posameznih postavk v zaključnih računih gospodarjenja, ki določajo, da so morale delovne organizacije sestaviti ločene bilance za vsako temeljno organizacijo združenega dela in da jih bodo morale sestavljati tudi vnaprej v posameznih periodičnih obdobjih. Ker vse to zahteva nekoliko več dela, so v teh delovnih organizacijah oživili razprave o povečanju režijskih

stroškov, o potrebi nastavitve večjega števila novih administrativnih moči pa o drobitvi delovnih organizacij in podobno. Tudi ti primeri kažejo, da marsikje pozabljajo na osnovno ustavno načelo o neodtujljivi pravici delavcev, da sami odločajo o razpolaganju z ustvarjenim dohodkom in da so temeljne organizacije združenega dela osnovni okvir, v katerih delavci uresničujejo svoje samoupravne pravice in dolžnosti.

Prav tako je komisija ugotovila, da bo treba na področju zdravstva izpeljati samoupravljanje po teritorialnem načelu. Litijski zdravstveni dom deluje zdaj po načelu dejavnosti, to načelo pa ne zagotavlja takšnega razvoja samoupravnih odnosov, kot jih predvideva ustava. Nasprotovanje temu načelu je škodljivo. Zato bi veljalo čimprej napraviti vse, da bi se tudi v osnovni zdravstveni službi na novo samoupravno organizirali.

-m-

SEVNICA

Zakaj odpadki v Mirni?

Na zadnji seji treh zborov sevniske občinske skupščine so delegati zahtevali odločno akcijo za zaščito reke Mire. Čudili so se, kako je bilo kljub sicer pomanjkljivim predpisom mirnski Kolinski dovoljeno obratovanje brez čistilne naprave in onesnaževanje reke s krompirjevimi odpadki še po poskusnem obratovanju. Tovarna je predelavo krompirja

celo podvojila, inšpekcijski organi pa niso ukrepali.

V sodelovanju s krajevno skupnostjo Sevnica nameravajo zato preučiti možnost za sodno odgovornost onesnaževalcev reke. Če vprašanja ne bodo uspešno rešili v sodelovanju s sosednjo trebanjsko občino, ni izključeno niti delegatsko vprašanje v republiškem zboru občin.

VK

DEJAVNOST IN NAČRTI TOZD »ELEKTROSTROJNI OBRATI« RUDARSKO ELEKTROENERGETSKEGA KOMBINATA VELENJE

Odločilen vpliv na nemoteno proizvodnjo

V prizadevanjih za polno izkoriščanje energetskih virov Šaleškega energetskega bazena ima v okviru Rudarsko elektroenergetskega kombinata Velenje, razen Rudnika lignita Velenje in Termoelektrarne Šoštanj, pomembno vlogo tudi temeljna organizacija združenega dela Elektrostrojni obrati.

Osnovna naloga delovne skupnosti je, da sproti vzdržuje stroje in druge naprave za pridobivanje premoga v Rudniku lignita Velenje ter zagotavlja nemoteno proizvodnjo premoga.

Znano je, da Rudnik lignita Velenje glede montangeoloških razmer in globine odkopavanja pravzaprav nima primere v Evropi in v svetu. Serijska rudarska oprema in stroji zaradi tega ne pridejo v poštev za uporabo v jami velenjskega rudnika, pač pa je potrebno dolgo in drago razvojno delo ter preizkušanje opreme in strojev v samem premogovniku. Čeprav si tudi slovenska strojogradnja močno prizadeva, pri nas doslej še nismo uspeli izdelati takšne opreme in strojev, ki bi bili primerni za namestitve v velenjskem premogovniku. Pač pa je strokovnjakom Rudarsko elektroenergetskega kombinata Velenje, zaposlenim v temeljnih organizacijah združenega dela Rudnik lignita Velenje in Elektrostrojni obrati, uspelo drago uvoženo odkupno opremo prilagoditi potrebam in zahtevam velenjskega premogovnika ter jo tudi kvalitetno in pravočasno vzdržavati.

Zaradi zahtevnih montangeoloških razmer v velenjskem premogovniku mora biti oprema skoncentrirana. Da pa je lahko racionalno izkoriščena, pa mora biti tudi redno in hitro vzdrževana.

TOZD Elektrostrojni obrati že zdaj letno vzdržujejo okrog

9.000 ton razne jamske opreme. Zaradi velike prostorske stiske je delo izredno težko in že moteno. Ker razširitev prostorov na sedanji lokaciji, neposredno ob jasku Preloge, zaradi hitrega napredovanja odkopnih del proti varnostnemu stebru jaska ni mogoča, so začeli graditi nove prostore na novem industrijskem prostoru ob Paki, v katere bodo ne le preselili delavce, ampak jih bodo usposobili tudi za popravilo težke opreme z veliko zmogljivostjo, posebej še težke hidravlične opreme.

Prestavitev in razširitev servisa za vzdrževanje jamske opreme v okviru temeljne organizacije združenega dela Elektrostrojni obrati pa je neodložljiva in nujna naloga, da bi zagotovili povečanje proizvodnje lignita v Rudniku lignita Velenje na 4.700.000 ton letno, kar je pogoj za normalno obratovanje Termoelektrarne Šoštanj.

Pomembno ob tem pa je tudi, da sodelujejo Rudnik lignita Velenje in Elektrostrojni obrati tako na tehnološkem oziru proizvodnem področju, kot tudi na kadrovskem. Kar 40% vseh zaposlenih v temeljni organizaciji združenega dela Elektrostrojni obrati je delovnih invalidov ali pa iz zdravstvenih razlogov niso več spodobni za delo v jami. Veliko delavcev pa se pred odhodom v jamo prav v Elektrostrojnih obratih podrobno seznanjajo s jamsko opremo.

(VŠ)

● KNJIGA ZA VSAKO KNJIŽNICO

Zvonko Štaubringer

TITO - DRŽAVLJAN SVETA

Pri založbi ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, lahko naročite knjigo Zvonka Štaubringerja

TITO - DRŽAVLJAN SVETA.

Avtor knjige opisuje 30 let dolgo pot predsednika Tita, da bi pokazal in dokazal človeštvu, kako se je vendar le možno izogniti novi katastrofi. Na tej poti se je predsednik Tito srečaval z mnogim uglednimi državniki, politiki, kulturnimi, družbenimi delavci, pa tudi s preprostimi ljudmi.

Knjigo je izdala ČZP Delavska enotnost v sodelovanju z NIP Radnička štampa iz Beograda.

Knjiga je vezana v platno, opremljena s ščitnim ovitkom, tiskana na finem brezlesnem papirju. V knjigi je 16 strani ilustracij na umetniškem papirju. Format knjige je 17 x 24 cm, obsega pa 258 strani.

Cena za izvod knjige je 150 din.

Naročila pošljite na naslov: ČZP Delavska enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana.

POMEMBNA PRIDOBITEV ZAVODA ZA DELOVNO USPOSABLJANJE MLADINE V ČRNI NA KOROŠKEM

Velik korak naprej

Mednarodni dan invalidov so letos nadvse slovesno proslavili v Črni na Koroškem, v tamkajšnjem Zavodu za delovno usposabljanje mladine. V prisotnosti več gostov so namreč predali namenu dva prepotrebna objekta za korektivno gimnastiko in hidroterapijo gojencev, in sicer manjši plavalni bazen ter telovadnico.

Dela, ki so jih opravljali od julija lani, so veljala okrog 2,3 milijona dinarjev. Dobro tretjino potrebnega denarja je prispeval Zavod, tretjino je priskrbel Republiška skupnost otroškega varstva, manjkajoči denar pa je v obliki posojila zagotovila Republiška izobraževalna skupnost. Tako ima končno 136 gojencev Zavoda za delovno usposabljanje mladine v Črni na Koroškem možnosti za pouk telesne vzgoje, za rekreacijo ter za učenje plavanja.

Ob otvoritvi telovadnice in plavalnega bazena so pripravili gojenci zavoda priložnostni kulturni program, pozneje pa je bil

v Črni na Koroškem še razgovor o problematiki invalidov ter o odpiranju delavnic za delo v posebnih razmerah, v katerih zaposlujejo tudi deloma usposobljene mentalno prizadete otroke.

V Črni na Koroškem so ob otvoritvi telovadnice in plavalnega bazena poudarili, da je treba čimprej nadaljevati s funkcionalnim urejanjem Zavoda za delovno usposabljanje mladine. Treba bi bilo zagotoviti še najmanj 2 milijona dinarjev, da bi pridobili nove prostore za ambulanto ter prepotrebne dnevne prostore in manjkajoče delavnice.

Tudi pri uresničitvi te zamisli bi morali uveljaviti enak sistem financiranja, kot je bil dogovorjen ob gradnji telovadnice in plavalnega bazena. Zavod za delovno usposabljanje mladine v Črni na Koroškem pa je treba na vsak način čimprej dokončno funkcionalno urediti in usposobiti za pomembno poslanstvo, ki ga opravlja.

(Ma)

Nove možnosti za šolanje organizatorjev rekreacije

Pomanjkanje strokovno izobraženih ljudi, ki bi skrbeli za oddih in rekreacijo zaposlenih, predstavlja še vedno kamen spotike pri uresničevanju sprejetih stališč in resolucij. Zato ostaja šolanje in izpopolnjevanje poklicnih in amaterskih kadrov – organizatorjev rekreacije v delovnih kolektivih oziroma v osnovnih organizacijah sindikata, ena od najpomembnejših in obenem najaktualnejših nalog sektorja za telesno kulturo in rekreacijo pri Republiškem svetu ZSS.

V sodelovanju s Partizanom Slovenije, Visoko šolo za telesno kulturo iz Ljubljane in Šolskim centrom za telesno vzgojo, prav tako iz

Pri Republiškem svetu ZSS menijo, da je cilj uresničljiv. Treba bi bilo le organizirati tečaje po regijah, za kar imajo na področju Celja, Maribora, Murske Sobote, Ljubljane in seveda še marsikje, obenem pa poskrbeti tudi za nekaj tečajev v Poreču, kjer so na pomlad, pa tudi na jesen, to je izven glavne poletne sezone skoraj idealne možnosti za pritejanje podobnih strokovnih tečajev. Potrebni športni objekti je tu na voljo več kot dovolj, za devetdnevno oskrbo pa je potrebno odšteti manj kot 700 dinarjev. V ceno oskrbe je všeta tudi uporaba športnih naprav in objektov, kakor tudi stroški za najrazličnejše teste posameznikov. Poreško hotelsko turistično podjetje Zelena laguna je ob tem pripravljeno poskrbeti tudi za prevoz tečajnikov, na voljo pa ima celo predavatelje za večji del programa iz športno-reakreativnih aktivnosti.

Organizatorji letošnjih tečajev za usposabljanje amaterskih strokovnih kadrov se zavedajo, kaj vse bo potrebno storiti, da bi pritegnili k delu zadostno število ljudi, to je vsega skupaj najmanj tisoč. Med drugim bo potrebno tudi skriti program

dela, saj se večina odraslih ljudi ne more za toliko časa odtrgati od svojega vsakdanjega dela, kot so se morali tečajniki doslej. Odsotnost z delovnega mesta je bila namreč doslej pogosto vzrok, da se kandidati niso udeležili tečaja oziroma, da so se od študija in dela predhodno poslovili. Po predlogu sektorja za telesno kulturo in rekreacijo pri Republiškem svetu ZSS bi bili torej v prihodnje tečaji za organizatorje rekreacije nekoliko krajši, kot pa so bili doslej, s čimer pa ni rečeno, da bi jih bilo potrebno osiromašiti.

Zaenkrat je predvideno, da bi bili v Poreču letošnje leto trije tečaji; prvi od 18. do 28. aprila, drugi od 30. maja do 8. junija in tretji od 26. septembra do 5. oktobra. Tečaje po posameznih regijah bi seveda organizirali glede na pogoje posameznih območij in njihove možnosti, tečaji v Mozirju pa bodo, tako kot doslej, sredi poletja, to je v drugi polovici julija in v prvi polovici avgusta.

Terminov bo torej več kot dovolj. Tečaji ne bodo predolgi in navsezadnje tudi ne predragi. Zato ni pravega razloga, da se jih to pot ne bi udeležilo znatno večje število ljudi, kot pa je bila to praksa doslej.

MUTA

ŠPORT NAS KREPI IN ZBLIŽUJE

V dokaj velikem kolektivu Tovarne poljedelskega orodja in livarni Gorenje na Muti ima na skrbi športno dejavnost Jože Jerčič.

„Za nami so zimske športne igre,“ je povedal Jože Jerčič, ob zadnjem obisku. „Sedaj se pripravljamo na medobratno srečanje v namiznem tenisu. To srečanje bo prihodnji teden. Za tem je na našem programu že nekako tradicionalno srečanje s športniki Tovarna dušika iz

Ruš. Svoje moči in znanje bomo pomerili v kegljanju, namiznem tenisu, šahu, streljanju in v malem nogometu. V jeseni pa je Muta prireditelj 8. tradicionalnih kovaških iger, ki bodo meseca septembra na Muti. Na vsak način želimo pripraviti slovenskim kovačem prijeten športni in prijateljski doživljaj. Šport nas krepi, daje nam novih moči, daje nam nova poznavanja in nas zbližuje,“ je končal Jože. kw

»NI BOLJŠEGA ZDRAVNIKA KOT Z ZNOJEM VZDRŽEVANA TELESNA KONDICIJA ...«

(Gregor Klančnik)

Skopa zima, pa vendar lepi uspehi...

Ni naključje, da je posvetil zadnji kongres Mednarodne smučarske zveze ves dan smučarskemu teku in hoji na smučeh. Tek na smučeh beleži namreč v minulih letih nesluhen razmah, posebno v zahodnih deželah, kjer posvečajo športu in rekreaciji vse večjo pozornost. Gre namreč za spoznanje, ki mu pravzaprav nihče več ne oporeka, da mora človek za svoje zdravje nekaj storiti, da se je potrebno aktivno boriti proti boleznim srca in ožilja, proti vse bolj pogostim okvaram živčnega sistema.

Skratka, ljubiteljev aktivne rekreacije v prirodi je vse več. In iz leta v leto je več tudi ljubiteljev teka in hoje na smučeh, ki so se odpovedali posedanju v zaprtih prostorih in raje r amenili svoj prosti čas športnemu razvedrilu in ohranjanju oziroma utrjevanju dragocenega zdravja.

Tek in hoja na smučeh po zasneženih poljanah nista „izum“ zdravnikov, telesnokulturnih strokovnjakov ali na primer organizatorjev zimskega turizma. Nova vrst športa je nastala iz potrebe. Po zgledu severnjakov, denimo Norvežanov, ki imajo več kot 700 vzdrževanih in markiranih smučarskih prog za izletnike in tekače, so začeli urejati podobne smučarske steze tudi v drugih deželah. V turističnih propektih alpskih držav lahko berete, da so take proge dolge do 25 kilometrov, ponekod so v nočnih urah celo razsvetljene in da imajo marsikje na voljo poleg vzdrževanih smučarskih stez tudi posebne učitelje za hojo in tek na smučeh.

Tradicijo in običaje naprednih evropskih dežel smo v zadnjih letih pričeli posnemati tudi mi. Pričeli smo graditi steze za TRIM, danes v Sloveniji praktično ni več pomembnejšega kraja, ki še ne bi razpolagal s to sodobno stezo za aktivno rekreacijo, iz leta v leto organiziramo več tekmovalj v krosu in teku na smučeh, smučarski teki so se uveljavili celo na večini naših sindikalnih zimskih športnih srečanj, vse več je prijetnih tekmovalj v orientacijskih pohodih itd., itd., da ob tem sploh ne omenjamo našega tradicionalnega pohoda „Po poteh partizanske Ljub-

ljane“, ki šteje po udeležbi med najbolj množične tovrstne manifestacije v svetu.

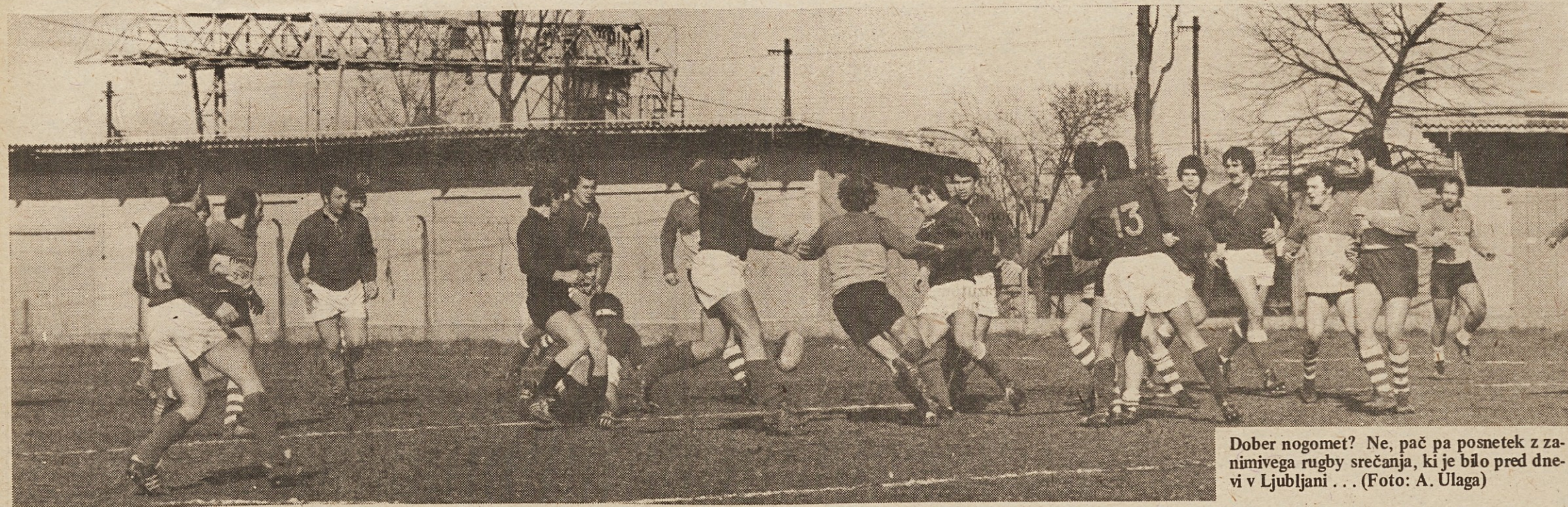
Lansko leto smo še nekoliko z nezaupanjem organizirali naš prvi smučarski „maraton“ na mikavnih črnovrških planjavah. Z nezaupanjem zato, ker nismo natančno vedeli, koliko ljudi bo prišlo na start, če so naša predvidevanja kolikor toliko točna. Prireditelj je uspela, morda še bolj kot so pričakovali organizatorji. Potrdila je domnevo, da je tudi pri nas močno naraslo število ljubiteljev teka in hoje v prirodi.

Letošnja zima je bila ena najslabših pri nas. V dolini praktično ni bilo snega vse do prvih spomladanskih dni. Zato so številne smučarske prireditve odlagali organizatorji iz tedna v teden, nekaterim pa so se morali celo odpovedati. Ne glede na vse to pa je bila prav letošnja zima po organizaciji množičnih smučarskih tekov rekordna. Kjer je volja, tam še tako velike ovire niso nepremostljive!

Drugega slovenskega smučarskega maratona na Črnem vrhu se je na primer udeležilo več kot 700 ljudi, obeh spolov in vseh starostnih kategorij. Prizadevni telesnokulturni delavci so organizirali podobne prireditve na smučeh po vsej Sloveniji, od Štajerske do Primorske. In tudi tam, kjer je skopnel sneg tik pred tekmovaljem oziroma sploh ni zapadel, so se organizatorji znašli in se športnemu srečanju niso odpovedali. „Beli načrt“ so zamenjali z „zelenim načrtom“. Namesto na smučeh so se udeleženci tekmovalja podali na pot – peš! Bistveno je, da je človek aktiven, oblika dejavnosti je drugotnega pomena.

Torej, tudi pri nas, ki se na telesnokulturnem področju ne moremo ponašati z kdove kako bogato tradicijo, smo pričeli posnemati običaje in navade narodov, ki so na tem področju daleč pred nami. Do posnemanja ni prišlo zaradi posnemanja samega ali denimo boja za prestiž. Sploh ne. Gre izključno za rezultat iskanja novih oblik aktivnega razvedrila in kar najbolj zdrave športne rekreacije naših ljudi, za globoko spoznanje, da mora človek za svoje zdravje nekaj storiti.

A. Ul.

Dober nogomet? Ne, pač pa posnetek z zanimivega rugby srečanja, ki je bilo pred dnevi v Ljubljani... (Foto: A. Ulaga)

MNOŽIČNO OBISKAN OBČNI ZBOR ZB VELENJE

»ŠE VEČJO SKRIB ZDRAVJU

IN REKREACIJI BORCEV!«

Pred dnevi se je zbralo v dvorani občinske skupščine Velenje 150 članov mestne organizacije Združenja borcev. Razveseljivo je, da vključuje organizacija tudi veliko mladih ljudi. Nepozabno je lansko slavlje na „gori jurišev“ na Graški gori, kjer so sodelovali in nastopali predvsem pionirji in mladinci. Lani in letos je odšlo po „poteh štirinajste“ več sto mladincev. Komisija za pionirje pa bo tudi letos v maju pripravila množičen pohod pionirjev. Imenovala ga bo Pionirski pohod po poteh osvoboditve, sodelovalo pa bo tri tisoč pionirjev.

Razprava po poročilih je bila zelo živahna. Vse misli je prevevala želja po čim večji skrbi za ljudi, ki so pustili zdravje v gozdovih in taboriščih. Na konferenci so dejali, da bodo glasovali za podaljšani samoprispevek, vendar pa bi morali med načrte vnesti tudi gradnjo doma za rekreacijo članov ZB. Še tiste kapacitete, ki so jih imeli borci do nedavnega v Rovinju in Portorožu, so jim vzeli. Res je! Ljudje, ki so največ žrtvovali za srečnejši danes, v svoji starosti nimajo prostora, kjer bi se lahko zdravili in spočili!

VINKO ŠMAJS

MEDVODE

Trim kabinet

TVD „Partizan“ Medvode si prizadeva omogočiti delovnim ljudem čimveč možnosti za udeleževanje na področju športne rekreacije. V ta namen so opremili poseben prostor v domu s športnimi rekviziti Šport oprema iz Ljubljane, tako imenovani TRIM KABINET. Kabinet ima dvajset delovnih postaj, na katerih lahko hkrati vadi 15 oseb. Kabinet je odprt petkrat tedensko in bo služil tudi za priprave medvoških športnikov.

F. R.

Prvenstvo Šiške — zmaga Litostroja

Odkar je bila pri občinskem svetu Zveze sindikatov Šiška ustanovljena komisija za šport in rekreacijo je športno življenje med člani šišenskih delovnih organizacij lepo zaživelo.

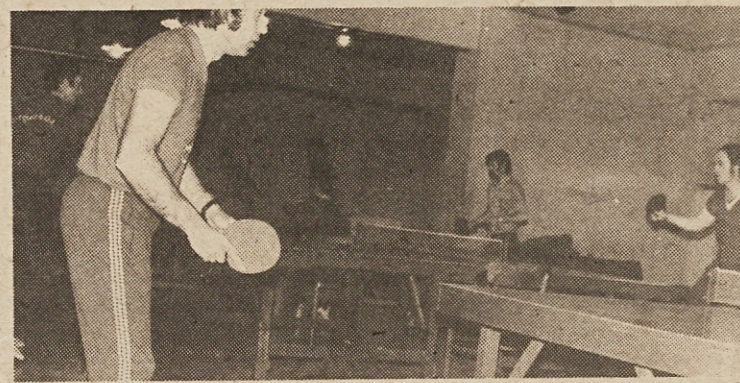
Februarja so na Soriški planini priredili občinsko sindikalno prvenstvo v veleslalomu, zadnji petek in soboto v marcu pa je bilo v dvorani NTK Ilirija v Šiški prvo prvenstvo v namiznem tenisu občine Šiška. Sodelovalo je 30 moških ekip iz 26 osnovnih organizacij sindikata, nastopili pa sta tudi dve ženski ekipi. Igralci so pokazali dokaj dobro igro, pa tudi borbenost je bila na zavidljivi višini. Organizacija tekmovalja je bila zelo dobra, čeprav so organizatorji precej težav povzročile ekipe, ki so se prijavile, na samo tekmovalje pa jih ni bilo.

Občinski prvak je zaslužen postal ekipa Litostroja, ki je v finalu premagala igralce Avtomontaže s

3:0. Tretji so bili igralci Donita z zmago nad Lekom (2:1), peti PAP z zmago nad PEP (2:1), sedma pa ekipa Rašice. Pri ženskah je zmagala ekipa Leka pred Iskro-Avtomatika. Da taka športna aktivnost ni le

trenutnega značaja, potrjujejo tudi že razpisana tekmovalja v košarki, malem nogometu in odbojki, pripravljajo pa tudi tekmovalje v kegljanju in streljanju.

FRANCE KMETIČ

OB DNEVU BRIGADIRJEV

Že dolga leta jugoslovanska mladina praznuje 1. april kot dan brigadirjev, in to v spomin na začetek največje delovne akcije pri gradnji proge Samac-Sarajevo leta 1947. Pri gradnji te proge, dolgi 243 kilometrov, ki jo je 887 brigad zgradilo v 283 delovnih dnevih, je sodelovalo 211.371 brigadirjev iz vse Jugoslavije. Iz Slovenije pa je na tej delovni akciji, ki je bila doslej največja, sodelovalo 14.254 brigadirjev v 63 delovnih brigadah.

Mladinske delovne akcije pa se niso začele s progo Samac-Sarajevo, ampak že veliko prej.

Tako so mladi udarniško delali že med vojno, ko so pomagali na poljih pri spravljanju pridelkov. Leta po vojni pa so mladi veliko prispevali k obnovi domovine. Tako, denimo, v letu 1945 dela mladina na Krškem polju, naslednje leto so slovenski mladinci sodelovali pri gradnji prog Brčko-Banoviči, Otovec-Bubnarci in Preserje-Borovnica. Se in še bi lahko naštevali, a omenimo naj le še gradnjo avto ceste bratstva in enotnosti Ljubljana-Beograd.

Pred leti je delo mladinskih delovnih brigad po daljšem premoru spet oživele. Mladi so gradili Novi Beograd, regulirali Savo pri Zagrebu, pri nas pa gradili cesto in vodovod na Kozjanskem, da ne omenjamo manjših lokalnih delovnih akcij po skoraj vseh krajih Slovenije.

Tudi za letos ima naša mladina velike načrte: tako bomo imeli letos zvezno delovno akcijo Kozjansko 75, ki bo dokončala cesto Gračnica-Ledinšca. Šest kilometrov te ceste je že zgrajene, še dva kilometra jo bodo potegnili letos in seveda

dokončno uredili vseh 8 kilometrov. Prav tako bodo dokončali vodovod v Prevorjah. Z deli nameravajo pričeti 27. aprila, v akciji pa bo do konca avgusta sodelovalo 1050 mladincev.

Poleg tega naj bi letos 6 brigad s 300 brigadirji sodelovalo pri obnovi Kozjanskega. Tudi to naj bi bila zvezna akcija, saj bi vsaka republika poslala svojo brigado. Mladinci, zvečine gradbeni delavci, se bodo priključili ekipam, ki obnavljajo porušeno Kozjansko. Naj pri tem takoj povemo, da je izvedba te akcije odvisna od odločitve zveznega izvršnega sveta, ki prav v času, ko poročamo, sklepa o dodelitvi potrebnih sredstev.

Tudi gradnjo Slemenske ceste v Brkinih načrtujejo pri RK ZSMS. V tej republiški akciji naj bi sodelovalo tisoč brigadirjev, ki naj bi zgradili oziroma obnovili 20 kilometrov za te kraje tako potrebne cestne povezave.

Z 800 brigadirji naj bi gradili vodovod v Majšperku, v Suhi krajini naj bi zgradili vodovod za Hinje in uredili cesto v Ambrus. Te delovne akcije pa naj bi se udeležilo 900 brigadirjev. Moramo pa še povedati, da bo letos odšlo na zvezne akcije v druge republike 700 brigadirjev. Skupno naj bi se letos udeležilo akcij 4700 brigadirjev, seveda... Seveda, če bo denar, kajti predlog družbenega dogovora o mladinskih delovnih akcijah, ki ga je pripravila RK ZSMS, je v javni razpravi že od januarja letos, a še ni sprejet, in velik del od dobrih 16 milijonov dinarjev, kolikor bi jih organizatorji potrebovali za te delovne akcije, še ni zagotovljen.

S podvojenimi silami v novo poslovno leto

Nastanek podjetja za predelavo lesa „Hoja“ iz Ljubljane sega že nekaj več kot dvanajst let nazaj. Takrat so se združila manjša podjetja oziroma večje obrtne delavnice iz Ljubljane, Polhovega gradca, Podpeči in Kozarij. Ob združitvi je imelo podjetje naslednje dejavnosti: šest žagarskih enot, tri pohištvene, dve stavbeno-mizarjski, tesarsko, roletarsko, avtoprevozniško in trgovsko enoto.

Razdrobljenost in velika raznovrstnost dejavnosti novo ustanovljenega podjetja, predvsem pa pomanjkanje razvojnih načrtov dejavnosti posameznih obratov in podjetja v celoti, je prva leta oviralo nadaljnji uspešnejši razvoj nove Hoje. Ko pa je postalo jasno, da je bil smisel združevanja predvsem v združevanju sredstev, kadrov in skupnem razvojnem programu, so posamezni obrati z isto dejavnostjo pričeli razmišljati o dejanskem združevanju, to je o skupnih investicijah v nove proizvodne prostore, o nabavi moderne strojne opreme in tehnologije ter o skupnem razvojnem programu. Ovine, ki so jih morali pri tem premestiti, so bile predvsem v neenotnosti gledanj na oblikovanje nadaljnjih perspektiv, prav tako pa tudi razdrobljenost obratov, njihova majhnost in obrtniški način dela.

Šele po šestih letih so v podjetju izdelali prvi elaborat o nadaljnjem razvoju, ki je bil tudi primerno strokovno utemeljen, da so ga lahko brez večjih pripomb sprejeli tudi tisti, ki so se ogrevali za hitrejši razvoj pod-

jetja, predvsem pa samoupravni organi. Prvi rezultati so se hitro pokazali. Zgradili so novo tovarno gradbenih plošč Velox v industrijski coni na Viču. Koncentrirati in modernizirati so začeli tesarsko proizvodnjo, prav tako tudi stavbeno mizarstvo, pohištveno in galanterijsko dejavnost. Od prvega elaborata so kmalu šli še naprej. Leta 1972 so izdelali desetletni razvojni program podjetja, ki je opredelil kompleksno vlogo in razvoj podjetja v gospodarskem prostoru in natančno določil naloge, dinamiko in razvoj posameznih dejavnosti. Po tem načrtu naj bi do leta 1983 rekonstruirali, modernizirali in skoncentrirali dejavnosti tako, da bi nastale tri osnovne lokacije razvoja. To je industrijska cona na Viču z dejavnostjo žagarstva, tesarstva, stavbnega mizarstva in Veloxa, Polhov gradec s proizvodnjo pohištva in Podpeč s proizvodnjo galanterije. Razvojni načrt tudi predvideva, da bi se ob neznatnem povečanju zaposlenosti proizvodnja najmanj podvojila.

Nekako istočasno z načrti za nadaljnjih deset let in v skladu z njimi so pri Hoji razmišljali tudi o uskladitvi organiziranosti njihovega podjetja z novo ustavo. Februarja lani so se delavci Hoje s podpisom samoupravnega sporazuma odločili za ustanovitev sedmih TOZD, in sicer: Žaga Škofljica, Žaga Rob, Pohištvo Polhov gradec, Stavbeno mizarstvo Ljubljana, Galanterija Podpeč, Velox Ljubljana in Tesarstvo Ljubljana.

Navkljub precejšnjim težavam in problemom, ki tarejo delavce Hoje, predvsem gre za inflacijo, pomanjkanje delovne sile in finančnih sredstev, so z intenziviranjem proizvodnje, tehnološkimi izboljšavami in sploh z modernizacijo dosegli zadovoljive uspehe. Če samo pogledamo realizacijo v letu 1973, ki je znašala 133 milijonov dinarjev in se je v letu 1974 dvignila na 188 milijonov dinarjev, lahko ugotovimo lep napredek. Plan za letošnje leto pa je še znatno bolj optimističen, saj navkljub naštetim težavam predvideva porast celotne realizacije kar na 224 milijonov dinarjev. Za doseganje predvidene realizacije, menijo v Hoji, se bo treba močno potruditi, saj tržne razmere niso rožnate, posebej pa jih tare preskrba z njihovo osnovno surovino - lesom. Zavedajo se, da mora biti zato njihova proizvodnja kvalitetna, torej boljše, predvsem pa bolj gospodarna kot doslej. Računati bodo morali tudi s tem, da bo prodaja na tuja tržišča letos še bolj težavna, saj kupci v zahodni Evropi in Ameriki omejujejo svoj uvoz zaradi neugodne tržne situacije v lastnih deželah. Možnosti za izvoz v dežele tretjega sveta so sicer boljše, vendar se v teh deželah, kot vsa naša podjetja, tudi srečujejo s težavami.

V lanskem poslovnem letu, ki je bilo, kot je splošno znano, za predelovalce lesa dokaj neugodno, se v Hoji lahko pohvalijo z izjemnim uspehom pohištvene proizvodnje, ki je, lah-

ko bi rekli, nadaljevanje uspehov zadnjih nekaj let.

Že leta 1971 so se med prvimi pri nas pričeli ukvarjati s proizvodnjo sestavljivega po-

hištva ABC. Leta 1973 so se s svojimi izdelki udeležili „Beograjskega salona“, kjer je dobil diplomu za kreacijo pohištva njihov sodelavec inž. arh. Sašo

Razmeroma „mlada“ proizvodnja Hojinega TOZD „Tesarstvo“ so lepljeni nosilci. Slika nam prikazuje lepljeno leseno konstrukcijo telovadnice Železniškega šolskega centra v Ljubljani.

Lazar, podjetje pa priznanje za izdelavo.

Pohvalijo se lahko tudi s tem, da so opremili velik hotel v Stockholmu, pa hotel v Izraelu, nekaj hotelov ob Jadranski obali kot na primer Albatros v Cavtatu in Ambasador v Opatici. Prav tako je njihova oprema v hotelu na Kaniinu in v novem delu hotela Union v Ljubljani. Omeniti velja še hotel Golf na Bledu, Dom armije in Vojno bolnico v Skopju. Poleg hotelov na Švedskem in v Izraelu so opravili največ del tudi pri opremitvi hotela in dveh bolnišnic v Libiji.

Poleg pohištvene opreme, velox plošč, galanterijskih izdelkov in standardnega stavbnega pohištva je vsekakor treba omeniti tudi proizvodnjo lepljenih lesenih strešnih nosilcev. TOZD Tesarstvo iz Ljubljane je edini proizvajalec takih lesenih konstrukcij v Sloveniji in z njimi gradijo šole, telovadnice in razstavne prostore.

Za zdaj je Hoja z nekaj manj kot tisoč delavci ostala še izven združevanja v lesni industriji, čeprav že nekaj časa intenzivno razmišljajo o priključitvi eni od obeh slovenskih sestavljenih organizacij združenega dela lesne industrije. Skupni interesi v okviru lesne industrije Slovenije, tržne razmere, redno pomanjkanje surovin in predvsem večja združena sredstva, ki omogočajo z bančnimi krediti hitrejši razvoj in modernizacijo, jih spodbujajo k razmišljanju o združitvi, ki jo pri Hoji načrtujejo že v naslednjih nekaj mesecih.